

శృంగార శాకుంతల

ప్రంథక ప్ర :

చిల్లలమట్టి పినపీఠ ప్రకవి ప్రణీతము.

ప్రకాశకులు :

ఈశ్వర బుక్ డిపో,

కర్నాటక అచ్చయ్య అండ్ సన్స్,

ప్రొఫైటర్ :— కర్నాటక మాన్యుక్చర్యుర్స్.

రాజమహేంద్రవరము.

బాల వి తం తు వి లా ప ము .

గ్రంథకర్త:— మంగిపూడి వెంకటేశ్వర.

వివిధగ్రంథములను రచించిన యీ విజ్ఞానకవియొక్క మృదు మధురమైన లిని చవిజూచి సంతసింపుడు. భావములతో మిళితమైన భాష చమత్కృతి పాఠకులనానంద సందోహంబున సీదులాడించును. పద్యము పద్యమొక్క మణియన నొప్పు 99 పద్యరత్నములు గలిగియున్నవి. జాతెనైన న గెంటివైచు రసవంతము లీనుచు, చదివినకొలది వదలనీ భావకల్పనగల్గి సంఘసంస్కారలకు చేనహాయమై, పూర్వాచారలకు బాకుపోతై, ధనాశాసరులకు దండమై దేశాభ్యుదయమునకు తిన్నెయ్యి వర్ణప్రాబల్యమునకు వన్నెయ్యై, బాలవితంతుల కడగండ్లు వలించినవారి యల్లములు ఝల్లుమని తల్లడిల్లక మానవు. పుట్టిండ్లకు నత్తిండ్లకు వితంతువువల్లపొందు హానులు దలంచినచో డెండంబులు కుండింపకుండునా! అట్టిదానిని చదివి ఆధోగతిలోనున్న స్త్రీ సంఘము నుద్ధరించి దేశసౌభాగ్యము గల్గింపుడు.

వెల రు. 0—5—0

గీ త గో వి ం ద ము .

జయదేవకవి ప్రణీతము.

(అష్టపదులు)

జయదేవకవి తాగ్యరాజు, జ్యేష్ఠయ్య, జయదేవుడు, రామదాసు మొదలగు మహాభక్తు లొక్కొక్క రొక్కొక్క విధంగా భక్తుల త్యాగకములైన నేవలుచేసారు. జ్యేష్ఠయ్య పదాలుపాడాడు. త్యాగయ్య రాగాలాలాపించాడు. రామదాసు రామతారకాన్ని వెదజల్లాడు. జయదేవుడప్టపదులు గానము చేసాడు. ఈయష్టపదులు పాడుతోంటే పొండే ఆనందం, చదువుతోంటే సముద్రతరంగాలల్లా పొంగుతుంది. అందు ఏషర్లము చూచినా రసము చిప్పిలుతూ గోవిందుని కీర్తించి విందు చేస్తుంది.

వెల రు. 0—8—0.

కీర్తా అచ్చయ్య అండ్ సన్స్, ఈశ్వరబుక్ డిపో, రాజమండ్రి.

శకుంతలా పరిణయము.

గ్రంథకర్త :

పిల్లలమఱి వినవీరభద్రకవి

ప్రకాశకులు:

ఈశ్వరబుక్కడిపో.

కర్తా ఆచార్య అడ్వే సన్సు, స్థాపితము:—1888.

ప్రొఫైటర్:—కర్తా మాపుల్లయ్య.

రాజమండ్రి.

1939.

సర్వహక్కులు

ప్రకాశకులవి.

శ్రీనివాసప్రెస్,

రాజమండ్రి.

శ్రీ రస్తు.

శకుంతలా పరిణయము.

ప్రథమా శ్వాసము.

శ్రీవత్సాంకుడు భక్తవత్సలుడు లక్ష్మీప్రాణనాథుండు రా

జీవాత్మండు సమస్తభూతభవనక్షేమంకరానేక రూ

పావిరాభివుండు వాసుదేవుఁ డనుకంపావానుండై దాన వి

ద్యావిఖ్యాతుని మంత్రివెన్నని నితాంతశ్రీయుతుం జేయుతన్.

1

పీ. పూని చరాచరంబు భరించునొకమూర్తి యుడువుఁ దృష్టాశ్లేద మొక్కమూర్తి
యారగించు మనోజ్ఞమగు హుతంబొకమూర్తి యొసంగుండై తన్వంబు నొక్కమూర్తి
యాదిత్యులనుఁ ద్రోవయై పొప్పు నొకమూర్తి యుడుగణంబుల నేలు నొకమూర్తి
విశ్వంబుచీకటి విరియించు నొకమూర్తి హరిశయై దీపించు నొక్కమూర్తి

శి. యరయ నెవ్వనియందు న య్యప్తమూర్తి, యిష్టఫలదాత కరుణాసమేతుఁ డగుచు
వెలయఁ జిల్లర నాగయవెన్నమంత్రిఁ, జిరతరైశ్వర్యసంపన్నుఁ జేయుఁగాత, 2

శా. చేయు నిశ్శయము నెవ్వఁ డంచితకళాశిల్పం బనల్పంబుగా
వ్రాయుం బ్రాణులఫాలపట్టికల నెవ్వం డర్హవర్ణంబు లా
హ్నుయవ్రాతము లూర్పు లెవ్వనికి నయ్యజ్ఞాతగర్భండు దీ
ర్ఘాయన్మంతునిఁ జేయు నాగవిభువెన్నామాత్యమాడామణిన్.

3

మ. జననీ ప్రసవముఁ గ్రోలుచుం జరణ కంబాతంబునం గింకిణీ
స్వన మింపారగఁ దల్లిమేన మృదులస్పర్శంబుగాఁ దొండ ము
ల్లన యాడిరచుచుఁ జొక్కు విఘ్నపతి యుల్లాసంబుతో మంత్రి వే
న్ననికి వృన్నన సొంపు మోక్షు నొసఁగు న్నభద్రంబు లెల్లప్పుడున్.

4

సీ. పగడంపుఁ జగురుకొంపము సొంపు విహసింపు కడుకొప్పఁగుఱుచకెంజడలవాఁడు
విడియించదురుతోడ పీడుకొఁదాడెడు రమణీయదంష్ట్రాంగురములవాఁడు
నీధుపానక్రిందఁ జెంగల్యపూజాయఁ దొంగిలించెడు కన్నుదోయివాఁడు
కొత్తనీలాలరంగునకు నించుక మించి మెఱుఁగారు నల్లని మేనివాఁడు

తే. పృథివి కవతంసమణియైన బిట్రిగుంటఁ, చానకంబుగ నవతారమైనవాఁడు
తైరవస్వామి సకలసంపదల నొసఁగి, మనుచుఁ జిల్లరచెన్నయామాత్యవరుని. 5

ఉ. మెచ్చగు విచ్చుదమ్మిత్రవుమేడలలోన నిధానదేవత

ల్యచ్చి కటాక్షసంజ్ఞకుఁ గెలంకులఁ గొల్వఁగ నోలగంబు సొం

వచ్చగునందు చంద్రముఖి యాదిమలత్మీ వసించుఁ గావుత

న్మచ్చిగ వెన్నయప్రభుని మదిర రాజమునందు నిచ్చులున్. 6

కు. పొసఁగ న్నేఁ గృతిఁ జెప్పఁగాఁ బరిమళంబు జ్జాల కొక్కొక్కచోఁ

గొన రొక్కించుక గల్గెనేనియును సంకోచంబు గాకుండ నా

రసి యచ్చటికి నిచ్చుఁగాతఁ బరిపూర్ణం బొంద వాగ్దేవి యిం

వెనలారం దనవిభ్రమక్రవణకల్పారోదయామోదముల్. 7

కా. అర్థిన్మామక మానసాబ్జమున నధ్యాసీనుఁ గావించి సం

ప్రాధ్నించు స్మృతిసార్వభౌముఁ బరమబ్రహ్మనుసంధాత నా

నాధాలంకృతబంధురశ్రుతిరహస్యజ్ఞాత శ్రీభారతీ

తీర్థకీచరణంబు నుల్లసిత ముక్తిప్రేయసీవల్లభున్. 8

వ. అని యష్టదేవతప్రార్థనంబుఁ గావించి,

పీ. వర్తీక సంభవ వ్యాసహాసీంద్రులవాణి కంజలిబంధపాణి యొసఁగి

భట్టబాణమయూరభట్టారకుల మంజాభాషావిశేషంబుఁ బ్రస్తుతించి

భవభూతిశివభద్రబంధురభారతీ హేలావిలాసంబు నిచ్చగించి

మాకు భారవుల నిరామాటచాటుసరస్వతీ పుణ్యగౌరవముఁ దలంచి

తే. లల్లటుని గాలికాను సౌమిల్లకుని ని, భామమాని దండి నామను భాను హర్ష

హర్షసంపూర్ణహృదయుండ నై కవిత్వ, సమధికనూర్తితైత్తి సంస్తుతించి. 10

క. ఇట్లెల మగుమతి భారత, భట్టమునకు నడవయచ్చుఁ గట్టిన కవితా

వట్టాభిషిక్తు నన్నయ, భట్టోపాధ్యాయఁ దలంచి పరమప్రీతిన్. 11

గీ. ఉభయకవిమిత్రు నత్యంతసుభచరిత్రు, భానుసమరేజుఁ గొమ్మయపభ్రుతనూజా

నుకృతవిభాగిజిఁ దిక్కినసోమయాజిఁ, బ్రణతబహుదేశకవిరాజిఁబ్రస్తుతించి. 12

వ. ఒక్కప్రబంధంబు రచియింపఁ బూనియున్నంత. 13

సీ. సకలభూపాలకాస్థానసాధంబుల వర్జింతు శేమంతి వాగ్విభూతి
సంతాననురథనుచింతామణులపెంపు దట్టించు శేమంతి దానమహిమ
యాకాంతదంతిదంతాఘాటములమీఁద విహరించు శేమంతివిములకీర్తి
సుకవిగాయకబహుస్తుతిఘోషణంబున నలరు శేమంతి శేహంగణంబు
తే. వాఁడు కాండిన్యగోత్రాభివర్ధనుండు, మదనదరినైన్యపతిమానవర్ధనుండు
నాగయామాత్యతనయుండు నయచిశేష, విజితసురమంత్ర చిల్లరవెన్నమంత్ర. 14
ప. ఆమంతిమంతారంబొక్క నాఁడు పురాణేతిహాసపుసంగంబుల వినోదించుచు, దన
మనంబున.

కా. నల్లలుం గుడియు న్వనంబును నిధానంబుం దటాకంబు రం
జిల్లుం గొండొకకాల మేగ నవి విచ్చేదంబునుంబొందు శే
పాల్లుం బోనిది కీర్తికిం గృతియహో భూమండలిం దానికిం
దెల్లం బిప్పుడు రామ భారతకథాధీన ప్రబంధావళుర్. 16

సీ. వత్సీకిసంభవు వాక్యసంపన్నత దళరథాధీశ నందనుకీర్తి
సాత్యవతేయువాచావిలాసంబునఁ గౌంతేయపంచకాగ్రణిప్రశస్తి
చిత్తపవనరాజనిబంధనంబున దారమహాపురాధ్యక్షుమహిమ
కాలిదానవచోవికాలతాపాథత విక్రమాదిత్యభూవిభునివరిత

తే. మఱియుఁ దత్తత్కపింద్రసమగ్రవాగ్వి, భూతిఁ దెలుపుచునున్నది పూర్వరాజ
శ్రీల దానాదిచర్యవిశేషములను, గీర్తినదనంబు కృతియ తర్కించ ధరణి. 17

క. ఆచంద్రతారకంబుగ, భూచక్రమునందుఁ గీర్తి బోషించుగఁ దా
శోచిష్ణు వసుప్రబంధము, వైచిత్రి యొనర్చు సుకవివరుండు గలిగినవ. 18

సీ. నన్నపార్యుండు ప్రబంధప్రాధవాసనాసంపత్తి సొంపు పుట్టించ శేర్పుఁ
దిక్కునయజ్వవాగ్భక్తికామోదంబు చెలుపు కర్ణముల వానింప శేర్పు
నాచిరాజుని సోము వాచామహత్త్వంబు సారభంబులు వెదజల్ల శేర్పు
శ్రీనాథభట్టు భాసునిగుంధంబుల వరిమళంబులఁ గూడఁబలుచ శేర్పు

తే. మహితగుణకాలి పిల్లలమట్టిపీర, నార్యుఁ డాయంటఁ దైతామహాంబగుచును
వెలయుచున్నది నేఁడు కవిత్వలక్ష్మీ, యభిలసత్క వినికరంబు నాదరించ. 19

క. ఆ సుకవిచేత కింభజ, దానమనిచేతఁ గళ్యపాన్యయుచేతన్
భానురసకవితా ల, క్షీనదనునిచేత వలయుఁ గృతిఁ జెప్పింపన్. 20

మ. అని సాధ్యమణి నాగమాంబును విద్యాభారతీజాని గాఁ
దనకుం బుత్తుని పీరభద్రపదపద్మధ్యానకుఢ్ధాంతరం

- గుని నన్నుం బిలిపించి లోనఁ దనకోర్కు ల్నందడింపంగ మ
న్నన దైవారఁగ గారవించి పలికెన్ గంభీరవాక్రొప్పిమన్. 21
- సీ. రచియించినాడవు రమణీయవాగ్రితి నవరసదర్పణం బభినవముగఁ (2)
బలికినాడవు తేటపడఁజేసి నారదీయము సత్కవిశ్రేణి యాదరింపఁ
జెప్పినాడవు శేషుషీవిశేషంబున మాఘమాహాత్మ్యంబు మంజుఘణితఁ
గావించినాడవు ఘనబుద్ధి మానసోల్లాససారము సమల్లసిత శయ్య
తే. భారతీతీర్థ యతి సార్వభౌమగురుకృపాతిశయబద్ధకవితావిభూతి గలిగి
గౌరవము గాంచినాడవు కవులచేత, విపులచాటూక్తి నిర్మిద్రా పీఠభద్ర. 22
- గీ. కలదు చాలంగఁ జేయ నీలన నాకు, వేడ్కనడిగెదఁ గవులెల్ల వేడ్కపడఁగ
పట్నహస్తలోద్భవసచివులందు, సుకృతిగాఁ జేయు నాకొక సుకృతిఁ జేసి. 23
- కా. పృథ్వాతంబన మిశ్రబంధ మన నుత్పాద్యం బనంగఁ ద్రిధా
వ్యాఖ్యాతం బగు వస్తువందు మఱి యధ్యాహారముం జేయఁగాఁ
బ్రఖ్యాతం బితివృత్తమైన కృతిచెప్ప న్వక్తకు న్నోతకు
న్విఖ్యాతిం గలిగించుఁ బుణ్యమహిమ నిర్విశ్వంభరామం డలికె. 24
- క. శృంగారము ముఖ్యంబగు, నంగియు నంగములు దలఁచు నష్టరసములు
నాంగ మగునేని డంకము, బంగారముతోడి యుట ప్రబంధమువొందున్. 25
- గీ. కథప్రసిద్ధము మిగుల శృంగారవతియుఁ, బరిగణింపంగ శ్రీమహాభారతమునఁ
గథితమైన శకుంతలాఖ్యానభంగి, నదిప్రబంధంబుఁ జేయు ప్రఖ్యాతినొంద. 26
- సీ. సరపువ్వులుగ మాలకరి పెక్కు తెఱఁగుల విరుల నెత్తులుగఁ గావించినట్లు
కర్పూరకస్తూరికాస్తవవితతిచే శ్రీఖండచర్చ వాసించినట్లు
ఒడికంబుగా గందవొడికి నానానూన పరిమళంబులు గూడఁబఱచినట్లు
సరఘలు వివిధపుష్పమరందలవములు గొనివచ్చి తేనియఁగూర్చినట్లు
- తే. భారతప్రోక్తకథ మూలకారణముగఁ, గాలిదానుని నాటకక్రమము కొంత
తానొక్కొక్క సభినవశీవహింపఁ గూర్చి గృతినేయు నాకు కాకుంఠలంబు. 27
- న. అని నవినయంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలంబు జాంబూనదపాత్రంబున నర్పించి
పార్థివీనఁ దద్వచనప్రకారంబున మిశ్రబంధంబుగా కాకుంఠలం బనుప్రబం
ధంబు బంధురసీరితి జెప్పఁబూనితి నేతత్ప్రారంభంబునకు మంగళాచారంబుగాఁ
గృతినాయకుని పంశావతారం బభినర్ణించెద. 28
- క. ఖండేందుధరసమాను న, ఖండతపోరాజ్యసమధిగతపీఠస్థం
గౌండిన్యఁ జెప్పఁదగుముని, మండలముకుటానతం నూణిక్యంబుకె. 29

కా. తద్వంతాంబుధిఁ గల్గె పేడననుభాధామండు భూమండలి

నిద్రదృశ్యన్నతకీలి యాచకనుగోర్వీజంబు దిక్పాలయో

సిద్ధక్షోరుహహారమాత్మికమణిశ్రేణీలసత్కిర్తి జం

బూద్యీపాననిపాలమంత్ర విభవాంభోజాటవీచందుర్జడై.

30

ఉ. భూనుతవైభవస్ఫురణఁ బొల్పు పహించిన సోమరాజు ప

ల్లీనగరామరావతికి లేఖపమంత్రయఁ నీతి వి

ద్యా నిపుణత్వ మొప్పఁగఁ బ్రధానులలో నుతికెక్కె భామినీ

మీనపతాకమూర్తి యగు పేడన రాజులు గారవింపఁగన్.

31

నీ. లవణాభివేలహేలాకాంచి యగు సంధర్ధరణిమండలికి ముత్యాలజల్లి

సంగ్రామపార్థరాజన్యరాజ్యశ్రీకిఁ బెంపుమీతిన జగజంతువల్లి

దాతలు సముదంచిత ప్రమాణములుగాఁ గామితార్థములిచ్చు కల్పవల్లి

యలుపదిపల్లవిద్యలకు నపూర్వకుంటాపథంబైన పట్టనమతల్లి

తే. పంటవృషకాస్త్రభములకుఁ బాలవెల్లి, కదనజయలక్ష్మీ తోలుమాలుగన్నతల్లి

విపులభుజగర్వదర్శితవిమతరాజ, రాజహృద్భల్లి ధరసోమరాజుపల్లి.

32

క. ఆనగరము వైతామహ, మైన నిజస్థానముగ నమంచితలక్ష్మీం

దానొంది మంత్ర మేడన, జానుగ భజియించె సప్తసంతానములన్.

33

క. ఆ పేడనమంత్రికి నా, ద్వీమణి మాచాంబకున్ శ్రుతిత్రయముగతి

సామ్రాజ్యంబు పోలిక, నాముమ్యాయణులు గలిగి రనుపమతేజల్.

34

ప. అందు.

35

కా. దుగ్ధాంభోధిగభీరు రూపజితచేతోజాతు సుదృశ్యభా

దుగ్ధామం గరుణాభిరాము ధృతిమేరుత్వాధరంబు స్సధా

దిగ్ధస్వాంతు నితాంతదాన సురవృక్ష్యజాతము స్వాంధవ

స్నిగ్ధం జల్లర యెఱ్ఱయప్రభుమణిం జెప్పందగుం బెంపునన్.

36

కా. ఆ యెఱ్ఱయ్యకుఁ గూర్చితమ్ముడగువెన్నాఖ్యుండు ప్రఖ్యాతిగా

మోయించె న్నహులేశభూవరసభామూర్ధంబులం కుల్లన

త్సాయంకాలనటన్మహానటజటాసంఘటథాటీవళ

త్తోయస్సాలనఘక్కికానఘయశస్త్రుంభనిష్ఠోషమున్.

37

ప. తదనుసంభవుండు.

38

నీ. గౌతమమునిసాధుచేత వొప్పరి మేను వికృతి నొందనినాఁడు వేల్పు టేఁడుఁ

బెండ్లిలో గిరిజాన్యబింబంబుఁ జూచుచోఁ దాల్చివేడనినాఁడు తమ్ముచూలి,

- కలశపయోరాశి చిలుకు కవ్యపు గమ్మ కుంది కబ్బునినాడు మందరంబుఁ
గాలికావిభుని డాకాలితాటింపులఁ గమలఁ బారనినాడు కుముదహీతుఁడు
- తే. భోగధీధైర్యకాంతులఁ బోల్పఁబోలుఁ, గాని నాటికి నేఁ డీడుగారనంగ
వెలసె వెన్నయయనుజుండు వివయధనుఁడు, త్యాగశిబిరాజు చిల్లర నాగరాజు. 39
- క. ఆ నాగసచివధీమణి శ్రీనాయకుఁ డిందిరను వరించినకరణి
న్వానవతీతిలకముఁ బృథ్వీసుతగతిఁ బోతమాంబ వివాహం బయ్యెన్. 40
- ఉ. ఆ పురుషవతంసమున కా సుచరిత్రకు నుద్భవించిరు
ద్వీపితకీర్తి వెన్ననయ ధీనిధి మేడనయ న్నమప్తవి
ద్యాపరమేష్టి యాదనయ ధార్మికుఁ డెఱ్ఱనయ న్నుధాను స
ల్లాపుఁడు పీఠభద్రుఁడును లాలితనీతికళాధురంధరుల్. 41
- త. ఇట్లు సమంచితదానవంచితకల్పతరుసంచకంబగు నా యమాత్యకుమారపంచకంబు
నందు. 42
- మ. కులపాథోనిధిపూర్ణచంద్రిముఁడు దిక్కుంభీనహేలాకట
ఫలనీరంధ్రమదప్రవాహలహరీచక్రాంగనత్కిర్తికుం
డలిరాట్కుండలిపూజనారతుఁ డఖండశ్రీసమన్వీతుఁడై
వెలసెం జిల్లర వెన్నమంత్రి సకలార్చ్యచక్రవాళంబునన్. 43
- క. వెన్నయ కూరిమితమృదు, సన్నుతచరితుఁడు సమస్తజనసమ్మతుఁ డ
త్తున్నతవాచావైభవ, చన్నగపతి మేడ మంత్రి పరీస్తుతి కెక్కెన్. 44
- ఉ. మేడన పేర్చినొండె బుడమిన్నయసంపద దేవమంత్రితో
నీ డన యాచకావళి కభీష్టపుటీగులకల్పకాఖికిం
జో డన ధీజనస్తుతవచోవిభవంబున శీవచక్రివాఁ
దో డన సాటివా రతనితోఁ బెఱుమంతులు జాడు బేడనన్. 45
- క. ఉన్నారెన్నిక కెందఁజే సచివులత్యుచ్చోదరు ల్పాలసం
పన్ను ల్వారలఁ గింపచానుల గణింపంబోరు వాగ్వైఖరు
ల్మిన్నుల్మోయవెలుంగు సత్కవిజను లేదయ్య వర్ణింతు రా
వెన్నామాత్య ననుంగుఁడమ్మని జగద్విఖ్యాతచారితునిన్. 46
- క. ఆతనియనుజన్ముండగు, నాతఁడు బుధవిబుధతరువు నళినదళాక్షీ
నూతనమదనుం డామె భూతలఘు యశఃపటీరమున వాసించెన్. 47
- ఉ. ఆదివృషపరీధాను లెనయోదురుగాని సుధీగుణంబుల
నేదీని నేటివారి నుపమింప సమానులుగారు ధర్మస
మ్మాదికి సత్కళానివహమోహనవేదికి లోకహృమ్మురు
త్పాదికి మిత్రీభృత్యహితబంధువిరోధికి ముంత్రియాదికిన్. 48

- సీ. కులసమాగతధర్మగుణరక్షణమున నీతాకాంతు రెండవతమ్మునికిని
నవికారనవమోహనాకారమునఁ బురందరనూతి రెండవతమ్మునికిని
సన్నతాకాంతవిశ్రాంతిని బ్రేతస్వామి రెండవతమ్మునికిని
సుకృతసాధురక్షణాశోభితామలబుద్ధి దశకంఠ రెండవతమ్మునికిని
తే. ధరణి వెన్నయ్య రెండవతమ్మునికిని, సాటి యనన్చు నవవిలసద్గుణముల
నఖిలబంధుజనంబుల నాదరింప, సన్నతివహించు నాదెన సచివవరుడు. 49
- వ. తదనుసంభవుండు. 50
- సీ. జలజసంభవుండు ప్రజ్ఞావిశేషంబున నిర్జరాచార్యుండు నీతిగరిమ
వాతాశనస్వామి వాచానిరూఢత ధర్మనందనుండు సత్యపరశస్తి
జహ్నుకన్యానూతి సచ్చరిత్రంబున శైలారి శంభుపూజనము కలిమి
జామదన్యుఁడు ప్రతిజ్ఞాపాలనంబున సౌమిత్రి భ్రాతృవత్సలతపేర్మి
తే. పంశవనవాటి వైత్రుఁ డన్వయపయ్యాధి, చందురుండు గోత్రజలజకాపారతిగ్ధ
కరుండు కులనందనారామకల్పతరువు, మహితగుణకాలి యజ్ఞనామాత్యమాళి. 51
- గీ. యజ్ఞనామాత్యు ననుజన్ముఁ డహిపభూష, జాంఘ్రిపంజేరుహధ్రమరాయమాన
మానసుండు మానధనుఁ డనమానగుణుండు, వీరభద్రుండు వితరణ విబుధతరువు 52
- ఉ. ఈ జగమెల్లనుం బొగడు నెప్పుడు నెన్నికచేసి నిత్యవి
భ్రాజితనీతిమార్గబలభద్రుని జాతకృపాసముద్రునిం
బూజితరుద్రుని నివివిధపుష్పశరాసనకేలిభద్రుని
నాజితదానసంపదమరుదుని జిల్లరవీరభద్రునిన్. (?) 53
- వ. ఇట్లు విశిష్టమతాపితృజన్ములు నభినందసౌజన్యులు నగు వీరలయందు. 54
- సీ. మార్పుండువయసునఁ గూర్పుండ శేర్పెను ననుదినత్యాగసింహాసనమునఁ
గొంకక నడ శేర్పుకొనుచుండి నడశేర్పెఁ దప్పక వేసోక్తధర్మనరణి.
మాటలాడఁగ శేర్పు నాటనుండియు శేర్పె బలుకంగ హితసత్యభాషణములు
చదువంగ వ్రాయంగ సరవడి నేర్పియు శేర్పెను గార్యంబు నిర్వహించ
తే. వినయమున కాకరంబు వివేకమునకు, నీమ జన్మస్థలంబు దాక్షిణ్యమునకు
నాలవాలంబు విద్యుల కరయ మూర్తి, మరుండు చిల్లరవెన్నయామాత్యవరుండు. 55
- చ. అతఁడు వివాహమయ్యె సముదంచితవైభవమొప్పఁగాఁ బతి
వ్రత యగు బైరమాంబయును వర్జితనిర్మలవాగ్విలాస వా
క్పతియగు సూరమంత్రియును భాగ్యధలంబునఁ గన్న యన్నకన్
డితి నననూయతోడ సరిసేయఁగవచ్చు నద్ధజానిధిన్.

సీ. మాంగళ్యశృంగార మంగీకరించి వర్తించుచో బాధ్యతీదేవిగుణము

నఖిలాద్ధులకును నిష్టార్థంబులిచ్చి సంభావించుచో రమాదేవిగుణము

హితమితోస్తులచేత నెదిరికీ బ్రీతి నొందించుచో భారతీదేవిగుణము

బరమపాతివ్రత్యపరతమై పతిభక్తి గావించుచో శచీదేవిగుణము

తే. వరుస సేనోము నోచి యొప్పురసెగాక, నతుల కిట్టిగుణంబులు జగతిఁ గలవె

యనఁగఁ బొగడొందె సుతబంధుజనకదంబ యాస్యజితపూర్ణశశింబయన్నమాంబ

కా. శ్రీపత్నాన్వయసింధుజాత యగులక్ష్మీం బ్రీతి నన్నాంబికం

దేవింగా వరియించి యాచరమసాధ్యమాలితృణబునో

శ్రీపత్నాంకుడు నోలె వెన్నన ఘనశ్రీమంతుడై సత్కృతు

ల్లావించె న్నిజబంధుమిత్రతతికిం గార్హస్థ్య మొప్పారంగన్.

58

సీ. రక్షించె బంధువర్గముఁ బ్రమోదం బంద నర్థులకిచ్చె నిష్టార్థసమితిఁ

గట్టించె ఘనతటాకంబు లంబుధులుగా ధర్మకాననములు తలుచు నిలిపె

స్థిరసమున్నతి సంప్రతిష్ఠించె నల్లిండ్లు వరనిధానంబులు త్వరఘటించె

నన్నసత్రము లెడలై నచో సాగించె నోలిఁ జేయించె దేవోత్సవములు

తే. సత్సంతానవతిఁ జేసె జలధిసేమిఁ, జేసె ధగ్మంబు లెన్నేనిఁ జౌవుమిగులఁ

జేయుచున్నాడు సుకృతంబులాయతముగ, మనుజమాత్రుం డెవెన్నయమాత్యమాలి

మ. వెలయం జిల్లర వెన్నయప్రభుఁడు చా వేదోక్తసంసిద్ధి వే

శలఁ బ్రాసాదపుఁబంచవర్ణమునఁ గాలగ్రీవుఁ బూజింపఁగా

నలవాటై మఱి యొండెలుంగవు తదీయశ్రీనివాసంబునం

బలుకుం బంజరశాతికాశుకములు న్నంచాక్షరీమంత్రమున్.

60

చ. విడువక సోమవారములు వెన్నన సేయఁగ వత్సలత్వ మే

ర్పడఁ దనుచాన వచ్చి నిజభక్తముఖంబుల వారగింపఁగాఁ

డడఁబడిపోక గంధములతావులు పూనిన వడ్రాసంబులం

గడుగఁబడెం గళప్రవివకలృషమర్థశాంకమాళికిన్.

61

సీ. విలసితంబైన కాసలి వెన్నమారాధ్యమణిదత్తయగు శైవమంత్రకృతి

సమధికమృద్ధితో కాశ్యలైశ్వర్యబీజంబైన శంభుపూజాఫలంబు

ప్రమథాధిపతిఁగూర్చి భక్తితోఁ గావించు సోమవారవ్రతసుకృతగరిమ

యన్నమాంబిక కంధరాంతరంబునఁ జాల శోభిల్లు మంగళమాత్యలక్ష్మీ

తే. సకలసౌభాగ్యములకును సాధనములు, గారణంబులుఁ దగుబోధకములుఁగాఁగ

నవివసంఘంబులోనఁ బ్రకృతిఁగాంచె, విశ్వసుతకీర్తి చిల్లర వెన్నమంత్రి.

62

షష్ఠ్యంతములు.

- క. ఏతాదృశగుణగణవి, భ్యాతునకును నిత్యఘనదయాస్వీతునకున్
శ్రాతపదానందునకును, బోతాంబాగర్భజలధిపూర్ణేందునకున్. 63
- క. శరవిధి గాంధీర్యునకును, బరహితకాయ్యునకుఁ దుహితపర్వతకన్యా
సరవదచంకజపూజా, కరికాయనకును నిరస్తకరికాయనకున్. 64
- క. బాలామదనునకు రమా, హేలాసదనునకు బంధుహితజనరక్షా
కీలాయతమతికిని నిఖి, లేలాజనవియతమరమహీధరధృతికిన్. 65
- క. కాండిన్యగోత్రునకు ను, ద్దండాహితసచివమతిలతాదాత్రునకుం
బదిత చింతామణికిఁ బ్ర, చండసవోవిధివవిష్ణుశయ్యాభికిన్. 66
- క. అన్నాంబికాసమంచిత, హృన్నలిసాదిత్యునకు మహీవిజానీ
కాన్నత్యునకును జిల్లర, వెన్నానూత్యునకు సత్కవిప్రత్యునకున్. 67
- వ. అభ్యుదయపరంపరాభిస్పృద్ధియు నభిప్రఫలసిద్ధియుం గా నాశీర్వదించి నాయొన
ర్పంబూనిన కాకుంతలకావ్యకథాలతాలవాలం బగు పులీకామంబు. 68
- సీ. పద్మరాగోపలపాకారరుచిజాలగంఢూషితవ్యోమమండలంబు
పాతాళజలఝరీపర్యాప్తకల్లోలనుకుమారపరిఘోపశోభితంబు
శక్రనీలశిలావికాళగోపురశోచిరసమయజనితమిథ్యాతమంబు
శనకగోపానసీఖచితముక్తాఫలరాజీవలగ్న తా రాగణంబు
- తే. రాజసదనాగ్రదేశవిరాజమాన, తోరణాలీనమణిగణమృతివితాన
విభవలక్ష్మీవిలంబిత విలసదండ్ర, చావరుచిచాపలము హస్తినాపురంబు. 69
- ఉ. అపురి నున్నతస్ఫటికహర్మ్యవిభావటలంబు నింగి ను
స్థిపితమై తెలంగ నిది దివ్యతరంగిణి యెత్తినచ్చెఁ దా
నీయయ త్రోవనందు బయ లీదుముఁ గోయఁదలంతు రగ్రసం
స్థాపితహేమకుంభములు తామరలంచు వియచ్చరాంగనల్.
- మ. దివిఁ బ్రాకారము ముట్టియుండఁగఁ దదుద్దేశంబునన్ గోటతోఁ
దపులుం జక్రము నిక్కమంచుఁ బురిమోదనాక పార్శ్వంబులం
గవసుందోప నమూయత్నమున రాఁగానొటఁగాఁబోలుఁబో
రచితే రుత్రర దక్షిణాయనములం బ్రాపించి దీపించుటల్.
- క. పాపాదోపరి నాట్యశాలికలవైఁ బద్మానన అర్చనా
భ్యాసకీర్తిడ లానర్పఁ దద్రభమిరఁ నువ్యామామజంబైన ని

శ్వాసామోదముఁ బోధిసేయు నికటస్వర్వాహినీకూలకు
ల్యాసంవర్ధిత కేసరప్రసవమధ్యాసార సారభ్యముల్.

చ. మెలఁతుక లవ్వరి న్నిడుదమేడలఁ గ్రీడలు సల్పుచుండి మిం
చులు జలిపించు కన్దవల సోరణగండ్లను జూడ నీ డగుం

దెలుపును నల్పుఁగూడ నెడత్రేవ్యనిమాపులఁ గైరవంబులుం
గలువలు దోరణావళులు గట్టినయోజల రాజవీధులన్.

73

క. పురికోట రత్నదీప్తుల, నరుణములై చుక్కలుండ నంగారకునిం
బరికించి యందుఁ దెలియక కరమువిచారింతు రెంత కార్తాంతికులున్.

74

క. పరిభ్రమజలంబులు మొదలను, మరనదిసీరాడుపరిక చుట్టుననుండం
బురికోట లగ్గవట్టఁగ, నరిది వితర్కింప వాసవాదులకైనన్.

75

చ. శ్రుతి గవుడొందినం గమలనూతికినైనను దీర్చి చెప్పనే
రుతురు పురాణకాస్త్రములు పొద్దున నిండ్లను గీరకారికా
తతులు పరీక్షలీ విని ముదంబును బొందు రింద్రుపట్టముం
గళికుపులు వేయొనర్చినను గైకొన రవ్వరి విప్రసత్తముల్.

76

ఉ. మందరగోత్రధీరు లభిమానఘను ల్విరభేదివచ్చినం
గిండుపడంగ నేరనియరిందము లంచిత్రత్యభోగశం
క్రందను లార్తరక్షణపరాయణు లంబుజలోచనాశుక
స్యందను లర్థిలోక హరిచందను లాపురిరాజనందనుల్.

77

ఉ. వెచ్చము పెట్టుమన్నుఁ బదివేలకు నుద్దరువొల్ల రర్థము
దైచ్చిన కేషు నాదలల దివ్యమణులు ల్వలెనన్న విల్వలక
హెచ్చును గుందునాడుకొన కిత్తురు లాభముఁ గోరకన్నఁగా
నెచ్చటఁ గోటికింబడగ యెత్తనివైశ్యులు గల్గరపురికొ.

78

క. సంగరము లేకయుండిన, సింగంబులఁ బులుల సమదసింధురములనే
కాంగిఁ దొడరి పడవై తురు, పొంగునఁ దమ కుబుసుపాక పురి నీరభటుల్.

79

కా. పక్షంబు ల్మును కాలిహోతుఁడను శపింపం బోయినం బోవ నీ
శిక్షానైపుణి నర్కుతేజుల నధిక్షేపింపఁగాఁ జాలిన
ట్లక్షిణత్వర నింగినైన గతిసేయంజాలు నుచ్చైశ్చక్ర
స్సాక్షాత్కారము లత్పురిం దురగముల్ యుంపాకళాసంపదన్.

80

మ. గణనాతీతములై మురేంద్రుఁ డెఱక ల్భండింప వజ్రాయుధ
వీణర క్తం బన విందువు ల్వాడముఁగా వర్తిల్లు జాతవ్యధా

కృణానంబై పటుబృంహితంబులు చెలంగ న్నామ్య మొందింపఁ బట్టమార్దంబునఁ బడ్డ చెద్ద నడగొండలోన్వలు నుండాలమున్.

81

సీ. వారిసీలరుచుల నీలాలకంబులు గావు చిత్తజా మధుపశంజినులుగాని

క్రోన్నైలవంకలాగుల భూలతలు గావు విషమాస్త్రు తియ్యని విండ్లుగాని
యలసంబు లైన వాలారుఁ జూపులుగావు రతిరాజు మోహనాస్త్రములుగాని
బంధురసిథిఁ బోల్చు కంధరంబులుగావు కందర్పు విషయశంఖములుగాని

తే. నలినదళలోచనలు గారు నశువనేర్చు, కంతునవశస్త్రకాలుగాని యసఁగ
సంగకంబుల సౌభాగ్య మతిశయిల్ల, వారసతు లొప్పుదురు పురవరమునందు. 82

చ. వెలకుఁ దగం బ్రినూనములు వేడుచు మార్వరికింప నెత్తులం

గలసి చిగుళ్ళు వెట్టి యడకట్టి నక్రోవ్విరి మొల్ల పూవు పె
త్తులు దళవాధురద్యుతులఁ దోచినఁ బైకొనరేవిగా విటు
ల్విలువఁగ వారిచిత్తములు విల్లురు తత్పురి పుష్పలావికల్.

83

చ. సరసుల్ చొచ్చి నరోజుటరకుటీసంపర్తి కా చారు కే
సరగుచ్చంబులు గొచ్చి బాహ్యవనపుష్పశ్రేణి నిర్యన్తధూ
త్కరముం దెచ్చి తదీయ సౌభము లుద్ధారింపుచు న్సంతత
స్మరసంజీవనమై చరించుఁ గలయ న్మందానిలం డప్పురిన్.

84

సీ. శశవిమణంబు గగనపుష్పంబు లైన, వణిజులిండులలో విలువంగఁ గలవు
హంసగమనల మధ్యంబుబందుఁ దక్క, లేమి యేమన్నపులయందు లేదు పురిని. 85

చ. ఇతైఃకంఠిన సమస్తనస్తువిస్తృతిఁ బ్రస్తుతింపించి వయఃపారావారంబు ననుకరిం
చుచు సర్వతోముఖదర్శనీయంబును సదాగతిసంచారసమంచిత బహులహారీమనోహ
రంబును సంతతానంతభోగలీలాలలితపురుషోత్తమోపేతంబును సమున్నతలక్ష్మీజన
కంబునునై యమరావతీయునుంబోలె శతమఖవవిద్రాయమానంబును నలకాపురంబు
నుంబోలెఁ బుణ్యజనాశ్రీర్ణంబును మధురాపురంబునుంబోలె నుగ్రసేనాభిరతంబును
నంతరిక్షపథంబునుంబోలె ననువర్తితమిత్రరాజసంబంధంబును బరమేశ్వరు వామ
భాగంబునుంబోలె సర్వమంగళాలంకృతంబును మేరుమహీధరంబునుంబోలెఁగల్పా
గమహిమాస్పదంబును మహాకవి ప్రబంధంబునుంబోలె నుత్తమశ్లోకబంధురంబును ✓
రత్నాకరంబయ్యును గుటిమప్రదేశనుగమంబై ముక్తాను నుం బయ్యును భూరిక్ష
యోపేతంబై పృథితితవర్జనవైభవోదారంబయ్యును జిరప్రభాభానురంబై మంగ
ళాచారమహితం బయ్యును సౌమ్యపరిచారికాధిష్ఠితంబై యారూఢపాతిప్రత్యంబు

క్రీడాకందుకంబులయందును బరిచితస్నేహనాశంబు గత్తుదీపంబులయందును నీర
సత్వంబు సముద్రంబులయందును ద్రాసదోషంబు పద్మరాగాది మణులయందును
యతినిబంధంబు పద్మంబులయందును దారిద్ర్యంబు విద్రుమాధరామధ్యంబులయందును
బడచ్చేదంబు వాక్యంబులయందునుగాని దనయందుఁ గలుగదననొప్పు నత్పైరంబు
కప్పురంపు దాళువాలించు సన్న సున్నంబుచేత లేత వెన్నెలల నెమ్మించు
గొమ్మించులుం గలమేడలును విరాజితంబగువాడలును రేయెండకు మాటుమండు
పదాటువన్నె బంగారుమద్దపరుగు నద్దకొనవైచి యద్దంబులమీఁదు నలె నుండ నున్నఁ
జేసి విన్ననువున మెటుంగువెట్టి నం ద్రొక్కిన జిక్కిం జీరువారుమం దిశతళ
వెలుంగువేడులును విలసితంబులగు వీధులును! బూర్వంబునం బార్వతి యెఱింగిన
తెఱుంగగ్గరికన్యచేతం బాణపుత్రి నేర్పినరీతి స్థారక్షోరాజి రాజనందనచేత ద్వార
వతీగోపికాపికవాణు లభ్యసించినబుద్ధి శుద్ధదేశివృత్తంబుల విశేషంబులు భిత్తిభాగం
బులం జిత్తరువులం జిత్తరంజకంబులగుచుఁ బ్రత్యక్షభంగి నంగీకరించు విలాసలీల
లను విలసిల్లు నాట్యకాలలును నొక్కవీర నాకసంబెక్క విశ్వకర్మనిర్మించిన నాపు
రంబులఁ బొలుచుగోపురంబులమీఁదికి రాఁబో నుసరంబులుగాఁ గట్టినం గారుకొనుచు
నేచిన మేచకద్యుతులు పుక్కిలింించు శక్రోపల సోపానంబు లన పాదపంబు
లగు పాఠసాదంబులును నుదం చచ్చుచరీక చక్రహంసకాంచజలపక్షికులకలకలంబు
లం గొలకొలమను కొలంకులనలంకరించు పంకరుహముదపవలయుకల్పారవంశంబులం
దండతండంబు లగు తావులం గదంబించు బావులును జిత్తంబులుబ్బి గబ్బితనంబున
విత్తంబు లొడ్డి నెత్తంబు లాడి యోడినధనంబు లాడినం గాని పెట్టమను దిట్టమాటలం
బుట్టిన జగడంబులు విగడంబులై యుద్ధవతత్తంబులం గొనవచ్చు జాదరిదట్టంబుల
పాచ్చగురచ్చకొట్టంబులును గలిగి విసోదంబులకు నాకరంబును విశ్రామంబులకు
సీమయు విక్రమంబునకు నెలవును విజయంబునకుఁ దానకంబును విద్యలకు నుపా
ధ్యాయయు వితరణంబులకు నదనంబును విభవంబులకుఁ బ్రభవస్థానంబును విలసనంబు
లకు వినిమయంబును నైన యప్పురి కధీశ్వరండు.

సీ. విశ్వసన్నతకావ్యతైశ్వర్యపర్యాయకుటిలకుండలి రాజకుండలుండు
దిగిభకుంఠాకాండదీర్ఘ బాహుదండమానితాభిలమహిమండలుండు
జనసన్నతానన్యసామ్రాజ్య వైభవశ్లాఘాకలిత పాకాశాసనుండు
కులకిలోచ్చయనానుకోణస్థలన్యశస్త్ర విక్రయజయశాసనుండు

తే. భాగమాన మనీషాంబుజాసనుండు, సకలదేశకావనీపాలమకుటనూత్న
రత్నరారజ్యదంప్రిసీరజయుగుండు, శంబరా రాతినిఘండు దువ్యంతవిభుడు. 87

మ. రజనీనాథకలావతంసుఁ డనిధారాదారితారాతిరా

ద్దజకుంభవ్రణ మార్గనిర్గతముక్తారక్తహారుండు స

ద్విజసంతర్పణకేళిలోలుఁ డఖిలద్విపావనీపాలది

గ్వజయాన్వీతుండు పాపభీతుండు మహాకీరుం డుదారం డిలఁ.

88

మ. ప్రజలెల్లం జయవెట్టు ధర్మమహిమం బాలించె వీరారిభూ

భుజుల స్వేల్పులఁ జేసి యధ్వరములం బోయెం బదాంభోజన

మ్రుజనాధీకులఁ గాచి నిల్పె నిజసామ్రాజ్యంబుల న్వర్తసా

ధుజనస్త్రత్యుండు సత్యకీర్తి యగు నా దుశ్యంతుఁ డత్యున్నతిఁ.

89

సీ. నిచ్చెనఁజెనె దోర్ని నితాసి కే రాజు దివికేగు సమదప్పస్థిభుజులకుఁ

గల్పువృక్షముఁ జేసెఁ గరకాండ మే రాజు భూచక్రమునఁగల యాచకులకు

గోహాబ్జములుచేసె గోగన్న లే రాజు చెలఁగి సంకీర్తింప సింధుసుతకుఁ

బూటకాఁపుగఁ జేసె భుజభక్త నే రాజు ఘటిరాజుమోచు భూభరమునకును.

తే. ననుచు వర్ణింపఁ దగదె శీతాంశువంశ, రాజహంసంబు దావధారావ్రవానా

జలపరిక్షాశీతాఖిల కలుషనికరు, సంచితాక్రాంతకృపునిదుశ్యంతస్సపుని.

90

ఉ. ఆ జననాధయూధమణియం దుదయంబును బొంది దిగ్జయ

వ్యాజమునం బ్రతాపనలినాపుండు కీర్తివిధుండు రాఁ దదు

ద్వేజితులొటఁ గాదె పరివేషమిషంజున నాత్మగుప్తికై

యోజ నమర్చికొందుగ్రి రవియుం గమలారియు నింగి వప్రముల్.

91

సీ. ఆలానదండంబు హేలాహవాహూతరిపురాజధరణీకరేణువునకు

మానదండము మహామనుజేశ శర్వాత్తిగంభీరతాపరిక్షావిధికిని

నాశదండము సమున్నతజయశ్రీవహూనముచిత కీర్తనాబ్జసాధమునకు

నాధారదండంబు హరిజాంకకులకుభృజ్జనకుభగీర్తిధ్వజంబునకును

తే. యప్తిదండంబు వృద్ధకేసాహిపతికి, మూలదండంబు వైన్యసముద్రతతికి

కాలదండంబు కాత్రవత్కృపగతికి, బాహుదండంబు జెప్పఁ దత్పార్థివునకు.

92

చ. జగమున రెండుతత్త్వములు కాన్తులు చెప్పుదు రందులోవలన్

జగదమ కాని యొక్కరయినం బొడఁగానరు వానిరెంటిలో

సగుణముఁ బట్టి నిర్గుణము శత్రుసభాగశసీమలం జను

ల్పాగడఁగఁ జూపు నవ్విభుఁ డపూర్వముగా ఘనకాన్త్రపదతిన్.

93

ఉ. పాయక శిష్టలోకపరిపాలనముం బహుదుష్టశిక్షయం

జేయుచు రాజ్య మవిభుండు నేయఁగఁ దాగు నిజప్రయోజనం

బే యెడలేక యున్న ధరియింతు రుదంచితలాంఛనార్థమై
తోయజనాభుండు నగ్నినుతుండు నుదగ్గనకాలదండముల్.

94

స్థి. చెఱువనేరఁడు విశ్వపించి యుండినవాని నభిలషింపనేరఁ డన్యవనిత
నిందింపనేరఁడు నీచశత్రుగణంబు బొంకనేరఁడు హాస్యమునకుఁ బలికి
విడువనేరఁడు చెడ్డవిటునిఁ జేపట్టినఁ గడవనేరం డర్థిగణమువాంఛ
నడుగువెట్టఁగనేరఁ డపయశం బగుతోవఁ జనఁగనేరం డార్జనమువిడిచి

తే. యెదు చది నేయనేరఁ డాహవముఖమునఁ, గ్రీడించునందును నేరఁడు గీడొనర్ప
ననుచు నేరము లెన్నుచు రఘుజనులు, విపులయశుఁడైన దువ్యంతవిభునివలన.

ప. ఆరాజపరమేశ్వరుం డొక్కవాఁడు శుకతుండతోచిరుద్దామవిద్రుమస్తంభసంభార
సమున్నతంబును హాటకమణిఁటంకాలంకార విశ్రుతినిశ్చేటికాపదగమ్యమానచంద్ర
కాలోపకంఠంబును గంతకాలకంఠమేచకరుచికచాకచిక్రీడావతుర నితేతరపట్ట
పటలపాళిలంబముక్తాఫల వితానతారకితవియత్పిమంబును నత్యంతసమున్నతిమదుప
రినికాతకాతమన్యవశలాశలాకానీలనీలచ్చర్దిలగ్నఃకనుత్పరత్ప కేసరస్తంభనివిడచి
సకనకమముదారవింద సౌగంధికసందర్శితకపటగగనపుష్పంబును నభిరామదూర్వా
దళదామతోమలవ్రభాపటల గర్వసర్వస్వపశ్యతోహరహరిదుపలభిత్తి కాంతరజిత
రూపవాతాయనంబునుకళక్షిరిణచ్చవిచ్చటాకన్సుటస్కటికపాషాణఫలకసోపాన
మార్గనిర్గమప్రవేశద్వారకద్యోతమానవిపులకపనీయకవాటాలంకృతఃకబునునభ్యంత
పశిరోభవనశిఖరస్థాపిత శాతమంభమంభకాంతి గంఢూపితనభోమండలంబును ద్వి
య్యంతరాస్త్రీర్ణవిచిత్రరత్నక్షుడ్యాధవవివ్యాసంబులశోభిల్లుంభాసౌధంబుననమూల్య
రత్నకీలనజాజ్వల్యమానకల్యాణభద్రదీప్తికాంతరంబున నాసీనుండైయుక్తమంజువా
ణివింజామరంబును నొక్కజోటి వీటికాపేటికయు నొక్క బాలయాలవట్టంబును
నొక్క కరటిగమన నురఁటియు నొక్కలేజిగురాకుబోణి కాళంజయు నొక్క
చందనగంధిగండవోడిబరిణయు నొక్కపుండరీకనయనయగరుధూపధూమకరండం
బును నొక్కకన్య పన్నీరు తోడి కప్పురంపుగిండియు నొక్కభృంగాలక బంగా
రుసంగడయు ధరియించి డగ్గటి కొలిచియుండఁ బాండ్యపల్లవపాణి యాటలాడ
చోటకరహాటకలింగాంగ వంగబంగాళ చోళ సేపాళకాది భూపాలక కుమార
వర్గంబు దగిన నెలపులం బలసివేవింప హితపురోహితామాత్యబంధుమిత్రభృత్యపాతక
పితమర్దవిదూషకాదులు భజింప నుధర్మాంతరంబున నోలగంబైన దేవేందుగిండ్లు
నుంబోలె సాంద్రవైభవఃకబునం గొలుపుకూర్చున్న యధనంబున

ఉ. జంజు^{శ్చ}మల్లవెండ్రుకల జొంపములుం గల మస్తకంబులుం
గెంజిగురాకుఁ గెంపుఁ దులకిం చెడువట్టువకన్నులుం జర
త్తుంజగచక్కపట్టుమలకు స్సరివచ్చు డెరళ్య మేనులు
స్మంజులుగొల్పఁ గొందలు సముద్ధతివచ్చి పుళిందపల్లభుల్. 97

సీ. కాననేతువుల ముక్తములైన ముత్యాలు ముదిరిపండిన మంచి వెనురుఁబ్రాలు
దినములొక గ్రొత్తయొత్తిన కఱ్ఱజవ్వాది ముక్కులు మురియని మొరళిపవ్వఁ
జంఁదికారుదించొచ్చు చమరవాలంబులుఁ బొందుగాఁ గాంచిన పూతిమధువు
అలఁతి దంతంపుఁ గామల పీఠినుగఁటులు శోధించి వడిచిన నొంటితేనె

తే. కవ్వుఁబిల్లులపిల్లులు కారుకోళ్లు, కన్ను దెఱవని కన్నరిగమిశువులు
పులులకూనలు ఢిల్లకపోతకములు, నాదిగాఁదెచ్చి పతి కుపాయములిచ్చి. 98

వ. ప్రణామంబు లొనర్చి కేలుచోయిలు ఫాలంబులం జేర్చుకొని వినయవినమితస్కం
ధులై క్రిందియాపుల నెఱ్ఱతారల వారం గనుగొనుచున్నవారల నవలోకించిచిత్తము
మృగయాయత్తం బగుటయు నృపాత్తముం డిట్లనియె. 99

క. బలముగఁ గొల్పివనమృగములు, గలిగి సమీపమున నేఱుఁ గాలువయేదేఁ
గలిగి తఱచైన తరువులు. గలిగిన పేఱడవి యెచటఁ గలదు గణింపన్. 100

క. నావుడు వారు విభుతో, దెవర కేటాడవలసితే విచ్చేయం
గావలయును యునునాతటి, నీవరసీమంతి కావనీవనమునకున్. 101

క. రోవుము వెఱకిన నెత్తురు, నామములే దొడలు చురునం జేసినయ
ట్లాము గవిసియుండును నా, నాముఖయూధంబు లవ్వనంబునఁ గలయక. 102

గీ. డొళ్లకూళ్లు సమీపమై యునికిఁ జేసి, లేకమైనను గొరగామిగ లేమిఁజేసి
యచటికొర్చెలఁ బనికి మేయంగఁ గలిమి, నగరి గీలార మున్నది నరవరేణ్య. 103

ఉ. జల్లెక పాటువడ్డ యవసంబులు మేసి సమీపసీమలు
జ్జని నీరు చాచి నుఖనంగతి చావులు గోవు లాఁగఁ గాఁ
బొల్లగఁ జేరి గోవుపథముల్పది కింపులుసేయ నుండియుం
బల్లిక బెబ్బలుల్దిరుగ సాధ్వసమందును మందధేనువుల్. 104

ఉ. సాయక శ్రుంభితంబు లగు చాపములంధరియించి యుక్కునం
బాయక రేయనం బగలుఁ బాలెము వెట్టి మెకంబుఁ గన్నచో
నేయుదుఁ బొంచి రాఁ దెఱపి యీక చరియించుచున్నచుండ క
త్రాయితనర్లసత్వ నివదాధి హాసలి మాన దెచ్చుడున్. 105

గీ. కోలఁ బది నైదుగుదిగుచ్చి కొనఁగ నేయ, వచ్చు మృగముల నెనుకంగవలదచట
పనికి నయ్యెడు కీడు వాచంగఁగలదు, వేడుకకు నిమ్మ గాఁగ వేటాడఁగలదు. 106
ప. ఆపల దేవగచిత్తంబు కొలది యనివ గోరక్షణంబుకొనును దుష్టమృగశిక్షణంబు
వలన సుకృతంబుగా మృగయాసౌఖ్యంబు సిద్ధించె దేవరప్రసాదంబు జాదులుం
బలె నయ్యెనని యమాత్యుల యనుమతంబునఁ గొలుపుదీర్చి యందఱ సముచిత
ప్రకారంబుల వీడుకొలిపి నేత్రహస్తలం బిలిపించి పట్టరాబున మృగయావిహార
సన్నాహంబునకుం నాటించిన.

107

సీ. పులిమల్లఁ డడవిపోతులరాజు గరుడుండు గాలివేగంబు పందలపనిఁడి
విష్టుప్రసాదంబు వేడిగుండులపరి పచ్చిమిరియము వెట్టిపుచ్చకాయ
వేటమాణిక్యంబు రేరవాది మెడబల్లి పెట్టుఁగాఁడు వకారి పిడుగుతునుక
జగురుఁడు చిత్రాంగి శ్రీరాముఖాంబు పులియండు కన్నురి బొడ్డుమల్లె
తే. యనఁగ మృత్యును బెక్కుతో యముల పేళ్ళు, దారకులు దేరవచ్చె నుద్దండవృత్తి
వేటకుక్కులు మృగరాజవిగ్రహములు, పటుక నాథుని వాహ్యలివాహనములు. 108
మ. శబరు ల్పట్టెడతాళ్యబట్టి దిగువం జందోద్ధతిం గిట్టి ప
ట్టిబయల్ ద్రవ్యుచ విద్యరాహముల గుండె ల్వరియ్య నాకాశముం
గబలింపం జనునోజ మోగ లెగయంగా నెత్తి గర్జిల్లఁగాఁ
బ్రబలెం గుర్కురకంతనాళకుహరీభాభామహారావముల్.

109

గీ. మృగయు లంతటఁ దెచ్చిరి లగుడు గిడ్డు, జాలె జలకపై కలుజు వేసడము లైరి
కురుజు వారిణ మను డేగకొలము సాళు, వములఁ బిలుపును వేటకు వచ్చువాని
సీ. బంగారు మెరవడి పల్లనంబులతోడ గెంబట్టు కీలుపక్కరలతోడఁ
ముఖసమర్పితహటకఖలీనములతోడఁ గాంచన గ్రైవేయకములతోడఁ
సముకట్టిముడిచిన చామరంబులతోడఁ దాఁపఁ బెట్టిన యడిదములతోడఁ
గనకఘంటలయురుగజ్జెపేరులతోడఁ గర్ణక్షీలిక దీర్ఘకళలతోడఁ
తే. జిత్రమున వ్రాయఁగారాని చెలువుతోడ, నొప్పి యుచ్చైశ్రిమముతోడియొద్దులనగ
వాహనులు దేఱి పచ్చె దుర్వారలీల, వసుమతీనాయకుని పూజవారువములు. 111
సీ. వలనంబు పుట్టించి వంకంబు వలయించి డిల్లాయి ప్రకటించి తేవమాపి
వరనంబు నొందించి పల్లంబు కలిపించి నిగుడంబు సముకొల్పి నెఱను నెఱపి
లలిగూర్చి లలిదేర్చి లాగించి శుంఢాలముల నోజవట్టించి ఖలువుదెచ్చి
లనఁజిన్నోచణ్ణులుక్షణ దెచ్చి హృణ్ణిలో రససిద్ధిపడంబుని రాగెల్లెడు

తే. నాటుతానకములను గృత్యమ్ములేడు, నరువదేవాననంబుల నెఱిగి హరుల
నెక్కురసికులువచ్చిరి హెచ్చునగరి, రాగరవుతులు సమరానురాగమతులు. 112

సీ. జడలల్లి ముడిచి పాగడఁజొల్పేములుదీర్చి తలముఘ్న బలువుగా నెలవుకొల్చి
మృగము చేరఁగవచ్చు మొగసిరి మార్గంపుఁ దిలకంబు లలితసీమల ఘటించి
వాకట్టువదినికెచేకట్టుమండలు కరకాండపుధృఢాగములఁ దొడిగి
కుటుచగాఁ గట్టిన కరకదట్టిపండు నాకరమ్మున విడిచుచునోపి

తే. చందిపోట్లును దడవిండ్లుఁ బాఱనాతి, యమ్ములును జిల్లకోలు నడిదములును
వలఁతియీటెలు ధరియించి వచ్చిరంగ. రక్షకులు తాతతరముల పాఠితవారు 113

క. ఆరిగలు నిష్ఠరబాహు, పరిఘులు ధరియించి నగరపాలురు నేతెం
చిరి కిఖిపటుజిహ్వసమ, కరవాలద్యుతులు గగనకాలిముగఁడుగన్. 114

శా. సింగంపుంబొది పచ్చుచందమున వచ్చెం బోయి కాలారి యు
త్తుంగ శ్యామలదేహసంజనితకాంతు స్వీరలక్ష్మీనవా
పాంగచ్ఛాయలతోడఁ బెల్లొదవిమ్రాసు స్వేల్లదుద్యద్భుజా
సంగత్యంగదభంగభంసురధనుర్జ్వావల్లరీ ఝల్లురుల్. 115

గీ. ఉరులు జిగురుగండె దెరులును బోనులు, వారువారెనలును వములు గములు
మిశ్శునలలు పేట్లుగోళ్లుదీనులులు, నాది గాఁగఁ దెచ్చి రాటవిము. 116

ప. మఱియును మూలభృత్యబలంబును సామంతకుమారవర్గంబును సర్వప్రకారంబుల
సముచితాలంకారులు సాయుధులు సవాహనులు నై చనుదెంచి రత్న దప్పడమి
త్రేడువేటకుం దగిన శృంగారం బంగీకరించి గతివిజితమగుక్రంగంబులకు
తురంగంబులంబూనిన యురదంబెక్కియిరువంకలన్ముంగలింపింగలింజతురింగబలం
బులుగొలువ శంఖకాహళవేణువీణామృదంగంబులు చెలంగ నెడలేక పందడిం గ్రం
దుకొన ననుదవైభవంబునం బురందరవైభవంబు పురంబు వెళిలి వృద్ధరాములు
మీఁద విదూషకుండగు మాండవ్యుండు దోడరాఁ గొంతదవ్యునికి యొక్కచిక్క
ణవ్రదేశంబున రథవేగంబుఁ దెలియువేడుక సారథింజూచి నిహ్మాన్నతంబులు
గాక యిచ్చట సమతలంబై యున్నయది నీహసుంబులరయంబుఁ జూపునపుఁ
డు నతండు యుగ్యంబులవర్గంబుల వదల్చి యవల్చిన. 117

సీ. కనుదృష్టి నెయ్యది మినుమినుక్కనుమండు ఘనతన్నేత్రిడిలోనఁ గానఁబడఁగ
నెడత్రెవ్వియుండు నెయ్యదియేని నదికూడ నదికినచందాన నన్వయింప
నెయ్యది విలువంక యేయుండుఁ బవయన నది సమరేకతో నందయంద
దూరాన నెయ్యది తోచు నాలోకింప నది పార్శ్వమున లేక యువులఁ జనఁగ

తే. శ్రవణములు నిక్క నిష్కంపచామరాగ్రముగనిరాయతపూర్వాంగములఁదనర్చి
ఘనఘరోద్ధాతరేణువు గడవఁబాటి, నిగిడెభువి తేరినాయములు మృగజయములు.

ప. అయ్యవసరంబున.

119

గీ. కుక్కలలయకయుండంగఁగొంచువచ్చు, మంది యొకకొంతచిక్కనాస్యందనంబు
గూడి రారాక వడిచెడి కొంతచిక్క, ననిలగతి నేగురథ మెవ్వఁడంటఁగలఁడు.

క. సారథిఁ గనుఁగొని యపుడా, మ్రోరమఁబుడు రథము దవ్వగా వచ్చెఁ బరి

వారము గూదిదురా నె, వ్వారిలు గలరిచట నిలువవలయు ననుటయున్. 121

ప. అతండును నృపాలకానుశాసనంబునం దేజుల నేఁగనీక వాగలు గుదియించి వీఁపు
లునిమిరి నిలుపుటయు నకలజనంబులుం గూడుకొని యుల్లసితయానంబున మెల్లన
చని మంద చేరంజన నయ్యవసరంబున విజయకామాభారావంబు లాలకించి వీరుద
ధ్వజవితానంబు లవలొకించియుఁ దమరాజురాకఁ దెలిసి నిసర్గభీరువులగు నాభీరు
వులు భీతచేతస్కులై నవీనంబగు హయ్యంగవీనంబుఁ గానుకతెచ్చిప్రణాయంబు
లాచరించి కరంబులు శిరంబునందెట్టుకొని తిర్విగాలోలంబు లగుచూపులం గద్ద
ఁకంఠులగుచుఁ బృథ్విత వివయవాక్యంబుల నిట్లని విన్నవించిరి.

122

గీ. దూరంబువచ్చినవా రిట నై న్యంబు ప్రజలెల్లఁ జాల దూపట్టి నారు
నీర్వట్టుగాని దీర్ఘనిశ్వాసములతోడ వరరథ్యములు వేలవైచెఁ జెవులు
వేటకుక్కులుడప్పి వివృతాస్యముల నిల్చి వగరించుచున్నవి దగలుదొట్టి
శిథిలవక్షముల నక్షీయుగంబులనోడ్చి శ్రమనొందె డేగలు సాధువములు

తే. తిమరు మధ్యాహ్నమయ్యెను దేవ యిచట, నేఁడుకాలాఁగి మామందపాడిఁచూచి
గోరసము బాయనంబులు నాగగించి, నిగ్రహంబైన మమ్ము మన్నింపవలయు. 123

గీ. అనుచు విన్నపమొనరించు నవసరమున, హయముడ్గిమాండవ్యుఁడు రయముతోడ
నవనిపాలునిరథము డాయంగవచ్చి, చేయి పుడిసిలివట్టి యాశ్చర్యదించి.

124

ఉ. ఒల్లమిచేసి వీరలకు నుత్తరమీకు నృపాల పెద్దలుం

జల్లులనమ్ముకొన్నయవి చాలఁగనున్నవి చిత్రధాన్యము

ల్కొల్లులు తృప్తితోడములు కుప్పలు నేతులు పాలు పెన్నలుం

గొల్లులకేమిమూడె మనకు నృతీ కూడొకపూట పెట్టినకా.

125

క. కాశిక కప్పము వెట్టరు, మానముదప్పడిని కొర్చివి మువోకుల నుం

తానమువలె నున్నారీ, కానమున రాచసాము గతముగఁ గొనుదున్.

126

ప. అది యట్లుండె వింక నొక్కవిన్నపంబవధరింపుము.

127

- గీ. వేట వోయెడువారలు విప్రుమాట, కలుగుదురు పాదపుర్యన కలిగినట్లు
విన్నవింపక నాలుక మిన్నకుండ, దేచినీమేలుగోరెడు హితుండఁ గాన. 198
- క. పాయసముం గలలో భూ, నాయక భోజనమునేయు నరులకు నెంతే
శ్రేయస్కరమని స్వప్నా, ధ్యాయంబునఁ జెప్ప విందుఁ డజ్ఞుల చేతన్. 129
- గీ. భోజనము నేయుమనఁగఁ దాంబూలగంధ, పుష్పములుగొమ్మనఁగఁ ద్రోచిపోవఁజనగు
ఇంపుతోడుత నంగీకరింపలయుఁ. గార్యఫలసిద్ధి కవి యాచికారణములు. 180
- క. ఇలు వెడలి మానవుఁడు తన, తలఁచినతావునకు జేరువాఁకను నే యం
కిలిలేక తొక్కితీరువు, వలయును శాకునికనరుల వచనవిధమునన్. 181
- సీ. హర్యంబునెడల వాయునము చేరువఁ దీర్చె వృషభం బెరుర ఁకవేసి నిలిచె
వాడలోశునకంబు వచ్చెను దక్షిణాంబుదపూర్ణకుంభంబు లెదురు పడియె
గవని వెల్పుట బెరికయుఁబోతు పలగొనె వలతొక్కమాపెఁ జేవలఁగిఁజెమరు
పరువు నేలను వచ్చెఁగలపయ్యెరపంక కుడినుండి యెడమకు నడిచెనక్క
లే. నీవు వేటఁకు విచ్చేయునెడ నృపాల, పంబి పెండ్లికి నగు శకునంబులయ్యె
నేఁడు గొల్లలమాట మన్నించి నిలిచి, వృగయకరుగుట మిక్కిలిమేలు తేవు. 182
- క. నావిష్ణుః పృథివీపతి, నావిష్ణుం డనగ నీవ నరవరదైవం
వీ వారగింపకుండిన, నీ వల్లవులకు శుభంబు లేలా కలుగున్. 183
- క. వీరలఁ గృతార్థులం జేయం గృవగల దేని యారగింపవలయు నది యన్నిదినంబులం
గోలఁ గన్నయదిలేదు దండుగదర్శనంబులు గొనందలంపయ్యెనేని ముండఁజాగి
విచ్చేయు మనినగొల్లలుల్లంబునందల్లడిల్లి యీ బ్రాహ్మణుండు పలికినదియథార్థంబు
మాయర్థప్రాణంబులు నీసామ్యువలసినట్లుచేసికొమ్మనినమాండవుద్ర ద్రిమ్మరిమాటలకు
దిగులుసాచ్చిన గోపాలకుల భూపాలకుఁడుమృదువచనంబుల నుపచరించి నైవ్యంబు
సముచితక్రమంబున విడియించి కనకకుంభ కలితంబై కనుపట్టు గొల్లెనలం గృతా
వాసుండై. 184
- సీ. పెనుపారు కడియంపుఁ బిండివంటలతోడఁ గమ్మని సవోష్ఠ్యములతోడఁ
గనరువోకుండఁ గాచిన యానవాలతోఁ గడినేయవచ్చు మ్మిఁగడలతోడఁ
బెక్కులాగులఁ గదంబించు జాన్నులతోడఁ చేరి దాఁకొన్నకొంగుబెరుగుతోడఁ
చిడిచిన జమరు గారెడు మాంసములతోడ దేటలియ్యని జాంటితేనెతోడఁ
లే. పూయసాహారములతోడ వ్రేయులాసఁగ, నఖిలసేనాప్రజలతోడ నారగించి
సంతసంబంది పటకుటీరాంతమున జనవిభుండు భజించె నిశానుభుంబు. 185

- కా. కాండిన్వాన్వయసింధుచంద్ర వినుతశ్శూపాలకామాత్మవే
దండానీకమృగేంద్ర చంద్రవదనాతారుణ్యకందర్ప శ్రీ
ఖండక్షోదవిపాండునిర్మలయశోగంగాజలశ్శాలితా
జాండాఘోరకలంక శంకరనివాసాచార్యధైర్యోన్నతా. 136
- క. సురసురభి కల్పఘోరుహ, తరణిజశిఖిచర దేవతామణిరజనీ
కరకాలబలాహక గుళి, కరపద్మ సమస్తవిబుధకవినుతసద్మా. 137
- మా. జనహిత సుచరిత్రానజ్ఞశాస్త్రాత మిత్రా జనితవృషపవిత్రాసత్కవిస్తోత్రపాత్రా
వనరుహదళ నేత్రానంకమాకంపచైత్రాయనుపమకుభగాత్రాయన్నమాంబాకళత్రా.

౧ ద్య.

ఇది శ్రీ భారతీతీర్థగురు శ్రీచరణకరుణాలబ్ధ సిద్ధసారస్వతపవిత్ర గాదయామాత్య
పుత్రయా రాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమణి పినవీరభద్ర బ్రహ్మచారి
కామంతల శృంగారకావ్యంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శకుంతలా పరిణయము

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ సదన సదారాధిత
వాసుకీకేయూర వంశవర్ధన వినయా
వాసవయోజాసనక
న్యాసఖకీర్తిప్రసన్న వాగయనెన్నా ।

1

ప. ఇత్రైః శకుంతల దుష్కంఠమహీకాంతుండు సంతోషంబున ఘోషంబున వారాత్రినిలిచి
వజ్రునాఁడు నూర్చోడయం బగుటయుఁ గాల్చుకరణీయంబులందీర్చిలావరుల నేర్పి
కదలి.

చ. మొకములఁ బట్టి గట్ట మీటి చనం జననీక యా గిఁ తెం
కిఁ జనఁజేయ బోనునకుఁ గీర్కొలుపం బయి వచ్చె నేనిఁ ద
వ్వక పొడువంగ నేర్పు ఘనభాహుబలంబును గల్గి మేటివేఁ
టకు నెఱవాడు లైన నుభటప్రకరంబులు మోగి నేగఁగన్.

3

క. ముదమును మదమును మనమున, గుదిగొన గోష్ఠంబుఁగడచి కొండొకచని య
ల్లదె యిదె కాంతారం బన నెదురం జూపట్టుదాఁక నేఁగె నవటన్.

4

నీ. ఛాయామృగంబుల వ్రేయ గర్జిల్లఁ బ్రచండమై పొడము భేరుండరవము
భేరుండ భినదకంపితములై పొడెడు శరభసంతతి పాద్యసప్తశతము

- శరభనివాదవిస్మయంబులై గమనించు కంఠీరవానికృతంబు
 కంఠీరవారవస్థనితంబులై చను భీతవస్థకరీంద్రబృంహితంబు
 తే. మక్కడించు దదీచకల్యాణభీమ, హోగ్రహోపంబునను సత్వయూధవివిధ
 సత్వరధ్యానములు ఒహుజాతపక్షి, కలకలంబులు వివచిచ్చె గర్జములకు. 5
- క. ఆరావముల గృతాంతా, కారములై వేటకుక్క కదుపులు పెలుచు
 దారకులు వట్టితిగువం, గారయమన మృగయలకు మొగంబుల కెగయన్ 6
- గీ సంతసం బందు నృపతియ్యస్థంబు జూచి, తిరుగుకుక్కలబెడిదంపుఁ దెంపుచూచి
 మృగయవర్గంబు గర్వంపుఁబొగరుజూచి, యుల్లమునఁ జాలమాండవుఁడులుకుపుట్టి.
- వ. వనంబు జేరవచ్చితిమి, మృగంబులు గానవచ్చుచున్నయవి, యీ వచ్చినవారిలోన
 నెవ్వరిని విచారించినం గాతరత్వంబు లేదు పోతరంబు బహులంబైయున్నది. ఏను
 నేడ బ్రాహ్మణుండ నివ్వన మృగంబులనవలోకించిన శరభస్వామి తలంపునంబడి
 పుట్టినశరభంబులును వైకుంఠకంఠీరవంబు మీఁది యుత్తంత నావిర్భవించిన సిం
 గంబులును జాంబవంతుం డల్ల పనిచేయునప్పు డుప్పత్తిల్లిన భల్లూకంబులు నాగ్ర
 హంబున వ్యాఘ్రకర్షోభిర్తలాక్షారుజాతుంబుల నధిక్షేపించి చేయునిత్తుచాపవ్యా
 పారంబున నుదయించిన పులులును గుంభిదానవునకు సంభవంబైన యిధంబులును
 గృతాంతునిలాయంబులులాయంబు సంతతిం బ్రబలింకారెనుపోతులును గునానా
 వరాహంబుపై మోహంబున సమాహంబైన పండులును గాని యేతన్మాత్రంబు
 లుగావు. నాకుం బోవుట బుద్ధిగాదని మనుడ నుక్యోగించిన మందకును దూరం
 బుగా నచ్చితిమి నడగఁడు నడతెగె మానిసి మట్టచిట్టాడని యీ చిట్టడివి నెట్లు
 చననేర్తు నొకయుపాయాంతరంబునఁ దోడువెట్టించుకొనియెడంగాక యని యల్ల
 నల్లన భూవల్లభుం జేరంజని యిట్లనియె. 8

- సీ. కర్మకాండం బెటుంగని పామరుండుఁ గార్యాది జేకొని వివాదుకునిఁ గొల్పు
 వేటవైఁ దమి విఘ్నవిఘ్నని బ్రార్థనము నేయకయ వచ్చినారము గమనవేళ
 శరభకార్దులాది చండసత్వంబుల మర్దించుకొఱకునై మనదురాక
 మృగములు మనచేతఁ దగులువడంగ నందులఁ భీతి ప్రజలకు గలుగకుండ
- తే. గజములుని నేను బ్రార్థింతు ప్రజములోనఁ బాలకును నేతి కుండ్రాలప్రాలకచటి
 గొల్లలకుఁ జెప్ప నన్ను దోడ్కొని చనంగ, నంగజాలలననుపు ధరాధివాధ. 9
- క. నేమంబులూని మృగజయ, కామన సంకల్పపూర్వకముగా జపమున్
 హోమము జేయుచు నుండెద. సామజపదనునట్లఁ దత్ప్రసారము కలిమిన్. 10

సీ. చిక్కజీరుగఁ గూల్పు సింహపోతకములఁ బోలి తొప్పజూడు గోలుపులు
విలయంబు నొందించు వివినంబుపందుల వెఱఁజి వెంపజూడు హరిణములను
విజువుకంఠామల నుటికి చివ్వంగుల మొత్తి మోవజూడు మత్తకరులఁ
గూల్పు ముర్యరఁదన్నికొన మన్నఁబోతుల వ్రచ్చినందజూడు వాహరిపులఁ
తే. జంపివసియాడు శశములగుంపు కుటికి, చించి చెండాడు కణజూలఁ జేతికొలఁది
వెదకి వేటూడు దువ్వల మెదలనీక, చండవిక్రమచాప దువ్యంతభూప. 11

క. అనుటయు మాండవ్యుని మన, మనఁగలిగిన భీతిఁ దెలిసి భూపాలకుఁడి
ట్లు బ్రాహ్మణమిత్రునిఁ బా, అని నేని న్నకట యేమటుదు నేయెచటన్. 12
ప. నీవు నావెంట నంటుకొని యొంటినడక తి దునీడయుం బోల నే తెమ్ముక్రమా
దంబుగానుండఁ బ్రమాదంబుగా వేటవేడుక జూపి కునుమంబునుంబోలె గండకుం
డ నిన్నుండెచ్చెదనని భుజంబవృళించి మృగయువగ్గంబునుందానును నిరర్థశ్రుచా
రంబుల దాయనేగి పోగువారించి దాపులమేపుల జువ్వలమొవ్వల కేఁగులగో
గుల కేలల జాలల నొద్దులమద్దుల గురుగుల విరుగుల నెమ్ములజమ్ముల నేరేళ్ళమారే
ళ్ళ గలుపుల బలుపులఁ గొడిసెల నొడిసెల నందుగుల నిందుగులఁ గలుగొట్టఁగొట్టఁ
బంచారుల నారులఁ బ్రేంకణంబుల గణంబుల గొండమావిళ్ళ వావిళ్ళ తాండ
మాండ జంద్రుల నుంద్రుల వెలఁగల మొలగల వీరల గారల వేములఁ బ్రేముల మతి
యునుం బెదపిచ్చి పినపిచ్చి నల్లింద నుల్లింద యిచ్చకప్పురమద్దిగద్ద గోరుగోరంట
వెలమయులిమిరి మూఁగ వేఁగిన మొదలుగాఁ బెక్కుతెఱంగుల ప్రాంతలుమూఁకలు
గొని యిమము జల్లించిచల్లిన రాలనిదట్టంబునం బొడకట్టులేకపరిక్రీడమానకొండ
సింహ సైరిభశరభశార్దూలచమరురుకురంగాది జంతుఘోషంబులును గంకకల
వింక కడింజర ఖంజరీట కపోతశిఖాపళ శుకపికానేకపక్షికులకలంబులును
గంకకలవింక కడింజర ఖంజరీట కపోతశిఖాపళశుక కానేకపక్షికులకలంబులును
ఝంఝావనఝంపా సంపాతకంపమాన కల్పాంత కాలజలధి ననుకరించు నర
ణ్యంబుఁ బ్రేవేకించి వలయు వంకలం గాలువలలు నురులు బోనులు దీమంబులుం
జిగురుం గండెల వేయించి సారమేయంబుల విడిపించిన.

సీ. గళశాళములదుగ్గించె గారుపోతులఁ గొన్నితోలాడె గొన్నిశార్దూలములను
ఎలుగులఁగొన్ని మేనుల నఖంబులవ్రచ్చె జమరీమ్మగంబులఁ జంపెఁ గొన్ని
కొఱపాఱములఁజేసి కూల్చెదువ్వలఁగొన్ని చెండె మన్నులఁ గొన్నిగుండెలవియఁ
గజచెఁ బందులఁ గొన్ని కంధరాంతరములు కొండగొఱియలమన్ని గొనియెఁగొన్ని
తే. చటులగతిఁ గొన్ని కణజూలసంహరించె, వెంటఁబడి కొన్నిశకముల విత్తుమాల్చెఁ
గొన్నిజింకలప్రేవులు గుచ్చివైచెఁ, గుక్కలఁ ఖేటకంబున నుక్కుమిగిలి. 14

- సీ. కడిమిమైఁ బిడియానఁ బొడిచియొక్కఁడు కొఱప్రాణంబుతోఁ బులిబట్టితెచ్చె
భల్లాన నిగ్గతప్రాణంబుగావించి లావున నొకఁ డేకలంబుఁ దెచ్చె
నసిధార మెడఁదెన్వ నడిచి కొమ్ములతో నొకఁడు కార్పొతును పక్షముఁదెచ్చె
బాణాభిహతిఁ గూలఁబడవేసి యొకఁడు కాననదంతిలొండంబు నఱికితెచ్చె
తే. గులుచకుంతానఁదెనుమోరగుచ్చియై త్తియెలుఁగుకొక్కఁడుకాల్పట్టియాడ్చితెచ్చె
శేషమైఁ జిల్లకొలఁపాటించి యొక్కఁ, డెద్దుఁగొనివచ్చెఁ గరిపురాధీశుకడను. 15
- చ. అవి గనుఁగొంచు నెంతయుఁ బ్రహర్షమునొందుమఁ దాను లీలఁగా
నవిరళశక్తిఁ గాంచనసమంచితపుంఖశీలీముఖంబులం
గవయవరాహదంతిరురుకాసగపట్టులఁ గూలనేయుచుం
గవిసి తడియకంతములు ఖడ్గముఖంబునఁ దెన్వ నేయుచున్. 16
- క. వనచరులనుజూచుచు నటఁ, జని జనపతి కాంచె నొక్కచక్కనియిట్టి
స్మనిపతి పెంపుడుబుట్టిని, వనమునఁ జరియించువేళ వలపులకుట్టిన్. 17
- క. హరిణము నెఱిఁగని పుంఖిత, శరుండై వెంబడిన యరిగె జనపతికడిమి
స్వరయజ్ఞమృగము నెంబడి, నరిగెడు సాక్షాత్పి నాకహస్తుఁడు పోలెన్. 19.
- చ. విలుగొని వెంటవెంటఁ బృథివీపతిరా శరపాతిభీతిఁ దా
మలఁగి మలంగి కన్గొనుచు మార్గముక్తేవకు నడ్డగించుచు
న్నిలుటఁచుఁ గొంతకొంత గమనించుచు నర్థముమేసిమేసి ద
ర్భలు వివృతాస్యపార్శ్వముల రాలఁగ మింటికిఁ జొరళించుచున్. 18
- సీ. శాలాంతరంబు మోసందైన విడివడి యరుదెంచు గాడ్చువాహనమృగంబొ
శకముతో నొంటక జగతిపై వచ్చిన చంద్రునిలోని లాంఛనమృగంబొ
వీరభద్రుని కృపావీక్షణంబునఁ బునర్నవమై చరించు జన్నపుమృగంబొ
పార్వతీకన్యక ప్రార్థింపవిడిచిన యురగేంద్రకంకణుకరమృగంబొ
తే. యనఁగ మాయామృగమువోలె నామృగంబు, ధరణిపతిబాణనిహతకిఁ దగులునడక
నదులు నగములు ఘనకాననములు గడచి, చటులగతి నేగి మాల్సితటమునకును. 20
- క. ఏతెరువున నరిగె మృగం, బాతెరువున నదులు వనము లద్రులనక ధా
త్రీతలపతి పై న్యసమా, స్వీతుండై యరిగె మాల్సినదిదాకన్. 21
- గీ. అచటమృగమును బోలేక యలసినలిచె, నానెలపు నాశ్రమాంతక మగుటఁజేసి
జ్ఞలవిశేషం బదెట్టిదో ధరణిపతికి, హరిణపతిమీఁద నెంతయుఁ గరుణపుట్టె. 22
- స. ఇతైఱంగునం గురంగంబుమీఁద గురంగాంకవలీనుండు కృపాతరంగితాంత
రంగుండై యేఱుకయుండం ద తరంగిణీతటంబున. 23

- సీ. కడఁగిసంక్రీడించు నడవియేనుంగుల గండస్థుల దానగంధములను
జెంచులరాచకెంజిగురాకుఁబోడుల శిరనుల జవ్వాదిపరిమళముల
విచ్చిననై త్రవ్వివిరులఁ దుమ్మెదలాడఁ జాతినపూఁదేనె సౌరభములఁ
గూలదుగ్రుంబుల గాలితాఁకునరాని వచ్చినయలరు కొగ్గివాసనలను
తే. శబలితం బగునయ్యేటిసలికణము, లల్లనల్లనఁ గొనుచు మందానిలుండు
ఘల్లఁగావీచి వనపథశ్రాంతిఁ దీర్పు, నది గనుంగొనువేడుకఁ గదలికదలి. 24
- మ. ఒకచో మత్తమరాళస్మత్తనినదం బొండొక్కచోఁ జక్రివా
కకుటంబస్మరకేలిజాతకలనిక్వాణంబు వే టొక్కచో
వికచాంభోజమరండసస్మధు మదావేశ భ్రమద్భ్రుంగగా
నకలాపధ్వని మానసంబునకు నానందంబు సంధింపఁగన్. 25
- క. కంజకుముదోత్పలచ్యుత, కింజల్కపరాగపటలకీలిత మగుచు
స్మంజుసరోవతదేవత, మాంజిస్థము గట్టుకొనినమాడ్కిం దనరున్. 26
- మ. చలదీపివరచారు సేత్ర సముదంచచ్చంచరీకాలకం
జలజాతాననఁ గంబుకంఠి చిననాస్తం జక్రివాకస్తనిం
బులినశ్రోణి మరాళరాజగమన స్ఫుజాని గాంచె న్నట
జ్జలకల్లోలపరంపరానినదవాచాకాలిని స్మాలినిన్. 26
- ప. కాంచి వితతపరిక్రాంతుండును సంతోషితస్వాంతుండును నై బెదరి బెదరి తననద
నంబు గనుంగొనుచుం గదలకున్న యిట్టిగున్న వీక్షించుచున్న యవసరంబున. 28
- సీ. దీర్ఘదీర్ఘంబు లై తిరిగట్టి మడమలు గడచి తూలాడుకెంజడలతోడ
వింజామరము విచ్చి వ్రేలవైచినమాడ్కి చాలొందు నరపగడ్డంబుతోడ
ఫాలబాహూదరపార్శ్వదేశంబులఁ గొమరారు భూతిపుండ్రములతోడఁ
బుచ్చుంబు విడిచి కప్పకొనవచ్చిన క్రొత్తమడుఁగుఁజమూరుచర్మంబుతోడఁ
తే. బ్రహ్మతేజోధికులరై నబగ్గిన్మాచారు, లిద్ద టిరువంక నలమి రా నెలమితోడ
నగ్నిశిఖివోలియును జల్లనైనకాంతి, యడర నొకవృద్ధుని వచ్చె నధిపుకడకు. 29
- ప. వచ్చి చెడచెడ దీనించి కృతాంజలి యైయున్న రాజునుం గూర్పుండుమనక తాను
నాసీనుఁడుం గాక నిలిచి హరిణంబు నంగుళిముఖంబునలి జూపి. 30
- క. ఆశ్రమసారంగం బిది, యాశ్రితమందార దీని నలయించితి నీ
విక్రామమునకు నిది మా, కక్రాంతముఁ బొగొనితగ్గిమై చరియించున్. 31

ఉ. ఏమనిచెప్ప నప్పు డటులీనినమైఁ దడియాఱలేదు, తా

వీ మహితాశ్రమంబునకు నే సరవిం బడి తప్పి వచ్చెనో
ప్రేమను జేసి యంగుళులఁ బెట్టినదర్బలు మేయుచుండఁగా
నోమనఁ బాపగోలఁ గృప నోమితి నీ మృగరాజడింభముకా.

32

క. తనతల్లులు మునిపత్నులు, తనతండ్రిలు మునిజనములు తనసహజస్మృత్.

మునికన్యలుగా గారవ, మునఁబెరిగి వనాకనులకు ముద్దులు గురియుకా.

33

వ. ఇది యొక నాఁడావారవివారార్థంబరిగితాననంబులంగ సపు మేయుచుఁ దాపసజనంబు
పేర నెవ్వరుం గనుంగొనినం గనుచూపు మేరనమేత చాలించి దాయవచ్చి యొరసి
కొనుచు సౌహృదోత్కంఠంగంఠంబెత్తి కంఠదాయనంబుజేయించుకొనుచు మమ్ము
సమ్ముఖంబున నాలోకించుచుండియు బెండువడి యోలంబునం దలవ్రాలవై చికిరి
మిన్నకున్న యది యొచ్చెల యొంతనొచ్చెనోకదా మని డగ్గటికపోలంబులు పుడికి
గళంబు దువ్వి యంగంబులు నిమిరి సాగంగంబు నుపలాలించుఁ గృపాతరంగిణీ
తరంగంబులగు నపాంగంబు మృగంబు వీక్షించు మునిపుంగవుంగని నృపపుంగ
వుండు కలంగిన యంతరంగంబున.

34

క. నొచ్చెనో పీఠల హృదయము, లిచ్చట నామీఁద నలిగి యే మని కాపం

లిచ్చెదరో కదా నాలుక, వెచ్చన మునులకును గినుక వేగమ వచ్చున్.

35

నీ. భృగుని నూసరవెల్లి వగు మని యొకఁడల్లె సగరుల నొకఁడు భస్మముగఁజూచె
శీతాంశు నొకఁడు నాసిలుచుండఁ గోపించి భానుని నొకఁడుర్వింబడ నదల్పె
నబ్బలేడును నొకఁడాపోశనము గొనె నగభేది నొక డేవముగళపించె
జంకించి యొకఁ డల్లి సర్వభక్షకుఁజేసె నహుషుని నొకఁ డంపె నహులఁగలయ

తే. గోత్రరపులక్ష్మీ మున్నీటఁ గూల్చెనొకఁడు

మునుల మనశులు నొప్పించి మొక్కవోయి

తైసి దొలఁగినవా కెంతలేపివార

లితరజనముల గణుతింప నెంతవారు.

36

చ. దిరిసెనపూవుకంటెను మతింపఁగ మెత్తన చాలఁజిత్తముల్

కెరల యుగాంతవాయుసఖిలకంటెను వేడి నాలుకల్

దొరసినఁ గూలఁద్రోయుదురు దొంతులతోడి దిగ్గికరాజ్యముల్

కరుణ వహించిరే మునులు కట్టుదు రల్పుల బ్రహ్మపట్టముల్.

37

గీ. కుడిచి కూర్చుండి యురక యెన్నఁడునులేని, వేట యే శేలవచ్చితి వివసమునకు
వత్తుఁగాకేమి దుష్టనత్తములఁ జంపి, యేల తనియక వచ్చితి నిట్టిబడిన్.

38

8. విధికృతంబెట్లు కానున్నదో కాక యని యాకులితచిత్తుండై యాస్పహోత్రముండు తాపసోత్రముపదంబులకు ముదం బొదవం బ్రణామంబు చేసి కరకంజంబు లంజలి బంధంబు గావించి యంటియంటి మంజులోస్తులఃదపస్వికుంజరయేను దుర్వ్యవసంబున మృగయావిహారంబునకుఁ గడంగినదిలేదు, సింహశరభమైరిభద్విపిద్విపాదిదుష్టమృగంబులు గోష్ఠంబులకు నధిష్ఠామంబులకు నరిష్టంబు సేయచున్న యవి యని భిల్లపల్లవజనంబు లెఱింగించిన వాని మర్దించుటకునై నిర్దయకాద్రూలసమృద్ధంబును మదభరోక్త్రంఠకంఠీరవారావభైరవంబును శరభమైరిభద్ధావభయదంబును బ్రచండవేదండప్రకాండబృంహితాకాండజలదగర్జాన్మూర్జితంబును సముల్లసద్భల్లూకహింకారనిక్వణకలితంబును సుద్ధతస్తబ్ధరోమాద్ధామనిర్ఘృణాద్ధీర్ఘఘృర్ఘరనిర్ఘోషభీషణంబును దర్శికరభీకరంబును నైన యరణ్యంబున వేటలాడుచు వచ్చి యిది యాళిమృగంబౌట యెఱుంగక పురంగలించియుండ వన్యమృగంబ కా నిర్ణయించి వేటాడి యలయించితి నీయజ్ఞానంబు సహింపవలయు ననినం బరమజ్ఞాని యగు మునీంద్రుండు నరేంద్రు నాలోకించి.

39

క. జననాథ దుష్టమృగము, ర్దన మొనరింపంగ నీ వరణ్యంబునకుం
జనుదెంచు టంతరవలో, కనముల నెఱుంగుదుము నీకుఁ గలుషముగలచే.

40

గీ. దీని నాశ్రమమృగమని తెలియకీవు, వచ్చుటెఱుంగుదు మననీశ వలదుభయము
వైరిమర్దనుఁడవు పంశవర్ధనుఁడవు, కీర్తిఘనుఁడవు నీ కొకకీడుగలచే.

41

ఉ. సర్వజనైక పూజ్యుఁడవు సత్యముతుండవు నీవు మామకా
శిర్వచనంబునం గను ప్రసిద్ధు నపూర్వసుపర్వనాయకాం
తర్వనుఁడైన నీ యనుఁగుఁడారఁ బురూరవుఁ బోలువాని నీ
యూర్వరఁ జక్రవర్తిపద మొందునుపుత్రుని సచ్చరితునినన్.

42

క. ఈహులినీతరంగిణి, నీమముగా నింతనుండి క్షితి నాయక ని
స్సేను తపోనిధికిణ్వును, హామని తప ముండు నాళిమౌటవి యిచటన్.

43

సీ. మునుల నిత్యస్నానములు దీర్చి యెడలక కాసారముల కంచ గదియవెఱుచు
మానిజనం బనుష్ఠానంబు దీర్చక మృగశాబకము దర్భమేయ వెఱుచు
సంయమిండ్రులు శివార్చనలు చెల్లింపక ప్రసవంబునకుఁ జేఱి ముసరవెఱుచు
బారికాంతులు ఫలహారతృప్తులు గాక కీరంబు పండిక జేరవెఱుచు

తే. దవసేజనములు సుతిమంత్రిజవము లుడిగి వచ్చియుండక పికశిఖావళములాది
గా వనంబునఁ గల విహంగమకులంబు, తత్తరమునొంది నోరు నా యెత్త వెఱుచు.

44

సీ. వృద్ధసింహమునకు విహరింపఁ దొండంబు కైదండగా నిచ్చు గంధగజము
పులికొత్త యీనిన పొదరింటిలోనికిఁ బురుటలుతగవు గొంపోవువారిణి
శరభంబు కొనగోళ్ళ శిరము దువ్వఁగఁ జొక్కి కనుమోడ్చునుఖనిద్ర గండకంబు
సింహాకిశోరంబు చేరవచ్చిన వింతలేక చన్నిచ్చు బాలెంతకరిణి

తే. యెలుకతోడుతఁ జెరలాడు నెనసిపిల్లి. నెమ్మిపురివిచ్చి నిలిచి పింఛమునీడ
భుజగకన్యక నాడించుఁ బూరినచులి, యనఘకణ్డమునీండ్లు పుణ్యాశ్రమమున.

మ. పవనుం డాహుతిగంధము ల్గొనుచుఁ బైవైవచ్చె నాసాపుటీ
వివరప్రీతిగ నాస్వదింపుము చతుర్వేదోక్తమంత్రధ్వనుల్
కవియం బారెడు యజ్ఞవాటముల నాకర్ణింపు వీక్షింపు ప
చ్చెవి యద్విధికి హోమధూమలతిక ల్జీమాతజీవాతువుల్.

46

ప. సంయమిందుగిలు నరేంద్ర నీవిచటికి వచ్చుట తమదివ్యజ్ఞానంబున నెఱింగియున్న
వారు నీవెఱుంగమిచేసికొని పోవక యాయురై శ్వర్యభివృద్ధికరంబును గలువకర్మ
నంబును నగు తాపసదర్శనంబుజేసి పొమ్ముని యమ్మునిపరుండు నిజేచ్ఛం జనియె.
నృపవరుండును నచటినుండి యరదంబెక్కి చనుట యుచితంబు గామింజేసి,
తేరు మాల్నీతీరంబున నునిచి శరాసనాదిసాధనంబులు సారథిచేతికిచ్చి వనంబునఁ
బరమపావనంబగు తపోవనంబుసాచ్చి.

సీ. శుకగర్భకోటగచ్చుతములై నివ్వరిపొల్గింద జెదరినపాదపములు
దలలకు గారకాయలు నూఱ నందులఁ జఘురంటి మెఱయు పాపాణితలు
నిబిడవల్కులశిఖానివ్వందరేఖల జాఱులుగల జలాశయపథములుఁ
దమమేను లొరసికొంచు మనుష్యు లరిగిన భయమునఁ జంచలింపని మృగములుఁ
తే. గలిగి యనోన్యమైతిరి నక్కడఁ జరించు, పులులకూనలు జింకపిల్లలు మృగేంద్ర
పోతకంబులు నామక్రేపులును గదుపుఁ, గట్టికొని కూడిమాడ నక్కజము జెంది. 47

కా. వేదధ్యాపకులైన రాచిలుకలన్ వేదాంతమీమాంసలన్
వాదం బిమ్ములఁ జేయు శారికలఁ దత్వం బిందు జారుండుఁగా
నాదేశించుపురాణముల్ చదువు చక్కాంగంబులన్ సామముల్
నాదంబొందఁ బినాకిఁ బాడు నభులన్ పందారుడై చూచుచున్.

చ. చనునెడ నంతలోఁ గుడిబుజం బదరంగఁ దొంగినినన్ మనం
బునఁ గడుఁజోద్య మందుచుఁ దపోవన మిచ్చట దీనికేన్ ఫలం
జానర మనోజ్ఞమార్తి యగు యుగ్మలిఁ గాంగిలిఁ జేర్చుగావలెన్
గొనకొని యీశ్వరుండ యెఱుగుం గనరా దిది మానుషంబునన్.

50

మ. అని వాల్మీకీనుపదంబు లేగునడఁ గల్గవందసంధాయులై
 వినఁగా వచ్చెఁ బ్రియంపదా హగిడిరావే యంచు రారాగఁగే
 యనసూయా యని వృక్షనేచనముచేయఁజాలఁ బ్రాద్దెక్కై గా
 యని యాత్మేభము నేయు నొక్కతనుమధ్యామంజులాలాపముల్. 51

క. ఆమాట లాలకించుచు, భూమిశుఁడు కొన్ని చరణములు చని యడరక
 గాముని దీపములనఁ జను, వామాక్షుల మిగులఁ జూచి వారలలోనక. 52

కా. చంచత్పల్లవకోమలాంగుశ్శకర న్నంపూర్ణచంద్రానన
 న్యంచచ్చందనగంధి గంధగజయానం జక్రవాకస్తనిం
 గించిన్మధ్యఁ దట్టిల్లతాఽలసితాంగిం బద్మపత్రాక్షి పీ
 ట్నించెక రాజు శకుంతల నృగుకరశ్రేణీలసత్కుంతలన్. 53

సీ. దర్శకురాజ్యంబు దలచూప నెత్తిన బంగారుటకఁటికంబము లనంగ
 రతిమన్మథులు విహారమునకై చేతులఁ బట్టియాడెడి నిమ్మపండ్లనంగ
 రేయి వెన్నెలనాఁటి రేయెండ యుదయింప బెడరు చకోరంపుఁబిల్ల లనంగ
 శృంగారసరసరాజీపకాననమున విచ్చినకనకారవింద మనంగ

తే. సూర్యుగమున జనుదోయియొప్పవిప్పు, కన్నుఁగవనెమ్మొంగునుత్కంఠబెనుఁ
 గాతుకముజేసె మేదిని కాంతుమదికి, విపులవాణ్యవరసీమ తపసిలేమ. 54

ప. అప్పు డప్పుడమిత్రేఁడు విస్మయాయత్తం బగు చిత్తంబున నత్తపస్విమత్తకాశిని
 నవలోకించి తనమనంబున. 55

సీ. సురకన్య కాఁబోలు సురకన్యయయ్యెనే తీవిమై తెప్ప లాడించు పెట్టు
 పుత్తడి కాఁబోలుఁ బుత్తడి యయ్యెనే హంసగతుల నడయాడు పెట్టు
 వనలక్ష్మి కాఁబోలు వనలక్ష్మి యయ్యెనే కటివల్కలంబులు గట్టు పెట్టు
 రతిదేవి కాఁబోలు రతిదేవి యయ్యెనే వలరాజుఁ బెడఁబాసి వచ్చు పెట్టు

తే. కన్నుఁగవ యార్పుటనుసురికన్యకాదు, నడచియాడెడుఁగానఁబుత్తడియుఁగాడు
 లలిద పశ్చిమ్నమున వనలక్ష్మికాదు, ప్రసవశరము క్తయైనది రతియుఁగాడు. 56

ప. మానవమానవతీయ కావలయుఁ గాక దేవకామిని యయ్యెనేని నన్నునవలోకించి
 యంతర్ధానంబునొండుఁగాతుండునేని నన్యోన్యసల్లాపంబులుజ్జగించియూరకుందురు
 కావున నొక్కదిక్కున మఱుఁగువడి యుండియవలోకింపవలయునని సమీపవట
 విటపిమూలంబునందాఁగి కనుంగొనుచుండె నయ్యువసరంబున.

క. బిందెలు కరమునఁ గొని యర, విందాస్యలు జలముదెచ్చి వేడుకతో నర్చి
 న్నందతరుణీచనంబును, నందడిగొని శేయుచును సుసంభ్రమభీలన్.

- క. అననూయ నిగిడిచన న, య్యననూయం గడచి వడిఁ బ్రియంపద చన న
య్యననూయఁ బ్రియంపదయును, గొని వేగిరపాటుతో శక్వంతలచనఁగన్. 59
- సీ. ఆరుణపల్లవములు మాస్తాంగశంబులు గెంజాయఁ దమలోన గ్రేణిసేయ
వెలిమించు మొగ్గులు విమలదంతంబులు చెలువంబుఁ దమలోనఁ గలసివెలయఁ
బరువంపుగుత్తులు బ్రన్ననిపాలిండ్లు మవ్వంబుఁ దమలోన మార్చికొనఁగఁ
జిందుతేనియలును జెమటచి త్తడియును గొత్తావి తమలోన బిత్తరింప
తే. లలితపుష్పితజంగమలతిక వోలె, వల్లికావృక్షముల యాలవాలములకు
జలమువోయ శక్వంతలచంద్రవదన, చారుతరవైభవముఁజూచి జనవిధుండు 60
- చ. దిరిసెనపువ్వుకంటె గణుతింపఁగ మెత్తన మేనుదీఁగె యీ
తరుణికి నిట్టికోమలి లతాతరునేచన మాచరింపఁగాఁ
గరుణయొకింత లేక కడఁగఁజ్జె మునీంద్రుఁడు మాటలేటికిన్
సరవియెఱుంగలే కకట జాదులుజేచెను మంగలంబునన్. 61
- గీ. చందశంబునఁ బువ్వంబు గుండవమునఁ, బరిమళం బిత్తులతికనుభలమువోలె
రతిమనోహరమైన యాయతివమేన, నగయఁ గనుఁగొంటిఁ గాదెయ్యాదోషనంబు.
- వ. ఈలతాతన్వి తపస్వినీచిహ్నంబులు పూని యున్నను నెరవుదోచుచు శరీరకాంతి
సౌందర్యసౌభాగ్యమువలన రాజసమును బ్రతాపమును గర్వమును శేషము నించు
కించుక ప్రకాశించుచున్న యవి మానికన్యాకలితం బగు బ్రహ్మలేజోవిశేషంబు
లేశంబును గానరాకున్న దదియట్లుండె. 63
- ఉ. సందియమేల యీ వికచసారసలోచన రాజపుత్రి నా
డెందము మానికన్యబడిం జననేరదు నిక్కువంబు యే
చందమునందు సంశయవిచారపదం బగునట్టివస్తు నీ
మం దమచిత్తవృత్తులు పృమాణము లుత్తములైన వారికిన్.
- ఉ. పౌరవసంశసంభవుల పావనచిత్తవిధంబు లన్యకాం
తారతికిం బ్రహేదభరితంబులు కావు పృకంపమొంది యీ
ధారుణి సంపరించినను డామరచూలి ఏరంబు దప్పినకా
వారిధులింకినన్ మఱి దివాకరచంద్రులు తప్పఁ గ్రుంకినకా. 65
- క. కానీ సంశయ మెల్లను, మానుం బరిపాటి వీరి మాటలవలనకా
లోనున్న రాగివెలుపలఁగావంఁగావచ్చు పూతకడియముభంగికా. 66
- గీ. వీసులకుఁ బండువులుగాఁగ వీరిమాట, లాలకించెదఁ గాకని యభిప్రాయుండె
నంత నొకతేటివచ్చి శక్వంతలాము, భాంబుజమునందు ముసరిన నలఁతనొంది. 67

- క. కరమునఁ బలుమఱు నా మధు, కరము నదల్ప నది నెమ్మొగము విడుచుకిం
గరము వడంతుచు రజనీ కరముఖి యనసూయఁజూచి కడుదీనతతోన్. 68
- ఉ. ఈ యలిపోత మే నెఱుంగ నెక్కడనుండియు వచ్చి మోముపై
రాయిడి చేయఁచున్నది కరంబులఁజోపినఁ బోవ దన్న నో
తోయజనేత్ర సే నెఱుంగుదున్ విరవాదికి నీరువోయఁగా
నా యెడనుండి వచ్చె భవదాననగంధము నాస్పదించుగన్. 69
- మ. శ్రీవశేందీవరముం భజించె నదియుం బ్రస్థానయుక్తంబుగా
భవదక్షిణ వనియించె నక్షిముకులింపం దేటి నెమ్మోముపైఁ
దవిలెన్ దానిఁదొరంగఁ జోవుటకు హస్తంబెత్తి వారించెదో
నపు నంభోరుహసామ్యోదోషము వయస్యా లేదె నీచేటికన్. 70
- గీ. కమలరుచి నీ ముఖాక్షి హస్తములు చూచి, వచ్చినీభ్రాంతి నీ యలి వానిపోవ
దదియెఱుంగు నీ నెఱుంగుదువనిన విభుఁడు, తెఱవమోమున భ్రమరించుతేటిఁజూచి
మ. వనితం జంచదపాంగఁజేసి కనుఁగ్రీవం ముట్టుచుకొ జేరి మం
తనముం జెప్పెడుభంగి నొయ్యఁ జెవించెతన్ మోయుచుం మెల్లసె
ల్లన మోవిన్ రతిసౌఖ్యసంపదలు గొల్లల్గొంటి ధన్యుండ వీ
వనఘా తుమ్మెద నేను వెల్పడితిఁ దల్లాన్వేషముం జేయుచుకొ. 72
- ప. విహలసుధాకరకుటీనుండ నేను శంకాకులచిత్తుండనై యుండ మలీమనమధుపకులీ
నుండ వీవు నిశ్శంకం గొంకక పంకజముఖిం జవిఁగొంటివి చండాలిభర్త పుణ్యుండు
ను విశ్వంభ రాభర్త యపుణ్యుండును నయ్యెంగదా యనుచు నాచంచరీకంబు నాక్షే
పించుచు నాడు పల్లవాధరులసల్లాపంబులు చెవులకుఁ జల్ల గావించు నుల్లంబున
భూవల్లభుండు చప్పుడునేయకుండె నప్పుడు శకుంతల విస్మస్తకుంతలియు విద్య
స్తధైర్యయువిద్యస్త సాధ్వసయునై యననూయా ప్రియంపదల నవలోకించి. 73
- గీ. ఏనుఁదా చెలి నింతేల యెరవు నేయ, వింతవారైన మొఱి యాలకింతు రకట
ప్రాణనములరు కావరే ప్రాణమిచ్చి, మరుతవిడువక మార్పరే మధుపవాధ. 74
- క. నేఁ జనినచోటికల్లను, దాఁ జనుదెంచుచును మరలఁ దనుఁజోవం గా
మిజేతురెల్ల గిజగిజ, గాఁజేసెను మొగలిముండ్లు గాఁడినభంగిన్, 75
- గీ. వివర మొనరింప బొందులు వేఱుగాని, ప్రాణమొక్కటి మనకుఁబన్మాక్షులార
ప్రాణరే నాకు నీ యాతిపాద యనిన, జిట్టకాలకు వారల చెల్లువతోడ్. 76

ఉ. ఇంతి! తపస్వికన్యకల మే మనమర్థల మీతిబాధ భూ

కాంతుడు మాన్చి ధాత్రి ప్రజఁగావను బ్రోవను గర్త కాన, దు

వ్యంతున కేముచెప్పెదము సాధుజనార్తిహయం దతండు దు

ర్ధాంతుని ని య్యలిం గడపి తామరపూజెఱసాలఁ బెట్టెడున్.

77

వ. రాజునన్నిధికిం బోయెదమని నడవులకుఁ చెందుమాడుపంబు లరిగిన నవనూయా

ప్రియంబదల వెంట నాకోశంబు నేయుచు శకుంతలయుం గదలె నయ్యవసరంబు

న భూవల్లభుం డప్పల్లవాధరలం గనుంగొని లీలావ్యాజంబున నీ రాజవదన లాశ్రమ

నదనంబునకుం జనకుండ నెఱింగించుకొన నిది యవసరం బని ప్రానిచాటువిడిచి

జననిక వాయందట్టినం బొడనూపు బహురూపితెఱంగున మఱుంగుపడియున్న తా

న న్నులినవిలోచనలకుం గోచరుండై నిలిచి వెఱవకుం డోడకుండు తపస్వికన్యకలకు

మీకు నాకులం బొనర్చిన దుశ్చరిత్రుఁ డెవ్వండు వానినాజ్ఞాపించెద వనిన సుధా

మధురంబులగు నతనివాక్యంబు లాకర్ణించి కనుంగొను నెడ.

78

సీ. కన్తూరివ్రాసిన కరణి మీసలు నల్లదొగడుకేసు జనించు మొగము మెఱయఁ

గొగ్రెమ్మి సోగఁతీకులమీఁడఁ దుమ్మెద లున్న లాగునఁ బెద్దకన్నులమర

నాజానుదీర్ఘంబు లైనబాహులవెంపు కేషభోగాకృతిఁ జెలువమొందఁ

బిడికిలింపఁగవచ్చు నడుమియొప్పిదముతో సురము విస్తారంబు సిరిపహింప

తే. నాననము పూర్ణచంద్రుని వెం పవహసింప, గగనముననుండి వేడ్కన కాండమిలకు

నదరిపాటుగడిగిన జయంతుఁ డనఁగఁ, జాలనదృష్ట మొసఁగె దువ్యంతమూర్తి.

79

వ. ఇట్లు పొడచూపిన నృపాలచంద్రుని నాకారతేజోవిశేషంబులు భావించి జయంతుం

డో, కంతుండో, నలకూబరుండో యిచ్చటికి వచ్చుట కెయ్యదికారణంబకోయని

యదృతంబును భయంబును మనంబునం బెనంగఁ గొండొకవడిఁ గనుంగొని

నరుండకా నిశ్చయించి యతని కులనామధేయంబులు తెలిసికొనవలెనని యనమా

యాప్రియంపదలు రాజు వదనారవిందం బాలోకించి.

80

ఉ. ఎక్కడివాడ వన్న జగతీశ్వరలక్షణలక్షితంబు నీ

చక్కనిమేను దీర్ఘభుజశాఖలుఁ దేజముఁ జర్చనేయఁగా

నిక్కడి కొంటివచ్చుటకు నెయ్యదికారణ మంతవట్టు నీ

నిక్కముఁ జెప్పుమన్న ధరణీపతి సత్యచరిత్రుఁ డాత్మలోన్.

81

క. వారక యనత్యవచనము, వారకమేతు వనఁగను వినంబడెడుం బు

శ్శార్దూలములోఁగల ముని, ధారికభవ బొంకనేల ధర్మచ్యుతిగన్.

82

వ. అని విచారించి వారలతో నేను దుష్కంతుండఁ గాంతారంబున దుష్టమృగంబుల
మద్దించుటకై వేట వచ్చి మానినీతీరంబునం బరివారంబు నిలిపి కణ్వుమహాముని
న్నమస్కరించి పోవుతలంపున వచ్చి యిచ్చట నొక్క కలువకంటి యొంటి నా
కోకిలంబు నార్తనాదంబు విని యరుగుదెంచునప్పటికి మీ సరససల్లాపంబులై
యున్నయవి యని యల్లనల్లన శకుంతలం గనుంగొనుచుండ నచ్చట. 83

క. ఆ కాంతాతిలకంబు చున్నగవపై నందింద గోమాంచ మ
స్తోకం బై పాడకట్ట నుత్కలక కేతోభీతి సంధిల్ల నా
క్షాంతాంతామణి మంజుభాషణము లాకట్టించుచుం నోన తా
నాకట్టించె మనోజచాపగుణసాహంకార తంకారముల్. 84

క. భావభవభువ్వుచాప, జ్యోవల్లీరవము తన్మయత్వముఁ దెలుపం
దేవేంద్రతనయనన్నిభు, నా విభుఁ గనుఁగొనుచు నుండె ననిమిషదృష్టిన్. 85

చ. కొలఁదికి మీటు కోర్కెల శకుంతల చూడ నృపాలు డెందము
న్నలుపును దెల్పునైన నలినచ్చద లోచనలోచనచ్చవు
ల్మలము లట్లు నాటుకొన సౌరభలోభమున నృధువ్రతం
బులు దగులంగ నాటుకొనె బుష్పధనుర్ధరుఁడేయుతూపులున్. 86

క. వాలికలై విరిదమ్ముల, యేలికలై భావభవుని యెలదూపులకుం
బోలికలై యుత్కలికల, మూలికలై యబలఁ దాఁకె నొగి నృపుమాపుల్. 87

ఉ. బాలికచూపులున్ ధరణిపాలకుచూపులు నొండొకళ్ళపైఁ
గీటుకొనం జనంగఁ గనుగోవల నవ్వుచు నిల్చి యిద్దఱ
న్వాలిక పువ్వుదూపు లిరువంకలఁ బాఱఁగ నిత్యచాపముం
గేల నమర్చి యేయఁదొడఁగెం బ్రసవాస్త్రుఁడు సవ్యసాచి యై. 88

అ. కాముఁడనెడువేటకాఁ డేయుచును రాఁగ, నువిద చేతను నెడు నోదమునను
వనుమతీకచిత్రవన్యకరీంద్రంబు, పడియొఁ గాని మగిడి వెడలదయ్యె. 89

వ. ఇతైఱింఁగున లతాంతశరనికరనిర్భిడేళిమస్వాంతుండై యుండ నందు శకుంతలాలి
కుంతల తన మనంబున.

చ. విరుళశరంబునుం జెఱకువిల్లును బూరఁడు గాని ప్రిఁడు గో
మరుఁడు మరాళయానలకు మానవతీవచనంబు వల్ల నా
ధరలకుఁ జెల్లదింక విదితంబుగ నీతనిఁజూడ రేని నా
తరుణి కితండు గూర్చునది దర్శకునేలదె యింటిబంటుగన్.

గీ. యక్షనంను రూబంబు హాస్యకరము, పాకశాసనిరూపంబు బడిసేవాటు

విషమబాణునిరూపంబు వినిమయంబు, ధరణి నారాజవంధ్రుసాందర్యమునకు. 92
 ప. ఇతండు ప్రియుండు గాంగల భాగ్యవతికన్య యెవ్వతియొకో యని చింతించుచు
 గనుంగొనుచున్న యన్నలినలోచనతో నననూయాప్రియంపదలు రాజు విచ్చేసియు
 న్నవాఁ డెక్కడఁజూచెద వేల నివ్వెజపడి యున్నదాన వర్ణపాద్యంబు లాసంగ
 పలయుఁ బర్ణకాల కతిత్వరితమునర్హుని కరమ్ము వట్టుకొనితోడ్పొనిపోయి య
 చ్చట్టస్వంబును నమీచీనంబుచేయించి భూపాలుపాలికినొ క్కళివ్వుం బుత్తెంచిన,

క. అంతేవానియు నా దు, వ్యంతనిఁగని యధిప! యతిసత్కారము నీ
 కంతయు భక్తి నొనర్ప శ, కుంతల పుత్తెంచె దోమకొని రమ్మునుచున్. 94

గీ. వేగ విచ్చేయుమనిన నా విప్రుతోడ, నవఘ యందు శకుంతల యనఁగ నెవ్వ
 నే తపస్విని వ్రత మెద్ది యెట్టివర్య, యరయ కింతులచేఁ బూజ యనుచితంబులి

క. అనవుడు భూపాల! తప, స్విని గాదా యింతి భువనశేవ్యుండగు క
 బ్బునికూతు రా యమకున్త, మునిముఖ్యుఁడు సోమతీర్థమునకుం జనుచున్. 96

ప. అతిథిసత్కారం బొనర్చ నా కన్నియను నియమించిన సంతరాంతరంబు లెఱింగి
 యార్చుటకు సపర్యలు సేయుచుండు ననిన నతనివడనంబు నవలోకించి యూర్ధ్వ
 లేతుండు కణ్డమహామునీంద్రుం డతనికి నవత్యలాభం బెట్టుకలిగ నది యదృశ్యంబు
 వివలయన నిన. 97

క. ఎంతేనియుఁ గల దీ వృత్తాంతము మీ లరసినాగ లరుడెందు పథ
 క్రాంతి హరియింపుఁడమల, స్వాంత శకుంతల యొనర్చు నాతిధ్యమునన్. 98

క. తడయవల దనిన నేమిట, బడలినయది లేడు కాశ్యపమునీంద్రున కీ
 పడఁతి జనించినక్రమ మేర్పడ వినుపింపుమన నతఁడు భామరభణితిన్. 99

ప. మధ్యమలోకపాలకుండవై నీ వచనంబు మాకు నలంఘనీయంబు లేదగ్గఱాక్రమంబు
 యభాక్రమంబునం జెన్నెద సావధానుండవై చిత్తగింపుము. 100

సీ. ఘనిమనోమోహనము క్షిణతీనాట్యరంగంబు లగు హేమశృంగములను
 గనకాబ్జ కైరవకల్పార సౌరభోద్ధారంబు లగు జలధారములును
 గీర్ణదారితకాంత కిన్నరీపరిచిత స్నేహంబు లగు గుహాగేహములును
 గుంజన్మదాలినీమంజూమంజరీపుంజంబు లగు లతాకుంజములును

తే. నలరి పెంపొందుఁ బూర్వావరాంబునిఘల నమమ ధరణికి మానదండంబునోతె
 దేవతాత్మధరాధీశదిగ్విభూమ, పుణ్యనిలయంబు నీహారభూధరంబు. 101

- ఉ. ఎంచి నుతింపకకన్యమె యహీశ్వరునంతటివానికైన ర
త్నాంచితరోచిరుద్దమ నిరస్త సమస్తరవీందుజాలముం
గాంచనకందరాయననికాయితవారిధరాంతరాళ ని
ర్వంచితదేవతామిధునవాంఛితమూలము శీతశైలమున్. 102
- గీ. భూధరములెల్లఁ దను వత్సముగనొనర్పఁబృథునృపాలోపదిష్టయై ప్రియముమీఱ
నఖిలరత్నోషధులను జన్నవిసి పిదికె, నమరశైలంబు దోగ్ధగా నవనిసురభి. 103
- ఉ. వారని మంచుపైఁబొదివి వచ్చినపోయిన చొప్పు మాసిన
నూర్నిసఖాగ్రముక్తమయి పొల్పుగు ముత్తైపుఁజాలు వెంట నా
చారణులేగి కాంతురు హతద్విపకేసరివాససీమలన్
పితకిరాతు లద్రివనపీఠుల సింగపువేట లాడుచున్. 104
- ఉ. మానము దప్పకుండ నసమానపరీముఖరాయమానహే
లానిలపూర్ణరంధ్రనిచయంబయి కీచకరాజి మ్రోయఁగా
నా నగరాజు కిన్నరుల యంచితగానవినోదవేళలన్
దా నొక వాసికాఁడుపలె దక్కఁగ నూల్కొనఁ జేయఁ దానమున్. 105
- క. ధరణిధరసానుతటములు, పరిమళవంతములు సేయుఁబాయక యెప్పుడుం
గరిగండూయన నిస్సృత, సరళక్షీరవృన్దాసౌరభలహరున్. 106
- ఉ. బింగళుతాలుగా హిమముపేరిన యగ్నిరిత్రోప దుర్వహా
త్తుంగకటీకుచాలనవతు ల్తురగాస్యలు సంచరించుచో
నంగుళి పార్వభాగముల కార్తియొనర్చినఁగాని యయ్యెడ
జ్వంగలుచాచి మందగమనంబున కొందఱ నీ ర హిమమున్. 107
- సీ. ఏ దేవి నఖిరోచు లిందురేఖలధంగిఁ బ్రసహించు నోంకారపాదపీఠిఁ
గొమలొందు నే దేవి మడివంక నర్థపల్లవితళంకరరూపలలితముద్ర
ఏ దేవియందు బ్రహ్మాదు లీడని నతావృత్తిఁ దాల్చురు కల్పవరమవేళ
జనియించు నేదేవి కాంభవీలసన శ్రీశతాంశమున వైరించ దృష్టి
- తే. కన్నుసన్నల నే దేవి కడ జరింతు, రఖిదిక్పాలశుద్ధాంతహంసయన
లా మహాదేవి పుత్రికయయ్యెఁ గూర్చి, నెట్టితపమాచరించెనో హిమనగంబు 108
- చ. ఇట్లనన్యసామాన్యసౌభాగ్య ప్రాభవవైభవంబుల జగన్నుతంబగు నమృతశైలంబు
సుపాంతంబున నర్వర్తకీసలయప్రసవఫలభరప్రకాండమండితం బగు కాననాంతరం
బునఁ బుండరీకకైరవోత్పలమండనంబున బగు జలజాకరనమీపంబున నొక్క
చిక్కఁగ సికతావృదేశంబున. 109

- సీ. పంచాక్షరీమంత్ర పరమోపనిషదర్థ వాసనానురభి యెవ్వానిబుద్ధి
 శ్రుతిపాతపూతవాక్పతిముఖస్తుతులచే వదలె నెవ్వఁడు నవస్వర్గస్పృష్టి
 బాహుజాండన్యుఁ దపశ్శక్తి నెవ్వాఁడు బ్రహ్మర్షియై యెక్కె బ్రహ్మరథముఁ
 బందె మోడి దివంబు పంచి యిప్పించె నిశ్శంక నెవ్వఁడు హరిశ్చంద్రనిమను
- తే. సమృహాత్ముండు సకలలోకైకవినుతుఁ, డార్వ సేయునితోడి మంద్రాటకాఁడు
 నిష్ఠతోడుత నాశ్చర్యనియమవృత్తిఁ, దపమునకునుండె నందికాగ్రపునిగూర్చి. 110
- ఉ. పద్మజసంభవుం డతులభాస్కరలేజుఁడు గాధిమానుఁ డ
 చ్చద్మమతిం దహానియమసంగతి నొంది సముల్లస స్తన
 స్సద్మమునందు నిందుధరు, తైలనుతాధవు, భోగింకఁగా
 న్నద్మినికాచరాంతకుఁ, గృహనిధి నిల్పి యనన్య చిత్తుఁడై. 111
- మ. ఇవముం గందువులం జలంబునను నట్టెండ లెస్సంగాయు వే
 సవులం బంచమహాగ్నిమగ్యమున వర్షావేళల న్వనగ్రవృ
 త్తవితానంబులు లేని బట్టబయల న్నాకాశనుండై యుమా
 ధవుఁ జింతించుచు నిల్చి చేసె దపముం దాత్పర్య ధైర్యంబునన్. 112
- గీ. మానసాంబుజకర్ణికామధ్యమునను, గొన్నిదినములు శశిమాలిఁ గుదురుకొల్పి
 మీఁదిగాడ్చుఁ గ్రీగాడ్చుతో మేళవించి భానుశశిమార్గములు గట్టువజ్జితగను 113
- కా. తీల స్మగ్రమనాడి నా జమిలిగాలిం జొన్న లావెక్కి యు
 త్కిలం బై యెగఁబాఁకి చిద్దగనవీధిం జెంది యం దున్న యా
 పొరేయద్యుతిమండలంబుఁ గరఁగింపం దత్సూధాసారముల్
 మూలం గూర్చెడు పాఁపకన్నె దులుప న్మాత్రాధిపేకంబునన్. 114
- క. కరువలిఁ దిరిగెడు తొల్లిటి, తెరువులు చెడ నంతరరులఁ దెఱపిఁ గనుకనిన్. 115
 బరువులు పెట్టెడు తమతమ, యిరువులు గోల్పడిరి పడిరి యెట్లనొ తారున్. 115
- మ. వశమై పశ్చిమనాడియందుఁ బవనద్వంద్వంబు వర్తింపఁగా
 దశవాదంబులు సంభవించి మొరయ వ్దాన న్నదానందుండై
 యశనాయానలసీదయు న్మఱియు దైన్యావై న్యము లేక యా
 శశిజాటుండును దాను దాన యయి విశ్వామిశుఁ డిట్లుండగన్. 116
- మ. అనినచక్రముఁ గుంగి నింగి ఘనగర్జాడంబరం బయ్యెఁ జి
 క్కువడెం జుక్కలుడుల్లె దిక్కురులు సంక్షోభించె గుంభీనస

వృషదం డుక్కెఁ దలంకె ధాతఁ నగిలెం బ్రహ్మాండభాండంబు బి

ట్టవినెం నిర్జరరాజధాని వడి నూటాడె నృహతైలముల్.

117

వ. ఇట్లు విశ్వాధికుండగు విశ్వామిత్రుండు తపంబునేయ భీతుండై పురుషూతుండెం
తయ నంతరాక్షంబు నొందింప నీలింపచంపకగంధులందు నెవ్వరుగె నొకొయని
స మీదంబునం గొలిచియున్న నిర్జరజనంబు నవలోకించి.

118

సీ. కమనీయ సురసభాగారమధ్యమునకు దీపించు మాణిక్యదీపమనంగ

రంభాదిదేవతా రంభోరువులకెల్లఁ జారుమాడా వతంసంబనంగ

జగములు గెలువంగ సానఁ బట్టించిన రతిరాజు నవఖడ్గలతిక యనంగ

యతులమానము బుద్ధుతుల నాకన్గించు వరవశ్య మంత్రదేవత యనంగఁ

తే. బంతమాడిన హరివైనఁ బద్మభవుని, నైన హరునైన మోహరసార్థిఁ ద్రోచి

యీందు లాడింపనోపెడు నిగూరబోడి, మేనకాసతిఁజూచి నమ్మానమొనఁగి.

వ. సకల సౌభాగ్యసౌందర్యమందిరం బగు నీచేతం గాని గాఢినండ సుతపంబువిఘ్నం
బుఁ గానేరదు. శీఘ్రంబ చని యహ్మనివరుని మరుని యాజ్ఞకు లోనుజేసి రమ్య
నిన మహాప్రసాదం బని యక్కొమ్మ పాకకాసను కాననంబునఁ గౌశికుతపోవనం
బునకు వచ్చి వియచ్చరపతియాజ్ఞ నయ్యచ్చరమచ్చికంటి వెనుకొని.

120

కా. ఏతెంచె నృధుమాసలక్ష్మి, తరుణిహిందోళ రాగధ్వను

లీవ్రతెంచె, నృటుమినకేతనముతోఁ బల్లంది పూఁదేరిపైఁ

దోతెంచె న్దలిరాకుఁగైదువులుఁ దోడ్తోఁ దాల్మిరేదేఁగల

శ్వేతెంచె న్నగదేకవిక్రమకళాపీరుండు మారుం డొగిన్.

121

ఉ. వామనదిగ్గజంబు మదవాసనకుం జన కోహటించు ను

ద్దామగతి న్నిభోమణిరథంబుహయంబు లనూరుఁ డుద్ధతుం

డై మనుడింపఁగా మగుడ కడ్డము దాఁకె ననంగ సుత్తరా

కాముఖవీధి నేగె దివసంబులు దీర్ఘత పల్లవింపఁగక.

122

గీ. తరుణి మధువేళఁ బద్మనీసరసకేళిఁ దడసె నన వాసరంబులు నిడుపులయ్యెఁ

తాసి విరహంబు పైఁపమిఁజేసి రథముఁదటిమికినివచ్చె నన రేలు కుటుచలయ్యె.

క. భూరుహము తెల్ల నామనిఁ, గారాకులు రాలి చిగురు గలయ నలమి సొం

పారెను మధుమాసమున న, గారంబులు డులిచి క్రొత్తగప్పిన భంగిన్.

చ. మలయసమీరమ నివ్విటుండు మచ్చరికంబునఁబట్టి తీవలం

జెలువులపైఁ బురాణదళచేలములకొ హరియింప లజ్జవోఁ

- జలనము నొందఁగా ననువు జాణఁడు చైత్రుఁడు గప్పెఁ దోనతో
నొలసిన కూర్మి పేర్మి చెడకుండఁగఁ గెంజగురాకు బట్టలన్. 125
- సీ. తళతళమించు కెందఱిరుటాకుల నెడనెడ నొయ్యనొయ్యనఁ దొడిమలెత్తెఁ
దొడిమల నడుమ వాత లొకింత గనవచ్చె రా వన నన లంకురంబునొందె
నన లంకురం బంది నవకంబుతోఁ గూడ బలసి లేదావుల కలికలయ్యెఁ
గలికలపరిమళంబులు కొల్పు నును మోము లరవిచ్చి మవ్వంపు టలరులయ్యె
శ్రీ. నలరుగుత్తులు మకరంద మలక నెఱయ, విచ్చి సోడుముట్టఁగా వనపీధికలను
దదఱభావంబు నొందించె దరుల లతల, నభినవంబైన నవనసంతాగమంబు. 126
- కా. సంవెంగ ల్పరువంది క్రొవ్విరులచేళంపాలతాలమ్మి నొం
దింపం బాదపము ల్లునంబులయి పూఁదేసెల్లవానించి వ
ర్నింప న్వల్పిరి చల్లి పాంథజనరాజి న్నమ్మ గాడ్పు ల్చలిం
పింప న్మాధవుఁ డంబుదాగతి విడంబించె న్విజృంభించుచున్. 127
- కా. హేమంతం బను రాజు సేనపఱపన్ హేలాగతిన్ శైత్రుఁడన్
సామంతుం డెదురం దదీయజవరాజత్కిర తుక్ఖారరిం
ఖామార్దంబుల నించు పాంసువులు నాఁగఁ బర్యె నా రామగుం
జామల్లిలవలీలవంగనవపువ్వు క్కేళికారేణువుల్. 128
- ఉ. తెమ్మెర లూఁపఁగా నలరు దేనియ లాని మదించి యింపునన్
దుమ్మెదలేమ లా గతులతో మధురస్సుటకోకిలానినా
దమ్మనఁ బాడుమండెను లతానవదోల నూఁగి యాడుమం
గమ్మనివింటిజోదు జయగాథలు పుష్పితభూజవీధులన్. 129
- ఉ. ఆ పుపువింటిజోదు మధుపావళి నారియొనర్చి చక్కఁగా
మో పిడి పట్టి జా మ్మనుచు మోయఁగ మీటుచునున్న వాఁడు మా
కా పనిగాదు తాల్మిఁ గొఱఁగా దిఁకఁ జన్నుల నంటఁబట్టుకొం
దోపతులక లతాంగులను నోజఁ గరం బెలుఁగించె గోయిలల్. 130
- క. వలరాజు దండునెడలఁగ, బలములు నియమించు నైనప్రపతు లెదురెదురన్
దలతలఁ డను నెలుఁగులక్రియ, గలకల నెలుఁగించె నెల్లకడ రాచిలుకల్. 131
- సీ. నమనర్తి రాణిపాసాలపాలిండ్లపై మృగమదామోదంబు మేఠపట్టి
దర్శకరశ్రీలు తన్ను వాచవిచూడ గందంతుఁగొండ చెంగట నుఖించి
దద్దరశైలమధ్యమునఁ గర్పూరంపుఁ దరువాటికలలోనఁ దెరువుదప్పి
తామ్రపర్ణఖ్యాతిఁ దనరాధు ముత్యాలయేటి యుంబువులలో నీడులాడి

తే. విరహజనములహృదయకోటరములందు, రాజమదనానలము మించి రపుకొలుల్పి
 గాఢపుత్రుండు తపమున్న శాననమున, నల్లనల్లన వీచెమందానిలుండు. 132
 ప. ఇత్రైతంసున సకలజన సంతోషిత స్వాంతంబగు వసంతంబు ననుచెంచిన నుల్లసిత
 వల్లవంబును నుదారకోరకంబును నుత్పల్లకునుమంబును నున్నతస్తబకంబును
 నుద్గతమకరందంబును నుద్ధాతపరాగంబును నుదంచితఫలంబు నై చైత్రరథమునకుం
 బ్రత్యాదేశంబును నందనంబునకుం బ్రతిచ్ఛందంబును నగు విశ్వామిత్రుని నాశ్రమ
 వనంబున మనంబు లలర నలరువెలుకాండు సహాయంబుగా విహంగిలాసినులు
 పుష్పాపవయంబు నేయంబూని. 133

క. దలదరుణతరుణకిసలయ, విలసత్ఫలధరితవిపినవీధీవిచర
 తల్లలకంఠశారికాశుక, కులకంఠధ్వనులు చెవులకుఁ జవులొసంగె.
 గీ. పతపుగాడుపు లూర్పులగలసి వెలయుదు మ్రోదలు గుంతలమ్ములుఁదొట్టుకొనగఁ
 బువ్వులును నవ్వులునుగూడి పాత్రుగలయ, కరులు గోయఁదొడంగి రవ్వేళయందు.
 ఉ. ఆనవగంధులైన పదనానిలముల్ పయి బోగిది నేయఁగాఁ
 గోసినకంటె వేగమునఁ గోసినవృంతమునందుఁ బుట్టఁగాఁ
 గోసె మనోజ్ఞమూర్తి యొకకోకిలభాషిణి నిండువేడుకఁ
 డాసి వయస్యతెల్లఁ బొగడ న్బొగడ న్బొగడ ప్రనూనముల్. 136

క. మవ్వఁపుటలరులు గోసెను, గొగ్గవాఁడి నఖాంతురములఁ గొమరుదల్పి
 బువ్వారుబోడి యొక్కతె, నవ్వులు బువ్వులును జడిఁగొనన్ సురపొన్నె. 137

సీ. వటుకున నడిచి రసాలంబు నొక్కతె ననిపించి యా ప్రిమానములు గోసెఁ
 జాలుకఁగాఁ దన్ని యశోకంబు బూయించి విద్రుమాధరి యొర్తు విరులుగోసెఁ
 నవ్యగీతులఁ జేర్చికణము వికసింపించి వనితయొక్కతె ప్రిసవములు గోసె
 సమదరాగస్థితి సంపెంగ విరియించి చంద్రాస్య యొర్తు పుష్పములు గోసెఁ

తే. గలికిమామ్రలబయంబుగా నొనర్చి, తిలకమునఁ బూవు లొక వేల్పుతెఱవ గోసె
 నిండుఁ గాఁగిలఁ గొరవిమన్నించి యొక్క, సురతలోదరి యలరుమంజరులుగోసె

ప. మఱియును బురందరపురాగవిందలోచనలును లోచనానందకరంబులగు తరులతాం
 తరంబుల తాంతంబులు దెచ్చి రేకు మడంగకుండఁ గందకుండ మకరంబు చింద
 కుండఁ జేటిఁగోలకుండఁ బరాగంబు రాలకుండ మేనకానాస్తంబునకు నిచ్చిన
 నా హస్తరాజగమన యా నభీనప్రసూనంబుల ప్రిమానశరదమనమూర్తి యగు

విశ్వామిత్రపాదపద్మంబులకు సమర్పించి దండంబువెట్టి లేచినమీపంబునం బూచిన
సహకారంబు నీడ నొక్కపాదం బాకుంచితంబుగాఁ దరువున నొఱుగి యొయ్య
రంబున నొసలి చిట్టంటుఁ జెనుట మాటిమాటికిఁ గొనగోరమాటుచుఁ దుంట

విలుకాని మోహనశక్తియుం బోలె నున్నయెడ.

139

సీ. లేటిమొర్తము నేవుఁదూఁటిబుచ్చుగనోవు కమనీయనీలాలకములు చూచి
చిగురుటాకుల డాలుఁజిన్నఁబుచ్చుగఁజాలు సాంద్రంపు కెంపునాస్తములు చూచి
కరికుంభముల క్రొవ్వుఁగాకునేయఁగ నవ్వు దోరంపు నెరి చన్నదోయిఁజూచి
చంద్రబింబము పెంపు సవతుగా దనిపింప మొలకనవ్వుల ముద్దుమోముఁజూచి
తే. రసములుఁజైదు బింబాధరంబు జూచి, పసిఁడిఁపొడి రాలు కక్షవైభవముఁజూచి
కమలముల నేలు పాదపద్మములు చూచి, మునికిఁ జక్కిలి గింతలుగొనె మనంబు.

కా. ఆ తన్వంగిపయిం బ్రయం బొదవి విశ్వామిత్రుఁ డీక్షించుచుం

జేతఃపద్మమునందు నున్న శివునిం జేమెడ్చి పార్థింపి తా

నా తారాద్రికిఁ బంపి యచ్చట లతాంతవాససీమ నృనో

జాతుం బ్రీతునిఁ జేసె దేవగణికాసంభోగసౌఖ్యంబులకా.

141

క. మేనకయుఁ దాను హిమగిరి, తానకముగ జవముఁ దపముఁ దనమదిలోనం

బూనక యొకనాఁడైనను, మానక సుఖియించుచుండె మన్మథకేళిన్.

142

సీ. ప్రసవకార్యముఁ డను పాపకర్మచేత మానాస్త్రిఁ డనెడు దుర్మానిచేత

నంబుచరధ్వజం డను కిరాతునిచేత మన్మథుం డను నసన్మార్గచేత

శంబరాంతకుఁ డను జాల్మచిత్తునిచేతఁ గందర్పుఁడను బలుగాకిచేత

నంగసంభవుఁ డను నతినిర్దయునిచేత దర్పకుం డను నాతతాయిచేత

143

తే. జెడ్డవారలఁ గథలుగాఁ జెప్పినేల, వేల్పు కేఁ డంప నొక దేవవేళ్ళఁజూచి

తొడరి యజ్ఞునైన నొసలివ్రాలుడువనోపు, కాశికునియంతవాఁ డూర్ధ్వఁగచ్చడంబు

క. ఈ గతి వేలుపురోయెల, నాగను దగులుకొని నాఁడు నాఁటికిఁ గోర్కు

ద్రీఁగలు సాగఁగ మన్మథ, భోగంబుల మనసు తృప్తినొందినపిదపకా.

144

క. ఆశీమిశ దమరీగత, కేళివనపవన చలిత కేసరధూళి

పాళీముహూరనుగతభృం, గాళీగణ్యంబు హిమనగారణ్యంబున్.

145

స. ప్రవేశించి యచ్చటఁ దపంబునకు నిలిచె మేనకయు నహ్మనిసంగంబున నొక్క
క్షాఁకురం గని యవ్వ డటువుట్టిన యుప్పురుటివట్టి నల్లనల నటుకొనిపోయిత్పాలి

సీనదీసైకతంబునఁ జేకతంబునఁబద్మపత్రంబులు పొత్తులుగా నమర్చి మెత్తమెత్తన
యునిచి దినంబున కరిగె నిచ్చట. 146

క. అత్తటిని శకుంతంబున, తత్తనువున కెండ గాలి దాఁకక యుండ

స్మైత్తన యీ కలఁ బొదువుచు, నెత్తురుఁగంఁగు పయి నిల్పె నెయ్యము గృహమున్
ఉ. అ నది నొక్కనాఁడు ముదమారఁగ శిష్యులు దాను గూడి వి

జ్ఞానధనుండు పుణ్యస్థి సాధువరేణ్యుఁడు కాశ్యపుం డను
మోనమునేయ నేఁగి యచటం బొడఁగాఁచె శకుంతపక్షర

తొనిరుపద్రవస్థితిఁబొసంగిన కౌశికవీర్యసంభవన్.

148

ప. కాంచి యది విశ్వామిత్రవీర్యంబగుట నార్యజన సేవితం డగు కన్యామనీంధ్రుండు
గాధిత్రుని మీఁది మైత్రియుఁ దల్లితోఁజంగునినుంగుమీఁది శారుణ్యంబును దెనఁ
గొన నా వేల్పుం బూచు నొక్కశిష్యునిచేతికిచ్చి యాశ్రమంబునకుం దెచ్చి
శకుంతరక్షిత యగుటయు శకుంతల యను నామంబుపెట్టి ప్రేమంబునఁ దెనుపు
చున్ననాఁ డన్నప్రదాతయు, నభయప్రదాతయు నీ యిద్దఱుం గన్యలకు గురు
వులై రీ రెండు దెఱంగులు న మ్మునిపుంగవుని యంద కలిగెఁ గావున, నతండు
తండ్రియు న య్యంతి కూతురయ్యె నిది శకుంతలావృత్తాంతం బని యాద్యం
తంబును నెఱింగించిన మహీకాంతుండు నితాంత సంతోషంబు నొందె నంతట
నూన్ముకాంతుండును జరమగిరిశిఖరంబునకు బంధుకపుష్పయంజరియుం బోలె
గంజాయ నలంకరించె.

గీ. అపుడు భూపతి విపుని నాదరించి, చరమసంధ్యావసర మయ్యె సంయమింద్ర
కన్యకలు చెప్పి పుత్రేరఁ గాదనఁగ, రాదు నడువుము వేగమ పోద మనుచు. 150

కా. శంకాతంతువుఁ డెంపె నీ వడుగు దాఁజత్తుఁపియం బొప్పఁగాఁ
గొం కొక్కింతయులేక నిర్భయుఁడనై కోయ్యల్ కొనల్ సాఁగఁగా
నింక న్నాకొకమాటు చూడఁగలిగెన్ హేలాశరత్పుష్టిమా
చంకేజాహితబింబ చారుముఖబింబ శ్రీకబింబాధరిన్.

155

మ. అని చింతించుచు సంతసించుచు రయంబారంగ సారంగలాం

భవవంశాగ్రణి యేగుచోఁ జటులవర్షాకాల కాలాంబుద

ప్ర నితధ్వాన పభధ్వనీనగళగ త్త్రకోడనిష్ఠూతని

స్వననిర్భగ్ను నితాంతకాంతబహుసత్వస్వాంత కాంతారమై.

152

క. శైలద్రుమచరదేణి, జాలోదరదళకేళిసమయాతిగళ

158

క్కిలాలసిక్తదంష్ట్రా, భీలనఖంబగుచు నొక్క బెబ్బలివచ్చెన్.

క. ఆ శార్దూలముఁ జూచి భీతవృగయుండై పేను కంపింపఁగా
నాశలో చూచుచు బ్రాహ్మణుం డపుడు ప్రాయఃపాణరక్షార్థమై
యో శార్దూలమ్మ గేంద్రచర్మధర! యో యుగ్రాక్ష! యో యద్రజా
ధీశా! యీ యశమృత్యువుం గడవరావే! యంచు గీర్తింపఁగన్. 154

ప. ఆ విప్రసరుని యార్తియు, నిర్దయశార్దూలవిన్నూర్తియుంగ నుంగొని కారుణ్యము
ర్తియగు నారాజు భీతచేతస్కుండైనవాని నుపచరించుచు శీఘ్రగతునంబునవచ్చు
వ్యాఘ్రంబు నడ్డగించునపు డది నగరి వేటపులి యగుటం డెలిసి మృగయు లెట్లు
దీని నేనునిటి. దీనివలన నీయాశ్రమనతనుసత్వంబులకు నపాయంబు పుట్టిన మహాప
రాధంబు వచ్చుననుచు న మ్ముగరాజుం బట్టుకొన బంధురగమనంబున నిజస్కం
ధావారంబునకుఁ జనుచుఁ దనమనంబున. 155

క. తాపసశిష్యుని లలితా, లాపంబుల నాశకుంఠలావృతాంతం
వేపారగ వినియును నా, త్కృపాలుండు సంతసిలక సంశయచింతన్. 156

గీ. కన్య త్రిభీయవీర్యయాః గాక యేమి, కణ్వఁడొకనికి నీఁగడ కట్టె నేని
చేలవ నామిఁడఁ గూరిమి నేయదేని, రెంటి దుష్యంతు కోర్కిఁపూరించు పెట్టు. 157

చ. కొనకొని తావిమూర్కొనని క్రొవ్విరి, యెయ్యెడ వజ్రినూచి దా
యని రతనంబు, జిహ్వ చవి యానని తేనియ, గోరుమోపి గి
ల్లని చిగుదాకు, లాలితవిలాసనికేతన మా లతాంగిఁ దా
ననుభవకర్త యే ఘనుఁడో యా విధియత్న మెఱుంగనయ్యెడున్. 158

ఉ. ఆడదు గాని మాట లొకయిండుక యిండుక వీనులొగ్గి నా
యాడినమాట లెల్ల విను నర్మిలితోఁ దను నేను జూచినం
జూడదు గాని యొండుదెసఁ జూచినఁ దా ననుఁ జూచుచుండు నీ
జాడలు నావయిం దగులుచందము డెందముఁజేర్చ నేర్పగున్. 159

ఉ. ఆ చ్ఛపలాక్షికన్య విమలాశ్రమవాసిని ప్రేమచిహ్నము
ల్మచ్చికలేక చేయ దనుమానము గల్గదు సత్యసంతతు
త్వెచ్చువుఁగూరుము ల్పరిధవింపఁగ నేరరు నేర రజ్జసం
పచ్చటులంబులై మెఱయు పచ్చనిమాత్రులకేళ్లు చూడఁగన్. 160

మ. చినురంబు ల్నొసలంట నున్న చెనుటకొ జెమ్మల్లలిర్పన్ ఘటో
దకభారమ్మునఁ గంపుహస్తయుగ ముద్దారింప నంసంబు లిం
చుకజాఱుం జనుదోయి యూర్పువడి సంక్షోభించి కంపింపఁ దా
నొక కేటం దులు మావటించు చెలువం బుల్లంబుఁ గొల్లాడదే. 161

ప. అనుచు నచ్చెలువ చలువంబుఁ దనమనంబున నునుచుకొని యచ్చోటువాసి మగిడి
చూచుచు నిలుచుచు నివ్వెఱపడుచుఁ బ్రొద్దుపంకఁ గనుఁగొనుచుఁ బెద్దపడింగొండో
కదవ్వు గమనించుచు నిట్టూర్పు నిగిడించుచు నెట్టకేలకు వేలంబున్నచోటికిఁదవసి
బోటికి మనంబిచ్చి యేటి కెదురంటినకరణి ధరణినాయకుండు ప్రవేశించి. 162
చ. తనకు శకుంతలావదనదర్శనయాత్రకు విఘ్నమాచరిం

చిన పులిఁ జంపఁజూచియును బెంపుడుగావున వేటకాండ్రమిఁ

ద నెవమువెట్టి యేనుఱుట తప్పుగఁ గట్టి యథాపరాధదం

దన మొనరించె నుత్తమజనంబులు చూప రనర్హకోపమున్.

163

గీ. అవనివతి యివ్విధంబున నరుగుదెంచి, యపరసంధ్యాభివందనం బాచరించి

యొట్టమును దీర్చుచునుగాఁగ నున్నరనుచు, సంయుమింద్రకుమారిక సంస్మరించి 164

సీ. పిలువవచ్చినఁ బోక నిలిచి యేటికి నింతిపుట్టువుఁ దెలియ దుర్బుధిపుట్టెఁ

బుట్టనీ యతఁడేల పూర్వాపరంబులు నూచించి విడువక డోలవట్టెఁ

బట్టనీ గమనసంధ్రమవేళ కార్దులు మదరిపాటున నేల యడవిసాచ్చిఁ

జొచ్చిరానీ మాఱునుద్ది పంపకయుండఁ జనుదెంచె నేటికిఁ జరమసంధ్య

తే. విఘ్నములు పెక్కు లిటుసంభవింపజేసి, తెఱవఁగని కన్ను లాఁకలిఁదీర్చుకుండ

నదయ్యఁడై విధి కంచము మొదటివాని, లేకమంతయుఁ గృపలేకలేవనెత్తె. 165

క. అని దైవము దూఱుచుఁ దన మనమెల్లను గొల్లఁగొనిన మానిని తరునే

చనచర్యలు నలన్ విలాస, చనముఖభావములు మానసము నలరింపన్.

156

ఉ. మజ్జనభోజనక్రియలు మాని పలాని యరోచికంబునన్

ఖజ్జముఁ గొంతకొంత కనిగాటలుగా భుజియించియెవ్వరిం

బజ్జకుఁ జేకనీక తనభావములతోపలఁ దాఁపురంబుగా

సజ్జకుఁ జేరియుండె నృపచంద్రుఁడు సాంక్యవియోగవేదవన్

167

క. ఆవేళ హస్తినగర, ఔషధవల్లభుఁ డున్నయెడకుఁ జనవునఁ జేరం

గా వచ్చిన మాండవ్యుఁడు, భావము దెలియంగఁ బలికెఁ బోహఁసోక్తిన్.

168

క. పనమనకు నొంటి యుగిరి, జననాయక యట మనసు కంకించెనో య

మ్మునివరు లేమినరాధవ, మొదరించురొ నాకుఁ జెప్పు మున్నవిధంబున్

169

చ. మనమున జంతుగల్గినను మాన్పెద నే నది మంత్రతత్త్వచే

మానుల యవజ్జగల్గినను ముందటికి నృపసీమలోని కా

ననములు గుత్తయిచ్చి జతనంబుగఁ జేసినఁ గండమాలము
ల్లినయెడువారు గాఁగ నరుచెంచి వశంవదులొడు రందఱున్.

170

ప. దీని కింత చింతయేల జగతి యేలంగలిగిన నానంటి నేనకుండు సిద్ధించియుండ నశ
క్తుండునుంబోలె మండు టేటి ప్రాభవంబని సాధుజనపోషకుండు విదూషకున
కిట్లనియె.

గీ. ప్రాణసఖుండవు నీకుఁ జెప్పక మదీయ, వృత్తగోపన మెట్లుఁ గావింపనేర్దు
మచ్చనాలుకవాడవు మంతనంబుఁ, బొడమనీ కని రసనకు బుద్ధిచెల్పు.

172

మ. మదనారాతిసమానుఁ గాశ్యపమహాహూనీంద్రుని నేవింప న
మ్మదమారం జని యాశ్రమంబు వనసీమం గంటి వాల్లంటిఁ దో
యదనీలాలకఁ గంబుకంతిఁ గఠిణీయానం బయోజానన
న్నదసత్సంశయగోచరీదరి నుధాసంబాధబింబాధరిన్.

173

సీ. నిండుఁ జంచురునకు నెత్తమ్మినలవును నద్దంపుఁ బాలువును నబ్బేనేని
కరికుంభములకు బంగారుతార్పలయొప్పు శకటాంగముల విప్పు జరగనేని
యగఁటి కంబములకుఁ గరభంబు నునుదాలుఁ దూజీరముల మేలు దొరకనేని
సురసిజాతములకు జంత్రంబుఁబెంపును జగురాకుసాంపును జేరేనేని

తే. చవలలోచన మొగముతో సరియవచ్చు, నింతిపాలిండ్లదోయిలో నీడువచ్చు
వనితయూరుద్యయంబుతో నెనయవచ్చు, జంద్రముభిపాదయుగముతో నవతువచ్చు
ప. అని మఱియు నాపాదశిరోదుర్యంతంబు వర్జించు నుత్కంఠ నా రాజకంఠీర
వుండుమాండవ్య! యొండు తలంపులేక విను మని యిట్లనియె.

175

సీ. వెడవిల్లి చిగురాకుగొడుగులు గొనివచ్చి చరణద్వయంబుగా నపదరంచి
సంకల్పసంభవు జయకాహళులుదెచ్చి జంఘాయుగంబుగా నంఘటించి
దుగ్ధాబ్ధినునుమని తూజీరములు దెచ్చి యూరుయుగంబుగా నుపచరించి
శ్రీదేవినుతు హేమసింహాసనము దెచ్చి జఘనచక్రింబుగా నంతరించి

తే. నీరయహనూతి శేషాంగ నిర్మితికిని, దగినయవిలేక కనకపత్రమున నిచటఁ
గడమ కలదని వ్రాయులేఖయును లిపియు, మధ్యమును నాటునయ్యె నమ్మనవతికి

సీ. ప్రసవాస్త్రుచూయావి బైలవ్రాసిన నుడి బిసరుహాసనకు గంభీర నాభి
మోహమార్గము వోసి మూసిన బంగారుబరిజె లుత్పలగంధి గురుకుచములు
యోవనామరభూరుహమున డిగ్గిన యూడ లరవిందపదనకుఁ గరయుగంబు
సౌందర్యజలధిలో సంభవించిన పాంచజన్యంబు మీనలోచనగళంబు

తే. వదన మను తామ్రపర్ణః జెల్వంబులైన, విశదమాక్తికములు లేమ దళనపజ్జెగ్గ
శంబరాఠాతి సామ్రాజ్యసాఖ్యపదవి, యలిఖలాలక కంజగురాకులెదవి. 177

గీ. జవ్వనం బను తొలుతారు నివ్వటిల్ల, సావితోడను మోహబీజంబు లలర
మానశ్చేత్రములు దున్ను మదనుఁడనెడు, కన్దమనకింతినాసిక కనకహలము. 178

క. శ్రీకమలగృహము మోము వి, లోకింపఁగ దీపకలికలు కనుంగవ యా
నాకొడివారి న నన్ను, లేకలు నా బొనులు నుండరికి జెలువొందున్. 179

గీ. మహితకీర్తి శతుంతలామంజువాణిఁ బోల నస్తదశద్వీపములను గలుగ
రనుచు శ్రుతులను సంజ్ఞల నతివయందుఁదొమ్ముదులురెండు లిఖియించెఁడమ్మిచూలి

క. బాలేందునిపైఁ దిమిరము, పాశముచెట్టుకొని వేళఁ బరికించుచుఁ దా
వేలము వేసినపోలిక, బాలిక హరినీలకేశపాశం బమరున్. 181

గీ. చదువు రాజకుకబ్రహ్మచారులకును, దామరసనేత్ర వదన మధ్యయనగృహము
గాణలై మించు కోకిలగాయకులకు, నాతికంఠంబుఁ దలఁచ సంగీతకాల. 182

ఉ. కన్నులతీరుఁ జక్కని మొగంబుమెఱుంగును జౌకఁగించు లేఁ
జన్నులమించు నెన్నడుము సంశయలేఖయు మేని యందముం
లెన్నెటివేణి సొంపు మురిపెంబును దిన్నని మోవికంఠులున్
వన్నెలుగాని కాపు గవణంబులు వన్నియ లా లతాంగికిన్. 183

మ. నవలాసణ్యపయోధిఁ జిత్త మను మంథానాదికిం జంద్రికా
వవనాశం దరిత్రాడుగాఁ జెనచి యబ్జాతాశగుం దీచ్చినన్
రవలిం గోకిలకీరము ల్దరువ నారత్నాకరంబందును
దృవముం బొందిన లక్ష్మీకావలయు నా వద్యాక్షి భావింపఁగన్. 184

ఉ. చిత్తరువు నిఖించి మఱి జీవము వోసెన్ రూపసంపదం
జిత్తమునం దలంచెయ్య సృజించెన్ రెండును జర్చనేయఁగాఁ
జిత్తరువందు నా కరణి చెల్వము గల్గ దనన్యచిత్తుఁడై
చిత్తమునం దలంచెయ్య సృజించె చితామహుఁడా తలొందరిన్. 185

కా. ఆదిం జంద్రికు చంద్రికారుమల నయ్యబ్జాస్యఁ గల్పించెన్
లేదే గంతుఁడు చెల్వము ల్వెగఁజి యా లీలావతిం జేసెన్
కాదే శ్రేతుఁడు తావు లెల్లఁగొని యా కాంత నినిర్మించెన్
నేదాభ్యాసజడం డ్దళం డెటులు గావించుం దధీయకృతికా.

సీ. పాలమున్నీటిలోపల సంభవించిన జలజాతనయనల చక్కదనముఁ

జంచలాలలికల జననంబు గాంచిన ధవళలోచనల సౌందర్యలక్ష్మి
నమృతాంశకళలయం దావిర్భవించిన నీలవేణుల రామణీయకంబుఁ
బుండ్రోత్తు కోదండమునఁ బుట్టు నొడవిన లాజణ్యవతుల విలాసరేఖ

తే. నరసఖుని యూరుకాండంబునను సముద్భవంబునొందిన యుడురాజవదనచెలువుఁ
గుప్పగాఁజేసి మునికన్యయొప్పుతోడ, నాసిఁదలపోయి నీరాల కీనజెలితి. 187

కా. ఆ వాలుంగనదోయి యా నగుమొగం బా గుబ్బపాలిండ్ల పెం
పా వేణీరుచి యా తనూలనం బా యొప్పు నే జెప్పినం

గైవారం బగుఁగాని యయ్యెడ శిరఃకంపంబుతోఁ గూడ నా

హా వుట్టించె యిత్తుధన్వనకు న య్యట్టాక్షి నీక్షించినన్. 188

ప. అని తదీయరేఖావిలాసవిధిమంబులు పునంగిండుకొనుచు నొండెఱుంగక మహీవి
భుండుండె నంత నిక్కడ నాశ్రమపదంబున శకుంతలయుండారనవచ్చినవిప్రుని
వలన రాజాతనజన్మప్రకారం బడిగినవిధంబును దదాకర్ణనంబున నిరస్త సంశ
యుండై పర్ణకాలాభిముఖుండై గమనించుటయుఁ దదవనరంబున నకాండంబుగఁ
బెద్దపుండరీకంబు వచ్చుటయు నాకార్దూలంబును గోవత్సంబునుంబోలె గొనివచ్చు
టయు నాలోనన యుపరసంధ్యాసమయంబు ప్రాప్తంబగుటయుఁబ్రతివచనంబులకు
నెడలేకుండుటయుం జెప్పినఁ దనమనంబున. 189

గీ. నరవరుం డన్మదీయజన్మకృమంబు, వినుట నాపుణ్యమయ్యె నివ్వనములోని

కెన్నఁడును లేనికార్దూల మెట్లువచ్చె, నరయరాకుండ నిరికటై నామృగంబు 190

క. ఎప్పుడొకో యీ నిశిచను, వెప్పుడొకో తెల్లవాలు హృదయేకు మొగం

బెప్పుడొకో చూచుట నా, కెప్పుడొకో భాగ్యలక్ష్మి యెదురగుటనుచున్. 191

మ. చెబుటం జెక్కులు తొంగలింప ముఖరాజీవంబు వాడంగ సో

లమున నెగిప్పలువారిలఁగన్నఁగవ దేల నోమినిట్టూర్పులం

గమలం దల్పముఁజేరుచు న్విభునిరాకల్లోరుచుం బ్రొద్దు భా

ర్తమనంబుచ్చుచు వర్ధమానవిరహాగ్లాని న్మదింగుందుచున్. 192

మ. మలయశ్యాధరనిర్దళత్వవనము త్తండింపఁ గామాగ్ని య

గ్గలతం గాల్పకయుండఁ గంతునుమనఃకాండప్రకాండాహతిం

జెలువెల్లం జెడకుండ న విభు నురస్సీమంబుతోఁ దార్కొనం

గళలోనె నను గల్గినొక్క యని యుక్కంజాన్య దీనాస్మయై. 193

కా. ఆ చంద్రాన్వజరాజచంద్రముని పాం దాసించి చన్దుంగవక్
జాచుం, గన్నుల నీరునించు, దలయూచు, స్మేను శయ్యస్థలిక్
వైచు, వైచును, నవ్వు, నున్నురను, బోవం గంటిగించున్, ధృతిం
గాచుక్, బొద్దుం గనుంగొను, స్వేతలబడుం గామాంధకారార్తయై. 194

ప. ఇవిధంబున. 195

గీ. ఆచట విగహగ్ని రాజును నిచట మదన, బాణవేదన నింతియుం బరితపింప
బ్రహ్మకల్పంబువోలె నారాత్రి వేగ, నెట్టకేలకు నంతట నినుడు వొడిచె. 196

కా. నాగామాత్యకుమార భూరమణమాన్యశ్రీక శ్రీకంఠమా
దాగంగాసఖిక్షీర్తి కీర్తితనియాధపాధనిర్నిద్రవా
చాగుంభాంబుజగర్భ గర్భమఖితాసౌభాగ్య భాగ్యస్సుర
త్యాగోద్యత్సురభూజభూజనహితవ్యాపారపారంగతా. 197

క. కవితాకల్పకలతికా, నవపుష్పమరంపపారజామధుచనిజ
శ్రవణేంద్రియ సకలజగ, ద్భవనతమోపక్షీర్తి భానురమూర్తి. 198

పృథ్వి. అమాత్యగుణబంధురా యఖిలబంధుకల్పద్రుమా
సమస్తజనసన్నతా సమధిక ప్రభావోన్నతా
అమర్త్యతటివీధరాయతవదారవిందద్యయీ
సమంచితమధువ్రతా సతతపూత సత్యవ్రతా! 199

గ ద్య :

ఇది శ్రీభారతీతీర్థగురువరణకరుణాలబ్ధ సిద్ధపారస్వతపవిత్ర గాదయామాత్య
పుత్ర ఆరాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమణి పినవీరభద్ర ప్రణీతంచైవ
కమంతలాపరిణయం బను శృంగారకామంతల కావ్యంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీ కర పతిహితకార్య ని
శాకర సౌందర్య బంధుసత్కవిజన ప

ద్యౌకరనూర్య వయో ర

త్వాకర గాంధీర్య వెన్నయప్రభువర్యా!

1

క. దిననాథుం డుదయించిన, జననాథుం డుచితభంగి సంధ్యావిధు లె

ల్లను దీర్చి యున్న సమయం, బున సేనావిభుండు వచ్చి ముహుళితకరుడై. 1

గీ. తోటగొల్లండుం బోయిన తోటసమము, నేటి వేటకు మృగములు గాటమనుచు

• వేడ్కతో వచ్చియున్నార వేటకాండ్రు, వేగ విచ్చేయుండనిన బృహ్మవిభుండు.

సీ. కొమ్ముల నుదకంబు గోరాడి వే చల్లు కలచి కీడింపనీ కాసరముల

దంష్ట్రాంకురముల ముస్తలు త్రవ్వి భుజియించి సుఖవృత్తినుండనీ సూకరముల

గడువారమేసి మాన్దను వేసి నీడల నెమరువెట్టుచు నుండనీ మృగముల

నిష్ఠరజ్యాబంధనిర్బంధమున బాసి గవిసెన నుండనీ కార్యకంబు

తే. వలలు బోనులు గౌలేయకులము మగుడఁ, బట్టనమునకు నకలంబు చెట్టి యనువు

చనువు మృగయులఁ దమతమపల్లెయలకుఁ జాలు మృగయావిహారవిక్రమనుభుము. 4

గీ. ఆశ్రమాంతికమున వేట యనుచితంబు, ఏము నేడును తేవును నిచట నిలిచి

మునులఁబొడఁగని వారల ననునయించి, పిదపఁ బురికేగుచెంచు టభ్యుదయకరము

ప. ఏ మిక్కిడనుండు దివసంబుల నాశ్రమంబులకు రాయిడి కాకుండ మదీయస్యంద

స్థంబును సారథియు నీవు మాండవ్యుండును గృతిపయా ప్తపరిజనంబునుం దక్క

దక్కినకతాంగమాతంగతురంగపదాతివర్గంబు దుర్గంబున కనుపునునిన నతండును నట్లకావించె నిట్లు సకలసైన్యంబునుం గరిపురి కనిచిన నా రాజోత్తముండు చిత్రంబు శకుంతలాయుత్తంబుచేసి తీర్తమాటల మాండవ్యసేనావతులతోడ నేమేని బ్రసంగంబు జరపుచునుండె నయ్యవసరంబున.

6

గీ. పరతపోధను విద్వజుల దరుగుదెంచి, నవినయంబుగఁ గృతనమస్కారుడైన
ధరణిపతిమాళి మంత్రాత్మతములు వెట్టి, పరుస నాసీనులై మృదువాక్యములను. 7

మ. అతిరాత్రుం బనుపేరిట నృగుము నేయం బూని కణ్వాశ్రమం

బు తపస్సు ల్బనదంతికంబునకు మమ్ముంబెట్టి పుత్రైవ

చిత్రి మిచ్చోటికి నుల్లసద్విజయలక్ష్మికాలి వచ్చోటికిం

గృతుసంరక్ష యునర్పరావలయు నక్షత్రేశవంశాగ్రణి.

మత్తకోకిల. జంభకాత్రవతుల్య వైభవ చక్రవాళ బహి హస్తమ

స్తంభనక్షమ కీర్తివల్లభ దానవాహిత ఘోషిరా

ట్టుంభికుండలిరాజకచ్ఛపకుంభిసేధరజంధుదో

స్తంభ సంభృత భూమిమండల సంగరోరగకుండల.

9

క. బాణాననబాణతను, త్రాణకృపాణములతో రథస్థుండవై నీ

వేణాంకకులజ రాండగు, గొణపదుర్జనులుగలరు క్రతువిఘ్నకరుల్.

10

క. అనవుడు నక్షే కా కని. జనపతి యమ్మానివరుల సన్మానముతో

ననిచి రణోచితపటుసా, ధనసంపద సాంపుగా రథస్థుం డగుచున్.

11

వ. పచేళికంబులగు పనససహకార నారికేళ ఖర్జూర జంబూజంబీర రంభాకపిత్థక
ర్కంధూతిండుక సౌగంధికాది మగంధ బంధురఫలంబులును నొడిసెప్రాలు దూసరి
బియ్యంబు నివ్వరివడ్లు గునుకులూప లాదిగాఁగలుఁగు వన్యధాన్యంబులు ముడియలం
గావళ్ళం బెట్టించి పట్టించుకొని కదలి కదలికాచందనవృందన మరుసకాగరుమరన
కాళోకపూగపున్నాగభూర్జ ఖర్జూర సర్జ కాష్ఠనశ్రిగున్యగ్రోధగుగ్ధులు మఘాక
వ్యాధకింకుక కింకుమూతజంబీరోదుంబరకదంబనంజులకుంజరాళనకరంజఫల్లాతకీ
నల్లకీచిరిబిల్వ బిల్వప్రముఖ వివిధవిటపికోటరక్తోడ కీర్తిదాచిక్రోడ కంకకలవిం
కకపింజలఖంజరిటకపోతపారావత కారికాసుకపిక శిఖావళావలి ముఖితం బగు
వనంబుం బ్రవేశించియతివపలవిపులకపిలంఘనంబులం గరుసలితాఁతుం బాయక
రాలుపండ్ల నవిసిలోరఁగు ననేకవిధస్వామరసంబులు పెనుకజలై పండి పగిలిన
కాననేతు దండప్రకాండంబులం బర్వనిర్మూలంబు లగు ముక్తాఫలరాసులపైఁ
బొసలిచి పువందామృతదీప్తినిశేషంబు నభివయించు నభిరామద్రవేశంబులు

గనుంగొనుచుంజని చని తావనపరిషదుపనిషదుపబృంహితబ్రహ్మవిద్యాతర్కఫక్కి
కాదర్కరితనూతనశ్రుతిశుభగారవంబులను నిష్ఠానుబద్ధవృద్ధముని పద్యానుసారి
విద్యాధిపటుకపటుముఖోచ్ఛరిత వేదనాదంబులుం గర్జనోచరంబులైన నాకర్ణాంత
విక్రాంతలోచనుం డచ్చట నరదంబు డిగ్గి యరిగి. 12

మ. చారిదత్వాధికతేజాల నిష్ఠమలభస్మాపాండు సర్వాంగుల
న్వరరుద్రాక్ష విభూషితావయవుల న్వాన్వహాజినాసీనులం
గరుజామూర్తులఁ బుణ్యవంతుల జహత్కందర్పుల న్సాంతులం
బరమబ్రహ్మశిఖామహోపనిషదభ్యాసస్థితస్యాంతులన్. 13

సీ. ఫలభోజనులఁ బర్ణభక్షులఁ బంచగవ్యప్రాశనులను జలాశనులను
నీహారభుజుల కాకాహారుల సమీరవానులఁ ద్రసరేణు పారణులను
నూర్యావలోకనస్తోమలఁ బంచాగ్ని మధ్యవర్తుల సదా మానపరులఁ
బంచాక్షరీమంత్రపారాయణులను నిష్ఠళివనిర్మలధ్యానరతుల
తే. సంతతబ్రహ్మచర్యుల సంగపర్జి, తుల, నకాముల నూర్ధ్వరేతుల వినిర్జి
తేంద్రియుల నిర్మలలను నిరీహులను ని, రాకులుల నిత్యమస్తుల నేకమతుల. 14

సీ. అంధకాసురవైరి యవరావతారుల యక్షేశసఖుని పర్యాయతనుల
సాక్షాత్కరించిన శశిహాలిమూర్తుల నంబికేశత్రవిబింబములను
భావజారాతిలీలావిగ్రహంబుల నిటలలోచనుని మాటటయొడళ్ళు
నగరాజకోదండు నామాంతరంబులఁ బ్రమథాధిపతిబహిఃప్రాణములను
తే. శుశికులాధిపధరు ననుప్రాసములను. దనుజపట్టణభేదను వినిమయములఁ
బంచబాణారిపట్టము భద్రకరులఁ, గాశ్యపునియాశ్రమస్థానకమున మునుల. 15

వ. కాంచి రోమాంచ కంచుకీతగాతుగిండును నమందానందనివ్యందసలిలసేత్రుండును
నైయాధాత్రీకశక్తుగిం డందఱకు వందనం బొనర్చి తాఁ దెచ్చిన వన్యఫలధాన్యం
బులు ముందఱం బెట్టి వినయవినమితస్కంధుండై నిలిచిన నా మహర్షులఁ పగనార్జు
లై యా రాజర్షభునియొడ నెడమఱుంగులేని మైత్రియుం గరుణయుండేసి యాచి
తాననంబున నాసీనుం గావించి చాస్తపద్మంబులైత్రి యతని పదనపద్మం బనలోకిం
చుచు. నచ్చద్మంబులగు సుధామధురవాక్యంబులం బ్రస్తుతించి. 16

సీ. స్వస్త్వస్తు శశివంశజలధి కాస్తుభరత్న శ్రీరస్తు సమరనిర్జితసపత్ని
దీప్తాయురస్తు పృథ్వీజనస్తుతశీల కల్యాణమస్తు వికృమవిశాల
విశ్వరగ్యమస్తు ధర్మాశోకహస్కంధ సమధికోన్నతి రస్తు సత్యసంధ
సౌభాగ్యమస్తు సజ్జన చూతవనచైత్ర విశ్వతోవిజయోస్తు విమర్శజైత్ర

- తే. భూవినుతకీర్తిరస్తు సత్పుణ్యగాత్ర, సంపదభిష్పద్ధిరస్తు విశ్వప్రళస్త
శక్రవిభవోస్తు పూరువంశపృద్ధిప, జగతి భవతశ్చిరాయ దువ్యంతభూవ. 17
- క. ఆని మతియుఁ బెక్కుఁబెఱుగుల, మును లభివవేదమంత్రముల దీవనల
స్మనుమని యాధృఢభూపతి, మనుమని దీవించి సంప్రమదమాననులై. 18
- చ. కొని చని రా నృపాలకులనుంజరు వాశితవజ్రపంజరున్
శునకుశదర్శితంతుపరికల్పిత పంపరపల్లవాపీఠీ
వినుతవిచిత్రతోరణపవిత్రపథంబునుగా నితాంతపా
వనవిహితాతిపూర్ణశుభవస్తువిశాలకు యజ్ఞశాలకున్. 19
- క. ఆ రాజున కిప్పించిరి, నీరాజనములు సువాసినీజనములచే
గౌరవమున నంచితన, తాగరముతో నిచ్చి రచట గంధాక్షతముల్. 20
- వ. ఇవిధంబున నీవారముష్టింపదు లగు తాపను లా రాజు సంప్రహృష్టహృదయుండేని
నీ. సవనక్రిమాలక్ష్మి సంప్రీతిఁ గీర్తింప వేదోక్తిఁ గట్టిన వేదిఁ జూపి
కృష్ణవర్మకుఁ డారగింపఁ దెచ్చినయట్టి సమిధాజ్యదర్శనంచయుఁ జూపి
కలుషసంఘమునకుఁ గళముకొఱ్ఱుయి యున్న బంధురచిత్రయూపంబుఁజూపి
యజ్ఞపురంబునకైన నమరావతికినైనఁ బదమునెట్టగఁజాలు పశువుఁ జూపి
- తే. శుభకరోలూఖులనమల శూర్యమునల, హరిణవర్మలవిత్రముఖ్యంబులైన
సాధనప్రకరముఁ జూపి సాధునివహ, కలకలితమైన ప్రాగ్వంశకంబుఁ జూపి. 21
- వ. నేడు మొదలు సప్తరాత్రంబులు సప్తతంతువు నిరంతరాయంబునం గావలయు
నంతి కమహీధరంబున ఖరతనూజుఁ డను దనుజుండు వర్తిండుదుండు నిందులకుం
దగినతెఱంగున రక్షణంబువలయు ననిన నమ్కంఠినీవల్లభుండు మేఘగంభీరధీరస్వ
నంబున.
- క. రక్షోభయమేల సహ, సాక్షుండు దేవతలఁగూడి యరుదెంచినఁ బ
ద్యాతుం డెదిరించిన నిట లాతుండు వచ్చినను నిలుతు యాగముఁ గాతుక. 22
- గీ. కర్మివుఁ జాఁగింపుఁ డేమియుఁగలకలేక, యనుచు మానులవీడ్చెని మనుజవిభుండు
నిష్ఠారాధిజ్యకార్యకాన్వీతుఁ డగుచుఁ, గెలన ముఖకాలదేవఁ గనుఁగొనుచునుండె.
- కా. ఆతంకం బొకయింత లేక మతులన్ హర్షించి యభ్యర్చు లు
ద్ధాత ల్హాతలు మంత్రతంత్రముల మాంద్యం బేదియు న్లేక సం
ఘాతంబై కర్మకర్మముల్నుడువ నాఘారాహతిష్ఠ్యాతజీ
మూతశ్వామిఘామరేఖలు నభంబు న్ముంచెఁ జంచద్ధతిక.

క. ఆ పాగలు చూడ మదిలోఁ, గోపాగ్నియుఁ బొంగెననగఁ గుటిలభ్రమటే
వ్యాపారముఁ గృతువిభవ, వ్యాపారప్రాధిమంబు నాపాదంపన్. 27

క. ఆశోణపనాయకు రో, మకరమగు నదమఁ జూచి యది మాన్యుటకై
మాకండుఁ డనెడు మంత్రి వి, వేకి తదగ్గమున నిలిచి వినయుతుడన్. 28

గీ. మాను తమకంబు నీ వేళ దానవేంద్ర, మానవేంద్రుం డనన్యసామాన్యబలుఁడు
నవనరక్షణసేయ దువ్యంతుఁ డధిప, వచ్చియున్నాఁడు మునితపోవచునందు. 29

సీ. చింతాకులత్వంబు చెఱచుఁ దేజోలక్ష్మి సీధుపానప్రీతి సిగ్గుఁ జెఱచుఁ
జెఱచు మిథ్యాదృష్టిశీలతాగరిమంబుఁ బిశునవాచావృత్తి పెంపుఁ జెఱచుఁ
జిత్తవైకల్యంబు చెఱచుఁ బ్రజ్ఞాప్రాధిఁ బరవధూనంసర్గ బైసిఁ జెఱచుఁ
జెఱచుఁగ్రోధము తపస్థిరసమాధిసీతిఁ గాముకత్వము వివేకంబుఁ జెఱచుఁ

తే. గుటిలమానవుమైత్రి సద్గుణముఁజెఱచు, ననవవిద్యావివాదంబు యశముఁ జెఱచు
ఫలితకార్యంబు వేగిరపాటు చెఱచుఁ,దమక మొప్పురు పనికి నెంతటిఘనునకు. 30

ప. దువ్యంతుం డలంతులం బోవువాఁడు కాఁడు, వాఁడితూపులవేడిమిఁ జూపక
మూఁడు కన్నులవాఁడు వచ్చిన తిచ్చపడండు, వియచ్చులపకం దోడువచ్చిన
వేళ వాహనక్రీడ నతని బాహుబలంబును జలంబును తోర్వంబును తేవయుం
జేవయుఁదెంపును బెంపును నెఱపును నొఱపును గబ్బును నుబ్బును నెఱుంగును,
జన్నం బేమదినంబు లున్నయది యదియునుంగాను నక్తంచరుల మైన మనకు
శక్తి యగ్గలంబు. దివసంబున జనంబు నష్టంబైయుండు, మాపు తదీయవైభవంబు
జూపుద మనిన నట్ల కాక యని యెట్టకేలకుఁ గయ్యంబు మీఁది కాఁక యుడిగి
యాకటం జెట్టిన యహియుం బోలె నిశ్వాసంబులు నిగిడించును నానవారాతి
నిలువలేక యుద్ధసన్నద్ధుం డగుచు నుండె నంత నిక్కడ నాశ్రమంబున. 31

గీ. ప్రథమసవనక్రియలు మసంపన్నమైన, మునులు భూపాలుఁ బిలిపించి జనవరేణ్య
యక్షతం బైన భవదీయరక్షణమున, నధ్వరము చాఁగ నంతతాయంబు లేక. 32

చ. అలసితి పెంతయేనియును నాఁకలిగొంటివటంచుఁ దేనెలు

స్థలములుఁ దెచ్చియిచ్చి సవనక్రియ మాపటివాఁకఁ గల్గ ది
చ్చులఁ జని విశ్రమింపు స్థపచంద్రమ పొమ్మని యంప నత్తవ
న్యులకు నమస్కరించి చనఁజూచి విచారము చేసె నాత్మలోన్. 33

ఉ. పోవ ననుజ్ఞ యిచ్చిరి తపోధను లిందు శకుంతలా ముఖ

ప్రీతిభవంబు దర్శనము సేయక యేగినఁ గంతుఁ డుగ్రుడై

కోపని యార్పి లేజిగురుకుంతము గైకొని యడ్డగించునో
తావులవింట నేయునో లతాంతకరంబుల గుండె గాండగన్.

34

సీ. రవులుకొల్పును సన్నపావలతో రాజైదు కామగ్ని దక్షిణగంధపహుడు
పువురింజినాదంబు చెడినూది వెఱపింపజూచునో మరునింటి జోగి తేటి
చరులతోడుతి మాట పలు కాడకుండంగ వాకట్టునో మంత్రవాది చిలుక
తెరు వడ్డకట్టంగ మరునికింకరులకుఁ గూకలువేయునో కోకిలంబు

తే. భావజునిచేత నొవ్వక వడనుచేతఁ దూలిపోవక యలిచేతఁ దొట్టువడక
చిలుకచే దాల్చి చెడక కోకిలముచేత, గాసి గాక శకుంతలఁ గనుట మేలు. 35
వ. ఈవేళఁ బర్ణకాల నా వికాలలోచన నిలువక తరునేచనంబు నేయం బోవు నేను
సహోటికిం జని.

36

సీ. కుంతలమ్మలపేరి కొదమకుమ్మెదల నుగ్రాలుగన్నులపేరి గండుమీలఁ
జన్నుగుఱ్ఱులపేరి చక్రవాకంబుల పాస్తద్వయముపేరి యబ్జములను
దిగ్విరేఖలపేరి నవవీచికలను సన్ననాభిపేరి నెన్నడిమి నుడిని
గటిమండలముపేరి ఘనసైకతోన్నతిఁ గోమలాంఘ్రులపేరి కూర్మములను

తే. రుచిరమైన శకుఁతలరూపంగి, నీడలాడింపకుండిన నెట్లు పాయు
దర్పితానంగకరజాలదావడవాన, తప్తమన్మానసమరాళ తాపభరమ.

37

ఉ. కూరిమి బోటికత్తియలఁ గూడి శకుంతల మేలమాడి సాం
పారెడు పల్కులందు దరహాసపుఁజంద్రక లంకురింప న
య్యారిక లండమంద భుజియింపఁగఁ గల్గుటఁ జేసి యచ్చటం
గోరికలంద లోచన చలోరికలం దనుపారఁ జేసెదన్.

క. ఆరామచెలులతోడుత, నారామకీర్త మటలాడికొనఁగ నా
సారపుఁబల్కులు మఱిఘన, సారపుఁ బల్కులయి చెవులు చల్లంజేయున్. 38

వ. ఆకర్ణించుకొనుచు నొక్కలతాకుంజకుటీరంబు మాటుగొని యనంగవేదనావనో
దంబు గావించుకొనియెదం గాక యని తొంటితోటకుం జని సగూఢవృత్తి
నీక్షించునప్పు డంతకమున్న హృజ్జాతభల్లభంజమానమానసయగు శకుంతల నచ్చ
టికిం గొనివచ్చి కుముదకువలయసౌగంధికారవిందనివ్యందమకరందబిందునందోహ
శబజనంబును నిగుడారు నీరు దొలంకునఁ గల కొలంకు తెలంకునఁ బల్లవసముల్లసి
తంబగు సహకారంబు నీడ మవ్యంపుఁదీగె యోవరిం బుప్పొడి నొప్పెడి యరుఁ
గుమీఁదఁ గెంపెననిగు కేసలియంబులఁబ్రజుపమర్చి యచ్చటికిం గొనివచ్చి.

సీ. కడఁజేకు లాఁబించిన కల్వారదళములఁ దలగడలిశ్చ లందముగఁ జేర్చి
మీఁది బల్బెడ గీసి మృదువుగాఁ విమలమృణాలహారములు వైచి
పూఁదేసెఁ బదవిచ్చి పుష్పాడి మేదించి కలఁగొన మేన జొబ్బిల నలంది
చలువచెట్టిన క్రొ త్తజలజవత్రములను దోరహృదాఁ జనుదోయిఁగట్టి
తే. చరణముల లేఁతచిగురు మేజాలుదోడిసి, కటిభరంబునఁ గురుమేకరువేలఁ గట్టి
పొగడలును బొడ్డుమల్లెలుఁ బొన్నవిరులు, బొన్నవను నాల్గుగుదిక్కుల బఱచివైచి.

క. అననూ యయును ప్రియంవద, యను గెందలిరాకునురఁటి యొయ్యనవేళ్లం
బెనచిన చామరములుగొని, యనువారఁగ విసరఁ దాప మగ్గల మైనకా. 42

క. అననూయ ప్రియంవదతో, మన మీ చందమున నిన్న మాపటఁగోలె
న్వనితకు శీతలకృత్యము, లానరించుచున్నవార ముడుగని పనిగాన్. 43

గీ. నయమొకించుకదైనఁ గానంగఁబడకు, చలువమందుల శైత్యంబు సంభవిలక
నినుఁడు గుడిచిన నీరయ్యె నింతి మేన, నంతకంతకు సంతాప మగ్గలింఁచె. 44

క. వెలఁదికి మన మొనరించెడు, చలువలు రవి మేన నైన శైత్యముకొందుం
బలుకులు వేయును నేటికి, వలిగొని వడఁకాడుచుఁడు వైశ్వానరుఁడున్. 45

ఉ. వేసర కాచరించెదము వేయిలెఱంగుల శైత్యకృత్యము
శ్వేసవిఁ పశ్చిమానిలము వేఁడిమికన్నను వాఁడిఁ గల్గి తో
డో నముదీర్చమై యగరు ధూపము పెట్టినఁ దావులుబ్బు ని
శ్వాసనమీరణంబు వడ చల్లఁదొడంగె గడంగి వైపయిన్. 46

క. చదువుల వినియఁడుదు మీ, యదవద విరహప్రకార మని యా పనికి
స్పృహతి కలలోన నెఱుంగదు, కది నెన్నఁడు వినదు తొల్లికథలం దైనన్. 47

ప. ఇది యేమిమామయొకదా తాత కాశ్యపమునీంద్రుఁడునుం జేరువ లేఁడు, మన మీ
పూఁబోడి యున్న పోడిమియు నగ్గలఁత వేఁడిమియు నే యుపాయంబులం
జక్కఁజేయద మెవ్వరికిం జెప్పద మెక్కడం జొచ్చువార మే దైవంబుఁ బ్రా
ర్థింత మని యననూయ కన్నీరు నించినం బ్రియంవద యిట్లనియె. 48

చ. ఎఱుంగుదుఁ గొంతకొంత యది యే నెఱిఁగుండియుఁ జెప్పనేల యం
చెఱుంగనిదానిఁబోలెఁ జరియింపుదు నిట్టి రహఃప్రయోజనం
బుఱక తమంతఁజెప్పట యయత్తము నేఁ గనుఁగొన్న చిహ్నము
ల్పేఱవక చెప్పెద న్నినుకలేక శకుంతల నమృతించినన్. 49

క. ఆన బామముడియం బెట్టుచుఁ గనుగీటిఁ ననుమతంబుఁ గొనినదియై
యననూయ చెప్పుమనుచును, దను నడుగఁగ నా ప్రియంపద గభీరోక్తిన్. 50

కా. నీవు న్నేనను జూడఁగా వనములో నిన్న స్మదాలివృథా
దా వర్తింపఁగ వచ్చె రా జెఱుంగవా తద్వేళఁ బాలిండ్లవైఁ
ప్రబోవుల్వోనినభంగి ముత్తులకము ల్బుంఖానుపుంఖంబుగా
నూఁజ్జూరుచు జూచె భూవిభునిఁ దా నొయ్యారపుం జూపులన్. 51

చ. మన తరళాక్షి సిగ్గులెఱుమాటున నుండక దాఁటి దూఁటిపా
ఱినఁ గదియంగఁ బట్టి యిసిరింతలచూపులఁ దన్నుఁ జూడఁగా
మనుజవిభుండు ప్రేమగరిమంబునఁ జూచె లతాంగినయ్యెడన్
జను మొన నాటె నా నృపతిచంద్రుని చూపులుఁ గంతుతూపులున్. 52

క. అప్పటఁ గోలెను లలనకు ని ప్పంటినయట్లు మేన విగిడెడుఁ దాపం
వి ప్పుగిది నేను గన్నది, తప్పదు నిక్కం బటంచు దాఁపక చెప్పెన్. 53

క. ఆ మాటలు విని నృపతికిఁ, గాముని శరనిహతి నైన గంటులు పూడెం
గామాగ్నియఁ జల్లాఱెను, గామిని తనమీఁది ప్రేమకలిమియఁ దెలిసెన్. 54

వ. ఇలైఱంగునం బ్రియంపద వృహక్తులం దత్ప్రకారంబు విరహవికారంబకా నిశ్చ
యించి తస్మఖంబునం దెలియక ప్రియోజనం బోజపడ నేర దని యననూయ
శకుంతలం డగ్గఱి కుంతలంబులు దువ్వుచు నడుమచుం దొరంగు కన్నీరు కపోలం
బుల తాలినం దుడుచుచు మృదుమధురమందస్వరంబున. 55

గీ. తలఁపు వంచించుదురు తలిదండ్రులకును, జెలులయెడ దాఁచి నిలువరు చిత్తవిధము
ఇంతి నీ కింక నీ కింక యెందు మాను, జెప్ప నా తోడు నాతోడఁ దప్పగాదు.

క. నీకు బహిఃప్రాణములము, మాకె యెఱింగింప వింక మఱి యెవ్వరికిం
గోకనదహస్త చెప్పెదు, దాకొని మదిలోననున్న తగులు న్నెగులున్. 57

ఉ. లాఠితనంబు చేసి యబలా యెఱింగింపక నిల్వనోపుదే

లేఁతలు గాక గుండె లగలింపెడు కోయిలదుండగీల చె

న్దూఁతలు గండుఁ దుమ్మెదల గుంపుల మ్రోఁతలు లోన నీఁతలుం

బోఁతలు నైనయట్టి తలపోఁతలుఁ గంతుని వీఁక చేఁతలుకా. 58

క. రోగంబు పే రెఱుంగక, యే గతి నొషణము కాంతి కీ నొప్పుదు నా
లాగున నీ హృదయమునను, రాగము కీ రెఱుంగ కే వెరపు నేయనగున్. 60

ప. ఏనును బ్రయంపదయు నీకుం బర్యాయజేహంబులము, ప్రతిచ్ఛాయలము మాకంటె
నింక నెవ్వరు పశ్యులు పయస్యులుం గలరు నా యాశ్వంబు చంద్రాశ్వ చక్రం
జూడు నీ యాశ్వంబు నెఱింగింపకున్న మ మ్మొల్లకుండుట ప్రయంపదప్రా
ణంబులకుఁ దప్పినదానవు నీవు ప్రేమనాటించి పెంచినమాలతీలత స్వహస్తంబునం
దురించిన దాన పని యాశులు నెట్టిన నిట్టూర్పు నిగిడ్చి మొగిడ్చినలోచనంబు
లించుక విచ్చి నెచ్చెలివిధంబుఁ జూచి తదీయాంకపీఠంబున పదనంకజంబు
మోపికొని గద్దకంతనాళయై యుత్కంఠ నీకుం బ్రయంపద చెప్పినది తప్పదని.

కా. గంగాగర్భమునుండి నేఁటికుడదాఁక పృథరాకుండ నుం

డంగాఁ గల్గెను మీ మొగంబు లిఁకఁ జూడ న్నాకు మో మేది యే

భంగి న్నిట్లు మునీంద్రకన్యకలతోఁ బాటించి మా తండ్రిఁ ద

స్వంగి! యే గతిఁ జేరఁబోదు నని యుద్య న్నెక్కొనెక్కేడ్చినకా.

61

క. కన్నీరుఁ దుడిచి గొజ్జఁగి, క్రొన్నీరున మోముఁగడిగి కూరిమిమెలఁగ

న్నా నీరజముఖిఁ గోఁగిటఁ, జెన్నారఁగఁ జేర్చి యెలమి చెన్నదలిర్పన్.

62

క. కోమలి! మేనకకుసు వి, క్వామిత్రమునీంద్రునకుసు జనియించిన బా

లామణివి నీవు నీ కే, లా మునికన్యలలోఁ గలంకము గలుగున్.

63

ఉ. నీకు విచార మేల మహానీయచరిత్రపు నీ మనంబు గం

గాకమనీయపాపనము కల్పఁ మందఁగ నేర దెందు మం

దాకిని నిర్ధరాకృతి నుదారగతిం జనుదెంచుటెల్ల ర

త్నాకరుఁ బొందఁ గాక యహహా చననెచ్చునె చాటికుంటకున్.

64

గీ. చంద్రవంశోద్భవుండు రుద్యంతవిభుఁడు, నీకుఁ బరియాటకుం దగు నీరజాక్షి

తగుదు పతనికిఁ గౌశికాత్మజపు నీవు, నెట్టి యనుకూలదాంపత్య మిరువురకును.

65

ప. ఆరూఢయాపని వై ననీకుం దగినవల్లభుండు గలుగ నుమావల్లభుని నేమింపఁ దాత

కణ్యమునీంద్రుండు సోమతీర్థంబునకుం బోయి వ్రతంబుపూని వర్తించుచున్నవాఁ

డేతత్కార్యంబు సిద్ధించిన నయ్యార్యచరితుం డుల్లసిలుం గాని పుల్లసిలుండు చింత

యుడిగి సంతసంబు నొందు మని పల్కి యననూయ ప్రయంపద పదనంబునం

జూడ్చి నిలిపి యిట్లనియె.

66

గీ. లెస్సచోటనె నిలిచె నీ లేమప్రేమ, తాత వినినను మిగుల సంప్రీతి నొందు

ధరణిపతిచిత్త మేమిచందంబో యనిన, నింపుమీఱఁ బ్రియంపద యిట్లులనియె.

67

క. ఆ విధము నించుకొనుచు, భావంబునఁ దోచె నా నృపాలుఁడు నిన్నన్

గేవలము మనఁజెలిం గని, కేవల్యోగి మిగులఁ బల్లటినిన చెలువుకా.

68

ఉ. లేకువ దప్పి వడదేతెడుకన్నులు మున్నువంటి యా

తూకువ లేక మేను గడు దూలియ యున్నది మోముచందమున్

నేకువచందమామగతి విన్నన యైనది మన్మథాశ్రుము

ల్లాకినభంగి దోచు పనుధాపతి గాంచితి యాగశాలలోన్.

ప. మృగయావిహారవ్యాధిమంబునం గల యలపు సొలపుగాదు ప్రసవబాణ తప
నవృధాజాతసంతాపశ్రాంతియ సిద్ధంబు. ఆ మూర్ధాభిక్షిత్తునకు శుద్ధాంతకాంతా
జనచింతాభరంబొ శకుంతలాచింతాభరంబొ నేట టేపట నెల్లి యెల్లండి
మెల్ల మెల్లనఁ దెలిసికొనియెద నీ లోన నివ్వలవాధర ప్రసవభల్లంబుల నల్లంబు జ
ల్లని యెల్లంబోయి యపాయంబు నొందకుండ నుపాయంబు విచారించుకొనవలయు
ననిన న వ్యవసంబులు భూవల్లభుండు విని.

కా. బాలరత్నము కూర్చి నా పలన సంపాదించుట ల్వింటిఁ ద

న్మూలంబైన మనోజతాపమును గన్ను ల్పల్లఁగాఁ గంటి నీ

వేళ న్నే బొడనూపకున్న చురుఁ డే విఘ్నంబు గావించునో

యాలస్యా దమృతం విష మృతేడు వాక్యంబు ల్పూతం బెప్పుడుకా. 71

క. ఒప్పనిపని కాలస్యము, చెప్పదు రింతియ శుభస్య శీఘ్రమనఁగా

నివ్వలుకు విచారించిన, నిప్పుడ పొడచూ పవలయు నిభగామినికెన్. 72

ప. ఒక్క యుపాయాంతరంబునం గానుపించెదం గాక యని యొక్కయెలమావికి
ఛద్యంబున తినతంతువాగుర బాగుగా నమర్చి, యురివేటకానిలాగున శకుంతంబుల
నిరీక్షించుచున్నవాఁడ పోలే శకుంతలయున్న వృక్షచాటి కల్లనల్లన చొచ్చివచ్చుట
యు నననూయాప్రియంపదలు కనుంగొని రాజు విచ్చేసె నని సంభ్రమంబున నా
సనంబుల డిగ్గినంజాచి నమ్ముతభయవినయకలితలజ్జాసముపేయం బగు రయంబున
చ. కిసలయశయ్య డిగ్గి యొకకేస శకుంతల నిల్చియుండఁ ద

త్కునుమ నవాంక మంటుకొని క్రొత్తవిరు ల్లనుపట్టె నెంతయు

న్మౌనలిసిడంబువాని పువుముల్కులు నాటిన పోటుగం ట్టనన్

రసగిరిపేరఁ బడ్డ రుధిరంబుల యోడికతండమో యనన్. 74

ఉ. ఆ రితబోడిఁ సజ్జచిగురాకులు పై పయి నంటియుండఁగాఁ

గీరముఖారుణచ్ఛవిని గెల్చి తనర్చిన యంగజాతుశృం

గారపుఁదోటలోని నవకల్పకవల్లియో యంచు రాజు నిం

పారగఁ జూచుచుండె మధురోల్లసమగ్ధము లైన చూపులన్. 75

- క. బాలిక జూచుచు ధరణీ, పాలుఁడు పలు కుడిగి ప్రమదభరితుం డయ్యె
నృపతికను నా ధరణీ, పాలకునెడ లజ్జ మానబంధము నొందెన్. 76
- వ. ఇవిధంబున శకుంతలాసౌందర్యసందర్శనసౌఖ్యపారవశ్యంబున రాజును లజ్జాభయ
రజ్జుబంధంబున మానిగంధగజయానయుఁ జత్రరూపంబుల చెలువునఁ బ్రతిజ్ఞ
చేసికొనిన కరణిఁ గనుఁబోకవెట్టిన, చందంబున మూసినము త్రియంబులనలెనుండ
నననూయ డాయవచ్చి భూనాయకున కిట్లనియె. 77
- గీ. నిన్న నిచ్చట నీ యింతి నిన్నుఁజూచెఁ, జూచుటయుఁ దప్పుగాఁజూచి నూరబాణు
డింతఁగాఁ జూచె విచ్చేసి తింతలోనఁ, గ్రంథగాఁ జూచుఁగా కింకఁగాంతమరుఁడు
ఈ. జాతకృపావిభూతి మదసామజయానను దేవయాన మీ
తాత వెడల్పి తెచ్చె భయదం బగు కూపములోన నుండఁగా
భూతలనాధ నీవును ప్రభూతదయ న్నెడలింతుఁ గాక నేఁ
డీ తరళాయతాక్షిని రతికుఁడు దోసినతాపకూపమున్. 79
- చ. అనిలము రోగముం గఱుత్ర నగ్నియుఁ దోయము లైవికంబులై
చనుఁ దనవారుఁ జోరులును శాత్రువులుం బయివారుఁ జేయు పీ
డనములు మానుషంబు లగుటం బతియంపని యీ ద్వివర్గము
స్మృతమునఁ గాంచి నేర్పు మెయి మాన్పుటయొప్పుఁ బ్రజాభివృద్ధికిఁ. 80
- వ. ఈ యర్థంబున మాయండు చోరుండు మా మానిని మానధనంబు ముచ్చిలి తెచ్చిమీ
కిచ్చిన చోరుండు భవత్సమీపంబునన యున్నవాఁడు స్త్రీధనంబులు రాజులకఁగా
హ్యంబు లింతిసామృతమగుడ నిప్పించి యశస్కరుండవై మననతస్కరుని శిక్షించి
విచ్చేయు మనిన మందస్మితవదనాకరించుండై యయ్యిందునంశసంభవుండు విస్రంభ
గంభీరంబుగా నిట్లనియె. 81
- గీ. మొదల మా హైర్యధనములు ముచ్చిలింపి, యిందువిలుకాఁడుదొంగ మీయింతికిచ్చె
నేముకోవెలపులుగుచే నెఱుఁగుటయెను, గురువమాకిచ్చె మీయింతివృద్ధయధనము
- క. మా సామృత మకు నొసంగిన, మీ సామృత స్మృత మగుడ మీ మా సామృత
ల్వాసినడకుండ నూరకఁ, గోసనయేమిటికి మార్చుకొనియెన మొందెన్. 83
- గీ. ఇందులో నిష్టమెద్ది మీ యిందుముఖికి, నడుగుఁ దెడచూటలకుఁ బ్రొద్దునిడిలిరేదు
సాయ మవసానమైనను సవనరక్ష, కొదగవలెఁగాని యిం కిట నుండరాదు. 84
- మ. నయశాస్త్రంబులు మీ కెఱుంగనివి యెన్నం గల్గ వింతు ల్మనః
స్మియ నీక్షింపఁగదా స్వయంవరము కల్పింపఁబడె స్మృతమా

కు యశోహనులు లేవు కాతుకము మీకు న్గన్గనిం గల్గెనే

నియుఁ గావింపుఁడు మాకుఁ గోర్కులు మదిన్నిఁదార గాంధర్వముకా. 85

ప. వివాహంబులు బ్రాహ్మ్యంబును దైవికంబును గారుడంబును బ్రాజాపత్యంబును
రాక్షసంబును నానురంబును గాంధర్వంబును బ్రైశాచికంబును నను నెనిమిదితె
ఱంగులం బ్రవర్తిల్లునందు త్తత్రయులకు గాంధర్వంబును రాక్షసంబును ముఖ్యంబు
లనిన నృపముఖ్యుని వాక్యంబులు శకుంతలవయస్యులు విని వినయంబున నిట్లనిరి.

చ. జనవర! నీవు చెప్పినది సత్యము నీ మది దుష్పథంబునం

జనమియు నే మెఱుంగదుము, సర్వవిధిజ్ఞుఁడు కాశ్యపర్షియు

నృతమను నొందు హర్షము నమర్షము నొందుఁడు మాకు నీ పృయో

జనము శుభంబై యైన నొకసంశయమున్నది మానసంబులన్.

87

ప. అది యెట్టి దనిన.

88

క. వేటమెయివచ్చి నృప మా, బోఁటికిఁ జిట్టంట్ల నంటి పోయిన పిదపం

దాఁటువడుం గులమునకును, మాటయుఁ గణ్వనకువచ్చు మానులచేతకా. 89

ఉ. మా తరలాక్షిఁడైగలుగు మక్కువ నిక్కువ మయ్యె నేని యో

భూతలనాథ! యీ తలిరుఁబోఁడికి నీవునుఁ బుట్టువుతుఁగి బృ

స్ఫీతిగ యోవరాజ్యపదపీతమున న్నిలువంగ సత్కృపా

స్వీతుఁడవై మనోజ్ఞమహానీయుముగా శపథంబు నీఁడగుకా.

90

క. అనవుడు నవ్వనితలతో, జనపతి యీ పనికి నేలసంబేహము, నా

ఘనలక్ష్మీకిఁ గాశ్యపముని, మనుమని కంబెరు మఱొకఁడు మాన్యుఁడుగలఁడె? 91

పీ. నిజముగా నీ బోఁటిసెలఁతపైఁ గూరిమిగలుగు నా యంతరంగంబుసాక్షి

కలహంస కీరకోకిలములుగొలుప నోలగమున్న యీ వనలక్ష్మీసాక్షి

కుధరకన్యానాథ కోటిరత్నంబు చంద్రుండు మా కువలముస్వామిసాక్షి

యలికలోచనమూర్తియైన కాశ్యపమహామునీంద్రునిపాదపద్మములుసాక్షి

తే. సారసత్యవర్తితలు మీరు సాక్షి, యీ లతాంగికి నుతుఁ డుగయించుపుణ్య

మేనుఁ జేసిన సతని నా యేలు సకల, సింధు నేమికి యువరాజుఁ జేయువాఁడ. 92

ప. అని యివ్విధంబున నవ్విశ్వంభరాభర్త విశ్వాసంబుచేసిన విశ్వామిత్రతత్త్విందెచ్చి

గాంధర్వం బమంత్రకంబుగావున నా తాజామాన్యంబునకు నారాజవదన కరసహో

జించిచ్చి శచియు శతమయ్యుండు, శరధికన్యయు కాజ్ఞాపాడియు, శైరాజకన్య

యశశాంకశేఖరుండును బోలె శశివదన శకుంతలయు శశిమలావతంసంబు గుచ్ఛం
తుండును ననుకూలదాంపత్యసౌఖ్యంబు లవిచ్చిన్నప్రీతి ననుభవించుదురుగాక యని
యననూయాప్రియంపదలు దీవించి వాసనాప్రసవముకుళంబుల నిరువురికిరంబులం
జల్లి పల్లవతల్పంబునకుఁ గొనిపోవు నెడ.

93

సీ. ప్రళయసంధ్యానటత్ఫలాక్షుండమరుఁ ఁచ్చండనిర్ఘోషంబు బెండుపఱచి
మందరాచలమహామధనవేళాగుంభదంభోధి నాదంబు నపహసించి
గిరిగరుత్థండనక్షీడాసమారంభదంభోళిరుదితంబుఁ ద్రస్తరించి
పుష్కలూపరక్తాంభోధరోదరగళనిర్హతరావంబు నీచపెట్టి
తే. వరుస దిక్కుంజములఁ బ్రతిధ్వనులు చెలఁగ, నాశ్రమారణ్యముల నెల్ల నాక్రమించె
మునులు భీతిల్లఁ గాళికాముఖమహాగ్ర, భూరిసన్నాహసమరభేరిరవంబు.

94

నగ్ధర. ఆ నిర్ఘోషంబుకంటెక్ హరదురుగతి మున్నాడి యొక్కంత యార్త
ధ్వానంబు లెఱ్ఱనిరాజి వదనభవములై వచ్చె నస్మత్తపోర
క్షానిస్తాలోల హేలాసమరవిజయదువ్యంతభూపాల రక్షః
కీనాశులచ్చి రుద్రత్యక్రియఁ దపనుల రక్షింపు రక్షింపుమంచున్.

95

గీ. పిశితభక్తల నిష్ఠురభేరిరవము, నధికభీతమునీంద్రుల యార్తరవముఁ
గోపకార్యురసములు గుడిగొసంగ, నపరరావంబు భూవిభుఁడాదరించి.

సీ. సౌధాగ్రరత్నపంజరముల రంజిల్లు రాజకీరమనోజ్ఞగవముకంటె
భోగినీనఖరాగ్రముల మోహనంబైన వలమానవీణారవంబుకంటెఁ
గలకంతకంటులు కలరవంబులఁ గొల్పు రమణీయసంగీతరవముకంటెఁ
జామరగ్రాహిణీజనముల కరిరత్నవలయమంజీర రావంబుకంటె

తే. మందిరోద్ధ్వానకాసారమధుపచక్ర, నాకకలహంస మధురరవంబుకంటె
ను త్రమక్షత్రమలజులు చిత్తగించి, యాదరింతురు కరుణతో నార్తరవము.

97

ప. ఇత్రైతంసునఁ గురంగాంకకులమహీభిర్త మహర్షుల యార్తరవంబు విని ముహూర్త
మాత్రంబునుం దడయక తదీయరక్షార్థంబు రక్షోవరులపై నడువసమకట్టి శకుంతల
వదనం బవలోకించు నప్పడు.

98

ఉ. తాఁ గదలంగ బాష్పములధాగలునుం గదలంగ నింతి దా
నాఁగకయున్న గుళుకున మానని తైష్ణల నవ్వంపఁగాఁ
దోగిన యశ్రువారిఁగనుదోయి భరంబు యొప్పె నెఱ్ఱగాఁ
గ్రాగిన సిక్తతోయము కాయజసాయకయుగ్మమో యనెన్.

99

- క. ఆ వేళ శకుంతలతో, నీ వేల లతాంగి యింత నెగులు పడంగా
నావేలము సమయింతును, నీ వేలం జిటికెవేసి నిలిచినమాత్రన్. 100
- క. నా లావుకొలది నెఱుంగక, బాలా! నెఱుగెదవు కోణప నికాయముపై
గోలాహలముం జేయుదు, హోలాహలహరుడవచ్చి యడ్డంబైనన్. 101
- క. అని లేచెచ్చెరియండయ్యను, ననసూయయు విభునిజేరి యట్టిట్టినరా
క నిరీక్షించు నతని మే, లునకుం దనునభికి వామలోచన మదగ్గన్. 102
- గీ. కాంచి మనములఁ గడుఁగొతుకఁబొనొంది, యా శకుంతలతోడ నోయఁ రుఁబోడి!
జయ మవశ్యంబు నీ నిజస్వామికి వును, నగు మొగంబున ననుచు భూనాథుఁజూచి
ఉ. హస్తీశాలభంజనఁడు హైహవతీరవ బుండు దేవతా
మస్తకరత్న పుంజరుచిమంజులపాదసరోరుహుండు లో
కప్రవసీయధాముండు జగన్నతుఁ డా త్రిపురాంతకుండు డా
స్వప్తియొనర్చుఁ గాత! విలసత్కరుణామతి దానవాజిలోక. 104
- ప. అని యాశీర్వదించి సమృద్ధింప నమ్మహీరుండు వనబహిరంగణంబునకు సారథి
యెదురు తెచ్చినఁగ్రందనంబెక్కియొక్కరుండును నుక్కు మిగిలి త్రిపురాసుర వీరుల
చయిం జను ఫాలలోచనుఁడునుఁబోలె నాలంబునకు నడచునెడ 105
- సీ. జడ లూడి యహులకై వడిఁ జిక్కుఁజీరుగా నవనివైబడి పారలాడువారుఁ
బదియొదునంజలవరువెత్తి చనలేక దగదొట్టి పెదవులుదడుపువారుఁ
గంపతాఁకులఁ జీరుగంటులై వీరపులఁ జీరలంటగఁ బొద బ్బూలువారు
నెటకుఁ బోవఁగలేక యుటజకోణములలో నొఱుగి యూరుపు పుచ్చ వెఱుమవారు
తే. లేటిఁ బొడఁగని నెన బాతలించువారు, నైన మునులను జూచి హస్తాబ్జమెత్తి
వెఱు పుడుగుఁడోడకుండుద్రుమవిడువుఁడనుచు, నంచితాలావముల భీతినడనయించి.
క. యాగము గొదపడకుండఁగ, సాగింపుఁడు యుష్మదీయనవనానలకుం
డాగతవిసీలధామన, మాగమమున దనుజముళకమండలి మ్రుగ్గున్. 107
- క. అని లేచి యునిరయమునఁ దన యరదము నరుగనిచ్చి దొడవుల న
ద్దజులఁ గనుఁగొని రిపుఖం, డనచండభుజుండు విలు గుణధ్వనిచేయన్. 108
- మ. చెలిమింకేనెడ దాహవస్థలమునం జృంభించి యా చంద్రియః
కులభూపాలక బాహుదండవిలసతోక్రందండటంకారము
న్దులికారావగభీరశైరవమహాకోపోగ్రిహుంకారము
ల్పశ్రియారంభనటత్కృతాంతపటహస్త్యగి భాంకారముల్. 109

క. ఆ రావము దమకుం గ, ర్ణారంతుడమైన దానవాధిపుఁ డనిపెన్
భూరమణుమీఁడ దిక్కరి, సారుల మాకందశరభనైన్యాధిపులన్. 110

ఉ. వారును నేగుడెంచి జనల్లభుపై మిహిరాంకుతీరకిం
శారుపరంపరల్వజుఁ జంచలమొంద కమందదీప్తిమం
ద్యారుణతబాణయుగ్మముల దారికకంఠులఁజేసి వీరల
క్షీరమణియభూతబలికి న్బలుగొట్టెలఁజేసె నెద్దఱన్. 111

క. మాకందశరభు లిద్దఱు, నీ కరణిని సమరధరణి నీలుట విని యా
రాకానిత్రేడు కుపిత య, మాకారత నగ్నికణము లత్తుల రాలఁ. 112

కా. ఏమేమీ మఖరిక్షకు న్మనులు ధాత్రీశాధమం దెచ్చి సం
గ్రామక్షిరము నొడ్డిరే మఱచిరో కా శాత్రులం గర్జదం
భోమత్కల్పనికాటవీరనుభటసూర్జద్భుజాకార్యుక
జ్యోముక్తాతికతోరసాయకమహాశంభాళిసంభాధముఁ, 113

ప. మాకందశరభులద్దఱు కడ్డనేమితప్పె దర్పకారాతియేలేంచినఁజక్రధరుండువిక్రమిం
చిన తిచ్చపడని వియచ్చరకోటి సేన లెచ్చటికింబోయెననినిర్విద్రవిర్విరోధఁకోధం
బున నసురనాథుండు సుభటయుధాంబు నాయోధనంబునకుం బనుప వారునుంజని
యద్భుత భేరిభాంకృతులును జటులమదకరిభుటాఘోంకృతులునుదురగహేసాహిం
కృతులునుగుండలితకఠినకోదండజ్వాలతాటంకృతులునుబదాతినదనాదసాహంకార
హంకృతులునునబ్జజండకటాహంబుచిప్పలసందువాపంగోపంబు పెక్కురూపంబు
లుగైకొన్నవిధంబున వీరంబు బహుశరీరంబు లెత్తిన చాడ్చునమూఁకంగొనివేఁకని
డమి నాకంగొనక వీరక నొక్కాతువం గరిపురాధీశ్వరుండు దాఁకి నల్లగిరులుం
గొను నొడళ్ల కాంతులు మొయిల్లును, విన్మూర్ఛితాట్టహాసంబులు గర్జారవంబులుగ
స్యందనప్రభాపుంజంబులు మెఱుంగులుగా నంపవాసలు ముంపఁ జలింపక నిలింప
సత్వసారందై యొకవీరుండు విల్లుం దెగఁగొని వాలంపవెల్లువ పెల్లుగాఁబఱవినం
బనని యశనిరోచిరు ద్భుల్లంబు లగు మనుజుపల్లభుభల్లంబులం గృతాంతపురపథికు
లగు రథికులును విశ్లేషంబులగు రథంబులును వికర్తనతనయకింకరవృత్తులగు వీర
రాహుత్తును విగతత్రాణంబులగు ఖత్తుబాణంబులును విస్తీర్ణక్షిర్రాంగంబు లగు
మాతంగంబులును విన్యస్తదైన్యంబైన వైన్యంబును విన్యస్తంబును, విధ్వస్తంబును
వీటతాటంబును వీరాకుల విదళంబునుం గావించి విలోకించిన. 114

- చ. అఖిలజగద్విహారకులహారపరరాయణః పుల్లనచ్చిఖా
శిఖిసఖఖద్గవాణి రవిజహ్నుఁడు విస్ఫురితారిమండలీ
ముఖులు పీఠకేఖరులు ముప్పదికోటులు ముఖ్యనాయకు
లృఖులనుతోలె నుండ బలసంప దుపేతుఁ డభీతుఁ డాజులన్. 115
- సీ. తురగరింఖాముఖోద్ధూతధూళిపాలి నభ్రగంగానది నడుసు లేగ
లసికళస్త్రజ్యోతు లాశాధినాథుల యిండ్లముండల్ల నీ రెండగాయ
దంతిసంతాః దుర్దాంతఘోరకృతులచేఁ జెవులు జుమ్మునుచును జిజ్ఞాస
విపుల వైన్యవర్ణోగ్రవిన్యాసరవమున నుర్విప ట్టవలి యుజ్జ్వాతలూఁగఁ
తే. గుండలీకృతచామకోదండశ్చిర్లు, నిష్ఠురజ్యారవంబుల నింగి వగుల
విక్రమాభిక్రమంబున నాక్రమించి, రభసమున వచ్చి దుష్టంతవిభునిఁ దాఁకె. 116
- ఉ. తాఁకి పరేతరాజవరదత్తములైన మహోగ్రబాణముల్
వేఁకని వీఁకతోడఁ బృథివీపతిపై నిగిడింప నాతఁ డ
క్కాఁకకు నోర్వలేక యబుకం బిశితాశనభర్తవక్షుముం
దాఁకఁగ నేనె కాత్రవవిదారణదారుణవారుణాస్త్రమున్. 117
- క. వారుణబాణముననుఁబ్రతి, కార మెటుంగక నురారి గతజ్ఞుండై
ధారుణిఁ బడెఁ బవిధారా, దానితమై పడిన గోత్రధరు చందమునన్. 118
- వ. రవిజహ్నుఁడు వారుణబాణపాతంబునం బ్రేతపతిపురంబునకుం బోయినం గనలి
కాలికాముఖుండు క్రోధపాటలముఖుం డగుటయుఁ బాటలవర్ణ మానాశి మర్త్యా
శిత్రయం బగ్నిత్రయంబు ననుకరించి లోకత్రయదాహమలై ప్రచండవేగంబున
నేనుండుపురాధిపు నేన నేన సంహరింతునని పంతంబులాడుదు నా రాజసింహం
బుపయఁ గదిసిన. 119
- కా. సంగ్రామంబున కుత్సహించుటయు నా త్కృత్యర్థ కల్పాంతవే
ళం గీడించు లులాయవాహనునిలీలం గుర్ధుండై యుద్ధనీ
మం గ్రోధాగ్నికే జేసె నాహుతులుగా మానాసి మర్త్యాని పే
ళ్లం గూరకృత్తిఁగారు దానవుల భేదద్యానియుగ్మంబునన్. 120
- గీ. పాశ్చ్యలిద్దఱు నబ్బామిపాలు నిశిత, బాణయుగమున నిర్లతఃపాలులైనఁ
దూర్ణముగవచ్చి పాటలవర్ణుడేసె, నవనిపతిహింస నైం ద్రజాలాశుగంబు. 121
- క. ఆ యింద్రజాలబాణము, మాయావిధ మేమిచెప్ప మహనీయులై
యా యోధనసీమ మహీ, నాయకుకన్నులకు మునివనంబై తోఁచెన్, 122

మ. కకుబంతంబులు ముట్టి మ్రోయుచుఁ బరితృప్తముఁబంబుఁ దా
నొకచో నధ్వరతంత్రమంత్రనినదం బొండొక్కచో సాత్త్విక
కృతలాపారవ మొక్కచో లలితమీమాంసానినాదంబు వే
టొకచో యధ్వజృంభణం బుడిగి యయ్యర్చిత్వరం డుండగఁ. 123

క. ఆ రాక్షసమాయాస్థితి, సారథి యెఱిగింపఁ దెలిసి సారాస్త్రిమున
న్వారింబి యొక్కతూపునఁ, బొరుం డిలఁ గూలనేసెఁ బాటలవల్లన్. 124

కా. కన్యాదుం బరిమార్చి యెంతయును నుగ్రంశక్యఁడై నిల్చి వా
యవ్యాస్త్రం బరివోసి యేయుటయు వాత్యావేగవిన్నూర్తి నా
ర్తివ్యాహరము లుప్పత్తిల్ల నడుపిథిం గొండ్లియాడించె దై
త్యవ్యాధు లైఁబొమ్మలెల్ల నిగుడం దా నాటకాఁడుంబలెన్. 125

సగ్ధర. ఆజన్యంబందు నిమ్మై నఖిలదనుజవీరాతి వీరోగ్రసారు
ల్రాజన్యాస్థానిచేత నణమునఁ బడిన నాగ్రక్షసాధీశుఁ డేగన్
రాజన్యాసీరవాజిప్రజఖరజరజోరాజి ఘోరాజిభూమి
న్రాజీవాప్తం గ్రహింప సగ్రభసమునఁ బయోరాసుల న్నంగ్రహింపఁ. 126

ప. ఇట్లు సంరంభవిజృంభణముండై కాలికాముఖుండు బర్హిర్యుఖిరోధిదికాధిక
ముఖంబులం జలింపఁ బంచదశాక్షహిణీయుక్తుండై మూర్ధాభిషిక్తునిపయిం గవి
సిన నసిముసల భిండివాలముద్గరతో మరప్రాస శరాసనప్రముఖ నానావిధప్రహ
రణంబులం గుప్పించిన దప్పించుకొనుచు నుప్పరపీఠికిం దత్తటిలతలం గల్పించు
పోలికఁ గనకపుంఖశిలీ ముఖంబులు పఱపి యాకసంబునం గనకసంఘంబువోలె
నల్లగరులశరంబులు దట్టంబుగ నేసియు విహాయసంబునకు రాయంచకదుపు లెగ
యు చందంబునం దెల్లపింజెలభల్లంబు లేసియు మహానకగ్రంబు నముద్రక్రోడంబు
సంబోలె విక్రమాభిక్రమంబున నుక్కుమిగిలి యా శక్యారిసేనానక్రాకరంబుఁ
జొచ్చి కోధించి కలంచి కలగుండునేసి మట్టిమల్లాడి వెరఁజ వెంపరులువెట్టి వచ్చి
పోయిన తెరు వెఱుంగరాక యొక్కడఁజూచిన రథమయంబై యేవంకఁజూచిన
దుష్కృతమయంబయ్యును నే నికాచరుంజూచిన శరమయంబయ్య నుండె నట్టి
బెట్టిదంపు మోహరంబున. 127

ప. తొడుగుట కానరాక వెనతోడన యేయుట కానరాక పై
నెడలుట కానరాక యడుపుధికిఁ బోవుట కానరాక యు

- య్యడువిభవంశసంభవుని యుగ్రశరంబుల దైత్యమస్తమ
 ల్యడుటయు రక్తవాహినులు వాఱుటయుం గనవచ్చె నాజిలోన్. 128
- గీ. హస్తీపురరాజశరవాతహతిని ద్రెల్లి, రానులై యుండె సం గ్రామరంగమునను
 నరిది ప్రోవుబువేసిన నల్లకేటి, తాటికాయలగతి దైత్యతతుల తలలు. 129
- ఉ. అట్టులు ద్రెంచి దానవుల నాహవభూమి విభుండుగూల్చినం
 గొట్టెలఁ దెచ్చి జాతరకుఁ గోసినపోలికనుండె మేటయుం
 జాట్టును మాంసము ల్పవులుచూచుచు భూతములుండె నాజిలో
 గట్టునఁ ద్రేన్పుచుం జయులుగాఢులు వాడుచు సోలియాడుచుకన్. 130
- వ. ఇవిధంబున నుండె నంతట.
- క. బలమెల్లఁ దెగిన నిజరో, ర్బలముం జలముం బ్రతాపపావకుడును ను
 జ్జ్వలకస్త్రాస్త్రంబుల నిజ బలముగ నెరిరించె దనుజపతి నరపతితోడన్. 132
- కా. నిన్ను స్థించితి పైన్యముల్సూరుగుపోనీ దీన నా కేమియు
 నిన్నుంబాటు ఘటింపనేరదు నురానీకంబులం బోరుల
 నైన్ముల్లన్నిన నన్ను మార్కొనెడువో వీర్యం బవార్యంబుగా
 సన్నద్ధుండవుగమ్ము చూపు నిజశస్త్రప్రాధియన్ నూధియన్. 133
- మ. అనినం గొండొక నవ్వి యేల యిటు వీరాలాపము ల్మధ్యజా
 ఘనకోదండము కాలదండము భవత్కవ్యంబు నవ్యంబు భూ
 తనికాయంబున కిత్తుఁ బో విడువఁ బాతాళంబు భేదించి నొ
 చ్చినఁ జక్కొంకుడు తోడువచ్చిన మహాశేషుండు దా వచ్చినన్. 134
- క. అని వీరోస్తులతోడన, యనిసేయఁగడంగె మానవాధిపుఁ డుచ్చో
 మనుజాధిప డనుజాధిపు, లనువొందిరి రాసురావణాకారములన్. 135
- కా. ఉల్లంబు ల్నికాతుకంబున సముద్యోగించి సామ్యంబులై
 యుల్లాసంబులు వీరరేఖలును నుద్యోగింప నొక్కంతలై
 భల్లాసారము పెల్లుగా వసుమతీపాలుండు దైత్యుండు శుం
 భల్లిలాగతిఁ జేర్చి మార్కొనిరి ప్రాబల్యంబు తుల్యంబుగన్. 136
- గీ. దనుజశరములుభూభ ద్రుదునుము నృపుని, శరము లమరారిండునుము నయ్యిరువురకును
 జయము నజయంబు నవ్యవస్థంబులయ్యె, దూచివేసినగతి నుండె దోర్బలములు. 137
- క. ఈ కరణి ధనురణ మ,స్తాకగతిం జేయుచుండి దోర్బల మొప్పన్
 భూకాంతుండు నొసలేసెను, భీకరబాణమున నసురపెడతల పెడలన్. 138

- మ. సురవిద్యేషి తదస్త్రపాతమున సంక్షోభించి యొక్కమ్మున
 న్నరలోకేతు నురోవిభాగము వడి న్నాటించి యా జమ్ములం
 గరము ల్నాయకసప్తమ్మున బరులట్లంగ బెట్టెయ నా
 ధరణీనాథుఁడు లెక్కనేయక తదుత్సాహంబు దాహంబుగన్. 139
- క. ఆ త్పుద్యశితశరంబులఁ బ్రతుభితుండగుచు నేసి పృథనక్రీడ
 స్వీక్షింపు మనుచు రాక్షసు, వక్షము జయలక్ష్మికిని గవాక్షము చేసెన్. 140
- గీ. ధారుణీపాలుఁ డేచిన దహనతీవ్ర. సమశీలముఖులవేడిఁ జాల నొచ్చి
 దర్పమెడలక విలుగుణధ్వని యొనర్చి, భీకరధ్వని దిక్కులు పెకలనార్చి 141
- సీ. పలరాశివిభుఁ డేసెఁ బైకాచబాణంబు భైరవాస్త్రంబు భూపాలుఁ డేసె
 వ్యాళతురప్రంబుఁ గాలికాముఖుఁ డేసె గరుడభల్లం బేసె నరవరుండు
 పాపకాంబకము విభావరీచరుఁ డేసె శశికులీనుం డేసె జలశరంబు
 తిమిరప్రదర మేసె దితివందనుఁడు భానుసాయక విభపురస్వామి యేసె
- తే. నా మహారాజాచేత దివ్యాత్మనిచయ, మచటఁ దోడ్దొన ప్రతిహతమగుటఁజూచి
 తనకు నంతకుచే వరదత్తమైన, తీవ్రశక్తిం బ్రయోగించి తివురుటయును. 142
- మ. శరదర్కద్యుతికర్కశాంకువగు నా శక్తి న్నివారింపఁగా
 శరము ల్దానక యేసె దానవునిపై సంధించి బ్రహ్మాస్త్రము
 స్ఫురవైరాకరపై ననాథ నుమమాకుఁధాంతకాంతానుదు
 స్ఫురవైభవ్యమహావ్రతృచకటదీక్షాసత్త్రియాకాస్త్రయున్. 143
- గీ. ఆపావక్షోణియందు బ్రహ్మాస్త్రవహ్ని, విస్మయంబుగ సురవైరి భస్మమయ్యెఁ
 ద్రిపురఘస్మరు నిటలాక్ష తీవ్రవహ్ని, భస్మమైనట్టి సంకల్పభవుఁడు వోరె. 144
- క. దనుజాఁ బరిహర్చి ముందటి, కెని దానవబాధఁదీర్చి కృతకృత్యుండై
 మునిజనములు హర్షింపఁగ, జననాయకమూలి విజయశంఖం బొత్తెన్. 145
- క. ఆతేక వచ్చి మానులు, పావనమంత్రోదకములు పైం బ్రోక్షింప
 న్నుభవరు మేనికి శిశిరను, ధావన్నంబై రణవృథన్ హరియించెన్. 146
- ప. ఇట్లు సంజీవనమహితమంత్ర జలంబులచేతఁ బ్రహూదంతైన యాతుధానకాతకరజాత
 వృథసవనంబుంపంజీమీనుసింద్రులతనితోమాభాగభేయంబున నిచ్చటికి విచ్చేసినకతం
 బున యాగంబు సుప్రయోగంబుగఁ జాగె, నీ కాళికాముఖుండు పాకకాసనపావక
 వరేతరాజ పతాశిపాశివవన పాలస్త్యవన్న గాభరణులకు నజేయుండు, నీఁడు భవదీ
 యబాహుదండకోదండకాండ ప్రచండశిఖిఖిమాముఖంబున భక్షితుండయ్యెఁ గా
 వుననే తత్త్వణంబుననుండి రక్షోభయం బెన్నటికిని నన్నంబయ్యె మా జపతపోని
 స్థానుస్థానంబుల ప్తస్థాంశంబుఁగొనం గర్తవ్యకీర్తనీయవరిత్ర! జగద్ధితకీర్తివై మీవంశ

కర్తలగు చంద్రసౌమ్యపురూరవశ్చక్రవర్తులంబోలి యేకచక్రంబుగాఁ జక్రా
చలమధ్య మహీచక్రం బవక్రంబగు విక్రమంబున నత్రతివదంబగు పృథావంబున
ననశ్వరంబగు వైశ్వర్యంబునం బరిపాలింపుమని యాకీర్వించి యనుచు ననుచుమాన
భయభక్తితాత్పర్యంబుల మునివర్యులకు నృపవర్యుండు నమస్కరించి వీడ్కొని
విడిదలకు నరిగి మజ్జనాదికృత్యంబులు వెడవెడం దీర్చి శమంతలావలోకనంబునకు
లోకలోచనుం గనుంగొననన్నడు.

147

క. బింబఫలకాంతి రవిబిం, బం బహుణ్యుతి వహించెఁ బాశధరాశా
స్తంభేరమకంఠమృత, జాంబూనదసుంటవోలెఁ జరమాద్రుమున్.

148

మ. మునిదత్తార్థ్యచయఃప్రహరకులిశంబు ల్లాఁకి మందేహదే
హనితాంతస్మృతర క్తధారచెలువంబై పశ్చిమాశాతట్రీః
గనుచుటై న్నైఋసంజచాయల రుచు ల్లాంక్షించి యహోచ్చికిన్
జను కాకోలకులంబునా దెసల నోడం జీకటు ల్లియ్యుగ్గఁ.

149

ఉ. జారులు చోరులు నిగ్గుల సంతసమందఁగఁ జక్రవాకము
ల్దారలుఁ దారు నశ్రుజలధారలు గ్రమ్మఁగ నుమ్మలింప నిం
దార నజాండభాండమున నంతకళాసనకంధరాంతర
స్ఫారవికాలకాలరుచిబంధురబంధు మదాంధకారముల్.

150

క. పాటిగ మిఱుం బల్లం బే, ర్వాటేమియు లేక కానఁబడె నీలకిలా
పేటియు నదినిండఁగనిడు, కాటుకయుం బోలెనై జగంబునుఁ దమమున్.

151

ఉ. నాలుగుదిక్కులందును ఘనంబుగఁ బర్వినచీకటుల్ జగ
ద్దోళము నిండి దృష్టికి నగోచరమై వెసఁ బర్వమండఁగా
నీలపటంబుమీఁది వివణిం బచరించిన ముత్తియంబులం
బోలి వెలింగె సంతట నభోపలయంబునఁ దారకావళుల్.

152

వ. తదనంతరంబ.

మ. తమమదోజ్జీవనమంత్ర మంగజభుజాతోదండగర్వంబు సం
తమసానేకప మాటపాకలము జ్యోతాన్నివర్షి వర్షాపయో
దము పాంథవ్రజచిత్తశల్యము నిశాధమ్మిల్ల బంధూకగు
చ్ఛము ప్రాచీ నగళ్యంగవీధిఁ బొడిచెం జండుండు సాంద్యద్యుతిన్.

153

నీ. పాంథలోచనవారిఁ బదనీ నమర్చిన సంతప్తపరశువు కంఠునకును
బ్రాచీదిశావతి పాపడఁ బెనచిన మవ్వంపుఁ జిగురల్లి మన్మథునకు

- నాత్మప్రతాపాగ్ని నవతారమొందంగ నంగారఖండ మనంగునకును
గొముదీ జలధి వేడ్కకు నిండఁదెచ్చిన వనదంపుఃగుంభంబు భావజానకు
తే. ననెడు విచిత్రత్వ జనులకు నావహిల్లుఁ జక్రవాకము లెడఁబాయ జారనతులు
దాయ నబ్జవిలాసంబు దాఁపరీడు, పొచ్చిచిక్కొనరించెఁగునుమపూబంతిచెలుపు. 155
- గీ. అంతఁ జూచాడగా రాగకాంతి విడిచి, యల్లనల్లన నుదురాజు తెల్లనయ్యె
రాగి బలుగట్టి నురసప్రయోగమునను, ధాతువాదిచే గజతమై తనరినట్లు. 156
- గీ. గరళమునకింతమిన్న నక్షత్రనాథుఁ, డరను నొకపాటిగాఁడు నోమకరుండు
ఒడలుగందినయది యందయోషగాక, కవియునోయనఁబ్రెన్ని కన్ను మొగిచె. 157
- క. కాశహరహాసకుముదా, కాశనదీద్విగదరదనకర కాహినునీ
కాశయయి యాసలం దవ, కాశము లేకుండ నిండి కొముది కాసెన్. 158
- మ. కలయం జంద్రకసోఁకఁ గర్ణికులు బొంకంబెక్కి యంతంతకుం
గలికాగ్రంబులఁ బట్టువాపీ నెరయంగా విచ్చి తోరంపులు
గ్గులు వీడం బెడవీఁకవీడి వలి తేకు ల్పాశము ల్దాయలో
దళము ల్బింకము చూపఁగాఁ గలువ లందంబొందె గొత్తాపులన్. 159
- చ. ఎఱకలు సిద్ధి కంధరములెత్తి మొగిం జరలాట మున్నుగాఁ
బుఱచుచు లేతవెన్నెలలు పారణసేయచు మించి చంచల
న్నఱకినఁదోనపుట్టి కిరణంపుఁగొనల్లాని మోముమోముతో
నిఱియుచుఁబేర్చి పేయనులకిచ్చుచు నాడె దివిం జకోరముల్. 160
- క. ఆ సమయంబున వెన్నెల, బాసటయునఁ దోచి తోచి పార్థినమణిపై
నేసె మనోభవుఁడెంతయు. గాసిలి యెలజేటితొక్కగరుల శరంబుల్. 161
- గీ. మునుల మంత్రబలంబున దనుజతీవ్ర, మార్గణప్రణములబాధ మానెఁగాని
మాన కెంతేనియును మేనుమండఁదొడఁగె, నరపతికిఁజిత్త భవమార్గణవ్రణములు. 162
- మ. మపితానంగశరాగ్ని దాహమున నా ఊజీవిభుం డెంతయుం
దపియింప న్వెన నుగ్రభానురుచు లుద్ధారించుచుం జంద్రికా
తపము న్ముంచినఁ గిందుమీఁ దిలుకుడై తాపంబు రెట్టింప నే
యపచారంబున మానునొక్కొ యిదియం చూపించి చిత్తంబునకె. 163
- నీ. మోహనాస్పదములౌ బాహుకాఖులచేతఁగనునీయకరవల్లనములచేతఁ
గోమలనఖిఖాకోరికంబులచేత విమలహారప్రసూనములచేత

- సమపీనవర్తులస్తనగుచ్ఛయిలచేత రమణీయదేహసారభముచేత
సంచారజన్మేదజలమరందముచేతఁ జికుఱోరుమధుకరశ్రేణిచేతఁ
తే. గలితమైన శకుంతలాకల్పలతక, నీడ నొదుగకయున్న నేజాడనాఱుఁ
గుటిలసంకల్పసంభవక్రూరపుష్ప. చాపశరజాలసంజాతతాపశరము. 164
- ఉ. ఎత్తినమన్మథాగ్ని నెడయేఁచెడు తాపభరణఁ బీర్వంగాఁ
గ్రాత్రవిరుల్మృణాశములు గొజ్జగినీరుఁ బటిరమోపునే
హత్తి శకుంతలాధరపుటామృతపూరము లూర్పువుచ్చకేఁ
గుత్తుకబంటిగాఁ గడఁగి కూర్కొని కూర్కొని త్రావకుండినన్. 165
- సీ. నలినాక్షి ననుఁజూచి యలకలు దీర్చె నేఁ దిరిపెన్ నడవనే తేటినారిఁ
జంద్రాస్య నన్ను ధూసంజ్ఞ మన్నించెనే శిశువుల కొసఁగ నే చెఱుకువ్విల్లుఁ
గంబుకంధరి నన్నుఁ గడకంటఁ జూచెనెఁ జదలనేయనె పుష్పసాయకంబుఁ
గినలయాధరి నన్నుఁ గెంకేలనంబెనేఁ జిగుమనే కొనగోరఁ జిగురుఁగత్తి
తే. నేలయేఁచుచున్నాడుహృదయభవుఁడు, నెలఁతయునునేనుసమదృష్టినిలిచినపుడు
బేలుపోవును దాన యీ తిలలుఁగఁడ, తెల్లవాఱుఁగ వలెఁగదా దేవకృపను. 166
- ప. అని యనేకప్రకారంబులఁ జింతాసంతప్తుండై శకుంతలామనోహరాకారంబు మ
నంబునం బెట్టుకొని పరబ్రహ్మంబు నవలోకించు పరమయోగిచందంబున భూకాం
తుండుండై సంత నిక్కడ శకుంతలయు నాశ్రమవనాంతంబున. 167
- క. అనికిం గరిపురనాథుఁడు, చరినది మొదలుగను జయము సమకూరినదాఁ
కను నిష్టదేవతాప్రార్థనముం జేయుచును దత్సరత వర్తిలుచున్. 168
- గీ. జయముఁ గైకొని తన నిశేష్యుఁడు మగిడి, విడిదలకునేగ ననువార్తవినుచు లలన
వినియెఁ గర్ణద్వయా కటువిషమబాణ, యుంకృతిస్ఫూర శింజనీటంకృతములు. 169
- చ. తలఁగఁగ నిచ్చుటెట్లు పనుధాపతి తారసమైనయట్టివోఁ
దలరి మదియకాసనముఁ దప్పట యెట్లొకొ తాల్మి నందుఁ దాఁ
జెలఁగి చెలంగి మానసము చిల్లులువోవఁగ నేనె బాలిక
స్వలపుతరావజోదు ప్రిసవంబుల కేరసు గొర్వికోలలన్. 170
- క. వాలికపూములుకులు త, తొల్లంబునం దొంటియంపగంటును రేఁగెం
జాలఁగ నురిసినపుండులు, కోలలఁ గెలకు నను టా శకుంతల కయ్యెన్. 171
- క. గణనకు ఘనమై మరుమా, ర్గణములు చిత్తఞ్ఞుఁడు గురియఁగా నారమణీ
నుణి లేచి పర్ణశాలాం, గణమన శేతెంచి నిలిచి కనుఁగొననెదుటన్, 172

- సీ. విరహాల్పైఁ జల్ల విషపుఁజూర్ణము నించిపట్టిన దంతంపుబరిణ యనఁగఁ
దెప్పించి పాంథులఁ దెగటాన్ప శశికాంతశిలఘటించిన వధ్యశిలయ పోలెఁ
గాంతావగాధులఁ గొముసిం దొడికించు బెట్టిన పటికంపుబిందె యనఁగ
వెన వియోగులఁదెగవ్రేయఁ బుల్లడిగించి నిలిపిన గండగొడ్డలియనంగ
తే. ముగరువెన్నెల గిన్నెలముంచవచ్చు, కరణి నుత్ఫుల్ల కాశనీకాశయగుచుఁ
దెల్లవారి చుట్టొందినాదిత్తుఁ డనఁగఁ దనరు శశిఁజూచె నా శకుంతల భ యునున.
- గీ. శంబరారాతి శరవహ్ని నైఁపలేక, వర్ణశాలాంచలంబుల బయల నిలుప
సెకలు దేహంబునం దెల్లఁ జెఱచిపాటె నతివపై వడజల్లఁ జంద్రాతపంబు. 174
- క. ఉడురాజదీధితులఁ దిరు, గుడుపడి తపియించుచును శకుంతల యుండెం
బుడమిజనంబులు నెన్నెల, వడఁదాఁకను మాట నిమ్మనంబై యుండెన్. 175
- ప. అ య్యవసరంబున నననూయా ప్రియంవద ల త్రలిరుఁబోడి మెత్త మెత్తనయెత్తు
కొనిపోయి క్రొత్తనెత్తమ్మితేనులం గల్పించిన తల్పంబునేర్చి శశిరకృత్యంబులు
నేయం దత్సమయంబున.
- సీ. చనుదోయిఁ బొందిన జలజప తంబులు రవరవరజములై రాలిపోయెఁ
గర్లావతంసంబు కలువలు కన్నీళ్ళ నురిసికేతులు పట్టు మురిపివడియె
సురము గంధంబు చిట్టుడుకువట్టినఁ బొంగి యందందమండఁబేరావు లెగనె
హారవల్లికలుగా నమరించిన మృణాలకిరలయంబులు పచ్చిగిజ్జడయ్యె
- తే. జగిదల్పివ క్రొమ్మావి చిగురుఁబఱుపు, పెట్టుపెట్టినచందాన నట్టకటై
నగ్ని కాజ్యాహుతులు వోసినట్టిదయ్యె సకియవిరహానలమునకు తైత్త్యవిధులు. 177
- గీ. కొమ్మవిరహగ్ని వేడినకొలఁది యెద్ది, వదతలంబుల నిగిడించు ప్రిసవరజము
మంగలంబున వేఁచినమాడ్కిఁ దెరలెఁ బెక్కునఘలకు నఱచేతఁ బొక్కులెగనె.
- క. ఎంతెంత శశిరకృత్యం, బంతంతయ విరహవహ్ని యధికము గాఁగం
గాంత తనచెలుల చిత్త, క్లాంతియుఁ బడుపాటుఁజూచి కన్నీ రొలుకన్. 179
- గీ. మానవతులార యన్నాళ్ళ మరుఁడుకాఁడు, యంతనొప్పించినాఁడె నన్నెన్నఁడైన
నిండువెన్నెల యనుపేరి నేయఁ జల్లి, చంపుచున్నాఁడు చంద్రుండు చల్లజంపు
- సీ. తననశ్మి నొల్లక తగువారిలో మను తమ్ములఁ జెఱచు పాతకుఁడు వీఁడె
చదువఁగాఁబోయి యాచార్యుని కులభామఁ గడుపుచేసిన దోసకారి వీఁడె
హరిజాంకమనుపేర నపగనం బగు నల్లఁ గుట్టువట్టిన చెడుగొట్టు వీఁడె
పదునైపు దినముల బ్రతుకుకై సరివాని దిననాథు నాశించు తిరిపె వీఁడె

తే. తనదురాకముఁ గ్రాంగి కాతరత నొంది, విరుల బొరియల డాంగిన విరహిజనుల
చొప్పఁబడి పట్టుకొని చుటచుండుమాఁడఁగునుమబాణునిఁ దెచ్చిన కోటవి వీఁడె

వ. అదియునుం గాక.

సీ. తనకు బాడబ మహాదహనసంగత ఘోరమక రాకరంబు జన్మస్థలంబు
తన సహోదరులు కాడంబరీనామ హాలామహాభీల హాలాహలములు
తన శరీరముఁ బోచుకొనుట తీవ్రకఠోర హరినశ్వకిరణభిక్షాటనమునఁ
దనకు సంతత పాంథజనపార్త పాపిష్ఠి యంగహీనుఁడు కూర్మి సంగడిఁడు
తే. పద్మినికే గీదొనర్చెడు పాపజాతి, చక్రవాక వియోగాన్ని సామిగ్గని
విరహిజనముల పాలింటి వేరువిత్తు, దురితముల కేల వాయోడుఁదుహినకరుఁడు! 183

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

184

సీ. భద్రకాళీభర్త పదతలాహతిఁ బొల్లి పరవోలె నెవమరఁ బ్రామఁడయ్యె
దక్షకోపజమైన యా త్తయవ్యాధి నిర్జీవిగా నా శిలఁ జేయదయ్యె
నమృత మంతయుఁద్రావి యంకసారంగంబు బింబమెల్లను నిండఁ బెరుగదయ్యె
నాచార్యుఁ డనక భార్యకుఁ దప్పినప్పడు పొడుగఱ నీరంకు పొడుపదయ్యె

తే. బ్రథమకళ యా రగించెడు పాపకుండు, మిఁగడయుఁబోలెఁగడిచేసి మింగఁడయ్యె
నేల యిటునేయఁ బాంథులఫాలవీధి, వనజగర్భుండు వాగిసిన వాగైతఘలము. 185

వ. అని యుపాలంభించి యా రంభోరువు కరాంభోరువాంబులు మొగిడ్చి మహాప
రాధంబుఁజేసితివని యతండు మన్మనోనాథు వంశ నాథుండు వంశ్యుండుగాని
నిందు్యండు కాఁడని. 186

కా. స్వామీ చంద్రిమ! తాపకాన్వయుండు దుశ్యంతుండు భూపాలయా
డామాణిక్యము నీకుఁ దా మనుమఁ డౌట న్నెక్కు వాక్యంబులే
లా మా తాతవు నీవు నే మనుమరాలం గాన మేలంబుగా
నా మాట ల్విను తప్పుపట్టకు మది నృన్నించు గారామునన్. 187

మ. జననంబొందితి దుగ్ధవారినిధి నా సర్వేశు కాటంబునైఁ
జను దే ప్రాద్దుఁ బ్రశంపనేయ నవతంసంబైతి నీ పాగ్భవం
బునకుం బాంథజనాపకారియగు నా పూబిల్లనిం గూడి నా
రనిడుస్కిరిగఁ దిట్టునంబడకు చందాగ్! గోహిణీపల్లభా! 188

వ. నన్ను మన్నించుమని య క్కన్నె వెన్నెలరాచవేలువుం బ్రళంసించి నృళం
నుండగు ప్రసవబాణు నువలక్షించి. 189

సీ. వానిఁ దప్పించితి ఇనజానసునియంతవానికిఁ గూఁతురువలపుఁ గఱపి
 దోచుంబుఁగట్టి తిందునియంతవానికి గురుకళత్రంబుపై మరులుఁ గొలిపి
 బలు గోడిఁజేసితి పాకశాసనునంతవాని నహల్యకై వాసి చెఱచి
 నెరను వట్టితి పరాశరులంతవాని నట్టేటఁ బావరుకన్నె గాటుమఱపి
 తే. నీ క్రతావంబు లెన్ని యెక్కువకులేన; తోడిఁబడితి నాఁటదాన నీ తోయమునను
 నన్ను మన్నింపు దుష్టతనకు భుటింపు, మయ్య కెఱతును వదన! జోహారు నీకు.
 సీ. పాపకన్నెలు వేఁతవట్టి పో విడుచుచో వెనగాడ్చు తెక్కలు విఱిగెనేని
 గలకమామిడిపండ్లఁ గల జీడి మధుకరపాత్రంబునాలుక పొక్కు నేని
 జంపకప్రసవవాసన సోకి యెలఁజేటి కూలి కెఱువఁ దన్నికొనియె నేని
 నిగురుమేతల నొక లెక్కి కోకిలకును వడితొమ్ము గడిసిలఁబడియె నేని
 తే. దీయఁలఁజేమగమి దొల్చి టిగియె నేని, బాదలు నా వేడియూర్పులఁ బువ్వుఁజేరు
 కమరనే కట్టబయలుగు గర్వకేళి, కపమసాయక విచ్చేయు విడిదలకును. 191

ప. ఇట్లు కహంపకారంబుల మన్మథవికారంబులకుం గలాపంబులుగాఁ బ్రబలాపంబులు
 కెఱపుచు వాగుర యష్టి మృగయఁడునుంబోలె భూపాలుఁడు తనపాలికి వచ్చిన
 భావంబు భావించుచు నయ్యాదిగఁజేళ్ళవ్వరుండు నర్మగర్భంబులుగా సఖిజనంబుల
 తోడ వాడిన కల్లాపంబులం దలంచుచు నా సింధురపురపరాధీకుండు గాంధర్వం
 బునం దనుం గరగ్రహణంబొనర్చిన విలాసంబు లాసించుచుఁ గారాకుచున్నదైన
 నప్పుడప్పుడమిఁతేనిరాకగా శంకించి దిగ్గనలేచి దిక్కు లవలోకించుచుం గానక
 కళవళించుచుం జింతాపరిక్లాంతిం గనుమూసియు మూయమి న న్నరేంద్రచంద్రు
 నిం గలం గలయం గాంచి బయలుగొఁగిలిండుచుఁ గలవరించుచుఁ బలవరించుచుం
 గుందుచుం బోగులుచుం దెరులుచు కడగుచుం గనరుచు నొగలుచుం బొగులుచుం
 గినరుచుం గొనరుచు వేసరుచు నానరుచు ననురునురనుచు నునురనురనుచు నుల్లం
 బొల్లంబోయి మూర్ఛిల్లిన నప్పల్లవాధరిం గనుంగొని. 192

గీ. పరుసనననూయయును బ్రియంపదయుఁజేరి, యల్లనల్లన శిశిరకృత్యంబులు నేయఁ
 గ్రుముతుోడుత వెడవెడఁ గనులుదెఱచి, సమధికామాదతాశప్యంతములునూచి.
 మ. విసరంజాడకుఁడమ్మ పూవుసురటు ల్వికాంతిమూలంబుగా
 ననువుల్వాపుఁ దతంతరాంతరనితాంతామాదహేలాలతాం
 తనమాత్రాంతకృతాంతరూపపమాన ప్రేంకణప్రియ
 ధన్యదోదందిత ఛాతుసౌరభరసవ్యాలోలలోలంబుమల్.
 194

ఉ. నూదులుద్రిప్పు చంద మగుచు న్వెతవెట్టకయుండ నెచ్చెలు
లూదులు వెట్టరే చెవులలోపల సంతత పాంథలోక హృ
ద్భేదులు మత్తరాజశుక భీషణభాషలు బాలపల్లవా
స్వాదకషాయకంఠవిలసత్కలకంఠకటుస్వసంబులున్.

గీ. తెల్లవాటిని వెజవ నే దేవతలకు, వల్లభుడను నన్ను రక్షింపవచ్చు గాన
భావజానిచేత నీలోనఁజూపకుండ, సరయుడని యున్న నెచ్చెలు లతివఁజూచి. 196
మ. పనితా! యాతనిఁ బోలరే ననెను నీ పంత న్మరుం డంతరిం

చు నిజం బవ్వడు వేల్పుల వృద్ధికి నోధించి పట్టాభిషే
చనమునం జేయుదు రర్థి నిన్నిట రతిస్థానంబున నిల్చి రూ
పున దువ్యంతనృపాలుఁ డర్హుఁ డగుటం బుష్పామృతిపట్టంబునక.

197

వ. అని సఖీజనం బుచలాల్లిండు న య్యవసరంబున.

198

ఉ. తోయజపుష్పబాంధవుఁడు తూరుపుఁగొండకు రాఁదలంచె, భూ
నాయకుఁడు నృకుంతల మనంబలరం జనుదెంచుఁ, దుమ్మెద
ల్రోయకుఁడీ, శుకంబులు నెలుంగులు నేయకుఁడీ, పికంబులుం
గూయకుఁడీ ప్రమాదమని కూకలువేసినభంగిఁ గొక్కునో
కో యని బిట్టుమోసెఁ దోలుకోడి నికుంజకుటీరవాటికక.

919

వ. త దనంతరంబ.

200

నీ. కుముదంబు లర్థమర్థము మొగంబు మొగిడ్చె నర్థమర్థంబు తోయజము విరిసె
స్వందనాంగం చింతనంతనుం జరియించె నింతనింతఁ జకోర మీఁక విరిసె
విధుకాంతశిల వెడవెడ నీ రిగిరి తీసె వెడ సూర్యకాంతంబు వెచ్చనయ్యె
నిసి యించుకించుక దెసల యంచుల నిల్చె నించుకించుక దివం బీరికెత్తె

తే. దొలఁగిపోయెడు కుముదబంధుద్యుతియును, దోఁపుచున్న సరోజబంధుద్యుతియును
కబళమై క్వేతరకముల్ సంక్రమించె నకలదిశలను బ్రత్యక్షనమయమునను.

నీ. కావిగోజాము లాకాశసన్యాసి కంబరకపాలికునకు మద్దజడలు

చిగురాకుబరికెలు గగనచూతమునకు వలఁతియూడలు వియ్యట్టబుమునకును
సట లంతరిక్ష కేసరికంధరమునకు జమిలియీఁకలు నభశ్శాపమునకు
రాగిమీసంబు లభ్రకిరాతుమొగమునఁ బగడంపులత లాడుపథపయోధి

తే. కనెడు సందేహచింతనం బాపహీల్ల, యావకద్రవశేఖుల యంగ మొంది

పట్టునూత్రవితానంబుఁబరిభవించి, యాకసముబ్రాంకెడూర్చున నద్రుగదుము. 202

- సీ. ఒక్కంత వెన్నెలయూర్చి తీసినభంగి నుదధిశునిశకునై యోడిగిలియెఁ
గమలిమిం చెడలిన కంచుటద్దమువోలె నస్తాదికడఁ జంద్రుఁ డత్తమిల్లె
జలము లూటలుగ్రమ్మ శశికాంతపాపాణనీలంబు లీటారి నీరుదివియ
భానుభృత్వాపాణఫలకమధ్యంబులఁ గోకయుగ్మము కంతుగోష్ఠీనెఱప
లే. నబ్జగంధంబు తేలుల నామతింపఁ, దికమకలుగొని నాబుగుదిక్కులను
విచ్చివిచ్చి చకోరము ల్వేళ్ళఁబాఱ, నల్లనల్లనఁ దూపుతెల్లచాటె. 203
- క. అంతటఁ బ్రాతస్సంధ్యా, సంతర్పణఫలముఁ గాంచి సంయములకు ది
గ్దంతి గొని యొత్తివై చెనొ, యింతటఁ బడ ననఁగఁ బ్రాచినినుఁ డుదయించెన్. 204
- ఉ. అంకిలిలేక చందరకులాగ్రాణి నేఁడు శకుంతలామన
శృంకరుఁ డయ్యెడుం గలుగు కాత్రవ మాతనితోడ నంచు మీ
నాంకున కంగరత్నకయి యామినితేఁ జొనరించినట్టి యా
మంకెనపూవుకేడెమన మండలమొప్పె మరీచిమాలికొ.
- ప. ఇట్లు సూర్యోదయం బగుటయు దుష్యంతమహీకాంతుండు సంధ్యావందనం
బొనర్చి స్వందనారూఢుండై విడిదల వెడలి యుపక్రమప్రకమహీనురసమూహపత్య
మాన వేదనాదంబుల నవిచ్చిన్నహూయమాన మహాగ్నిహోత్ర స్వాహాశబ్దంబుల
ముఖరితంబగు మఖవాటంబుఁ జేరవచ్చి నైకటికంబున రథావతరణంబు చేసి
యర్చివృత్తుల్య లేజా లగు మునీంద్రులకుం గృతనమస్కారుండై. 205
- క. ఎన్నఁటికిఁ జుక్క కెదు రివ, ట న్నరభోజనుల కయ్యె నవగతభయమై
జన్నముఁ గావించుఁ డవి, చ్చిన్నముగాఁ జాల సంతసిల్లిన మతులన్. 207
- గీ. అంత నింతను నేనును నరసికొనుచు, సంచరించెద ననిన నా సంయమింద్రు
లనుమతించిన వీడ్కొని యా శకుంత, లా విహారపాంతరఫలముఁ జొచ్చి. 208
- మ. కలకంఠధ్వనుల నృదాలికుల ఝంకారంబులం గీరభా
షల మందానిలు రాకల న్నరిమళ్ళల్లాఘ్యంబులై యొప్పు పు
ష్పలతాకుంజగృహంబుల స్విరసాతాపం బుద్భుతంబై శకుం
తల మున్నున్న ప్రినూనతల్పములకుం దాఁ జేరి చింతించుచున్. 209
- సీ. చెలువ బాష్పముల విచ్చిన కల్పపూబంతు లందంద కన్నుల నద్దకొనుచు
వనిత యూర్పుల వాఁడి వత్తలైన పయోజముశుభంబు లొత్తిని మూరుకొనుచు
నువిద మైసెకఁ దాఁకి యులిసిన బిసలతావలిహారములు మేన వైచికొనుచు
రమణి డెందంబు వేఁడిమి మాఁడి మసియైన పుష్పాడి మెఱునిండఁ బూసికొనుచుఁ

తే. బొలఁతి సంతాపభరమునఁబొరలువెట్ట, నెండి యెగురుళ్లుబోయినయిగురుఁబాన్పు
మీఁదఁ బొరలుచు విరహాబ్ధి నీఁడుకొనుచుఁ, జిత్తజో న్నాదవృత్తి నా క్షీణితుండు.

క. ఆ చంద్రవదనరాకలు, చూచుచు నిట్టూర్పువుచ్చుచుం బాపపుష్పై
తేచుచుఁ బవలించుచు మజి యీ చందంబునఁ జరింప నింతటిలోనకా. 211

ఉ. పూని కరంబులం బొదివి బోఁటులు లోడ్కొని తేజ మన్మథ
గ్లాని వహించి చాలఁ గనుగంది శకుంతల ప్రాణనాయక
ధ్యానముతోడఁ గన్నులనె ప్పాణము నిల్చి శరీరమాత్రమై
తా నట తేగుదెంచె వడఁదాఁకిన చెందొవకాఁడవైఖరిన్. 212

ఉ. వచ్చి లతాగృహంబుతలవాకిట బోఁటులుచెప్పిచూపఁ గ
న్విచ్చి మవంబులో వెఱపు నెయ్యముఁ దియ్యము నాదరింతుయు
న్మచ్చికయుం గుతూహలము మక్కువయుం దడఁబాటు నొందఁగా
న చ్చవలాక్షి చూచె లలితానన చంద్రుని మానవేంద్రునికా. 213

క. భూతలనాయకుఁడును నా శాతోదరిఁ జూచె సంతసము సంభ్రమము
స్త్రితియుఁ దగులును వలపును, గౌతుకమును మానసమున గ త్తరకలముకా. 214

ప. ఆ య్యవసరంబునఁ గన్యావరుల యన్యోన్యప్రీతియుఁ బరస్పరవిష్కరద్రోమాంచ
సంఘయంబును నితరేతరకాతరతా దర్శనంబును మిథశ్శధధీరతాభావంబును
భావించి చూచి యనసూయాప్రియంపదలు శకుంతలదుష్కంతుల నేకాసనంబున
నునిచి యెద్దియోనియు నొక్కప్రయోజనవ్యాజంబున నేకాంతంబిచ్చి యెడ
కలుగఁజని రంత భూకాంతుండును బ్రియాముఖంబున దృష్టినిలిపి కపోలంబుల
నఖంబులు నటించుకేయుచు. 215

సీ. రతికిఁ జేరియును జేరమిఁ బాసిపోవఁగా విధియొనర్చిన యారివేర మొకటి
కడనంబులో గెల్పు కలదొ లేదో యను సంశయోద్భవమైన జాలి యొకటి
మోము చూచినదాఁక నేను మెవ్వారలచేతను వినరాని ప్రీతి యొకటి
యనుచితం బని రాత్రి చనుదేర నిల్చిన నామీఁది కోపసంతాప మొకటి
తే. నడుమ జాజరకాఁడు మన్మథుఁడువచ్చి, రాత్రి మల్లడిగాఁజేయు రాయి డొకటి
యెంతనొప్పించెనోకదా యింతిననుమఁ గరయుగంబున విగియారఁగొఁగిలించి. 216

ను. శొనరుంగొంతును జేర్చి పెన్నొసటఁ జిక్కుల్లాన్న నీలాలక
ల్పానగం దీర్చి ప్రియం బొనర్చి సరవిం బూసెజ్జకుం దార్చి ము
న్దునునూప్రాహతి సంభవం బయిన యాకుం దార్చి పొందార నిం
పెసఁగఁ గొఁగిటఁ జేర్చి తేల్చె రమణికా హేలానుఖాంభోనిధిన్. 217

ప. అ య్యవసరంబున.

218

- సీ. శ్రీవణసౌఖ్యంబుగా సాధుస్వనంబున మ్రోలు నాలాపించె మొకరితేటి
మనసు రింగులువార మణితక్వణంబునఁజెంత నల్ల న విలాసించె శారి
యెలదొక్కుపలుకులఁ గులికిమల్కి నటించెఁ గలికియై తేనెలు చిలుకఁ జలుక
యింపు పొంపిరివోప నింత నంతను నిల్చి పంచమశ్రుతిఁ బిసాళించెఁ బికము
- తే. సమ్మదమ్ముగ సురతశ్రమమ్ము తీరు, నంతమాత్రంబె సాలసె మందానిలుండు
తాఁకఁ బరిశుభ మొకపాటి సోఁకనేసె, నలపుఁదూపుఁమరుఁడు భూవరునిసతిని. 219
- సీ. అన్యోవ్యసంప్రీతి నలవరించుచునుండ నలరాజు కూటంబు గలుగనయ్యె
రమణీయ నూతన రతిరహస్యములకుఁ గామశాస్త్రంబులు కడమలయ్యె
నుద్వేల మగుచుఁ బెల్లుబెట్టు రాగవార్ధులు లేకమైనను దొంకనయ్యె
నితరేతరప్రీతి చెడలింపఁదలఁచిన భృతికి రాఁ దెలిపి సిద్ధింపదయ్యె
- తే. మమతలును దత్తరింతులు మక్కువలును, జొక్కులును గౌతుకములును సోలడములు
బ్రయములును గాయకతలుఁదబ్బిబ్బులుగను, సతియుఁబతియుఁదీక్రిడసలుపునపుడు.
- క. పాలిండ్ల న్నవనీలికాకలికలన్ బ్రాలంబముల్చేసి కం
కేళికుట్టలరత్న హారములతోఁ గీలించి కర్ణంబులన్
దా లొప్పారఁగఁ గర్ణికారములఁ దాటంకంబు లర్పించుఁ దా
నా లోలాక్షికి నవ్యభుండు నవపుష్పలంక్రియాభలతక. 221
- క. రేయిఁ జికోరస్థితిఁ గవ వాయక జక్కువల భంగిఁ బగలు మిథునమై
పాయక రేయును బవలును, నా యవనీపతి నుభించె నతివయఁ దానున్. 222
- క. పాతయలుకలు ప్రియమైనను, వలయుం బాయునని యోరునక భీతుండై
నలవోకైన శకుంతలఁ గలయింపఁగ వెఱచుఁ దాను గలఁగఁగ వెఱచున్. 223
- ప. ఇ వివిధంబున న వ్యభూరత్నంబుతోడి క్రీడలం దగిలి మునిసమాజనేవావ్యాజంబున
సో రాజరతిరాజు నిలిచి సారథిని రథంబుఁగొనిపోవ నియమించి హోమకాలంబున
యాగశాలకుం బోవుచు నొక్కొక్కవేళ మందపవన పరిస్పందనంబునం గందువం
గని ముందలయి యందంద పచ్చ నిందిరంబులక్రందునం జిందిన మకరందంబునం
బొందలరు నలరు గురునిందపందిరుల క్రింద నొక్కొక్కవేళఁ బల్లవంబుల నందులం
డెల్లనుం డెల్లంఁగొనిన విరులమొల్లంబుల నుల్లంబు నలవరించు వల్లరులం దావివిల్లులు
వెడఁజల్లు నుత్ఫుల్ల మల్లికామతల్లికాగృహంబులనొక్కొక్కవేళఁ దావుల క్రోవులగు
తమ్ము బావులకడలం దూపరుల నీవలిం జెంగలించు తరులతావుల తేనెలగు క్రొమ్మావుల

త్రేవలను నొక్కొక్కవేళ నప్పటప్పటికి నుప్పటిలం జిప్పిలు తుప్పరసంబు చప్పరిం
చుచు నుప్పరంబునం గొప్పరంబు లెగయ దెప్పరంబుగఁ గుప్పగంతులుం గొను ప
ట్టదంబుల చదంబులం బడి చొప్పదొరుగు పుప్పాశిం గదిసియొప్పెడి విప్పం గల
సరోవరంపు టినుకతిప్పలను వేల్పుటుత్పలగంధియుం దానును గండర్పదర్పం బన
ల్పంబుగా వర్తింప సత్తరాత్రంబులరిగె నతిరాత్రోస త్తతంతువుం బరిపూర్ణగంబయ్యె
నంత హస్తినాపురంబున.

224

గీ. కాళికామ ఖనామరాక్షసపతికిని, దమఃపతికి యుద్ధమైన విధంబుఁ గిం వ
దంతిగా విని యంచితోత్సాహమునను, దంతిరథవాజిఘటసముత్కరముగెరలి 225

రగడ. లలితహృదయము తిరిగి లంఘించు నరదములుఁ

గులగిరుల నైన డీకొను మదద్విరదములుఁ

దెరలి యరుపడి గాలిఁదెగఁబాటు వాజులును

సురరాజు సరివచ్చు చుట్టంపురాజులును

దివిజగురుతోడ నుద్దికి వచ్చుమాత్యులును

దవిలి నేవించు తాతలనాఁటి భృత్యులును

జాటు గలుగక నిల్చు సంధిసౌజన్యమును

వేటొకింతయులేని విశ్వాసమాన్యులును

సమరసమదుఃఖులగు సత్కృపాపాత్యులును

జెమట నెత్తురుగాఁగ నేవించు మిత్రులును

వేఁటాటు తునుకలుగ వేయఁగల సాదులును

నూటిపప్పక యేయు చొక్కంపు జోదులును

కోరి గిరువులు వెట్టి కొలుచు జగతీపతులుఁ

బోరులకు ముఖరులై పొలుచు నేనాపతులుఁ

దొలు పోటు కయ్యమునఁ దోడరు నాసీరులును

బలిమిమై జమునైనఁబఱచు భటవీరులును

గలవానికృమకళాకలితులగు పాయకులు

నలఘు బలసంపన్ను లగు లెంకనాయకులు

నసిచర్మసంగరసహాయు లగు పారకులు

నసమకాత్రవజయ సమర్థులగు దారకులుఁ

గొండ లగల పరకుఁగొనని పేరాయలును

దండివనదుగ భేదకు లయిన కోయలును

మఱియు గుణముఖ్యులగు మల్లరులు నొంటరులు
 నెఱచిరుదు శూరులును నెన కెనయు గొంటరులు
 వీరాదిగాఁగల్గు వీరపరివారంబు
 చారురుచి నొప్పాను సమరశృంగారంబు
 నల్ల జల్లెడలతో నడగా రడవి భంగి
 బల్లిగట్లంగడల పృథల మ్రింగఁగ నింగి
 పులికి సింగంబునకుఁ బుట్టు వొందిన కరణి
 బలుపు టేవును గల్గు భటుల బింకపు సరణి
 మొనసి గుబ్బల కేడెముల ఘంటికలు మోయి
 మొనలముందట నబళముల సాధనలు నేయ
 సరిగె బిళ్ళలతాఁకు నళనిఘోషము దొరయఁ
 దిపురులో నడిదము స్త్రీప్తి యొందోరు మొరయఁ
 గోలతో విల్లు దెగఁగొని టిత్త పేరెములుఁ
 గాలుకొలఁదియుఁ బఱచు కదనప్రకారములుఁ
 బొడ వెగురవైవ నప్పుడ వచ్చు కుంతలములుఁ
 దడయ కొరపుగఁ బట్టి తగనిచ్చు పంతములు
 వెలయు బొమిడికములును వెనుపకమ్ముల జోళ్ళు
 నలమికిన నొకఁడు పదురై తోఁచు పడవాళ్ళు
 మొనలు చక్కగఁదీర్చి ముఖరులై నడపింప
 ఘనవాద్యనాదముగ ఘనఘంటపూరింప
 మొందుకొని కడిమి భూమిజనంబుల చూడ్కి
 నిండి నేనాసమితి నేల యీనినమాడ్కి
 నహితులకు గుండె లల్లాడంగ నంతంత
 మహితపైన్యము నిల్చె మాల్సినదిపాంత.

226

వ. విడిసిన నట్టియొడ నమాత్యనేనానాథులు భూనాయకుం డున్న యాగళాలకుం
 బోయి మునులకు నమస్కారంబులు చేసి సముచితప్రకారంబున జనవరు సమ్ముఖం
 బై నిలుచుటయు.

227

క. మునివరులు రాజుపదనముఁ గనుఁగొని పైన్యంబులెల్లఁ గదనవిధంబు
 న్వినివచ్చినార్యు తోడుగ, నెనయఁగ నీ సత్సజవము లెఱుగఁకన్ముమ్మి.

228

- గీ. అనివ భూపతి వారితో ననఘపతులు, ధరణి సత్కిర్తి నాకు నీచలఁచి యుష్మ
దీయశక్తి నాయందు వర్తింపఁజేసి, గలుచుటలు గాక నరులు దైత్యులకు నెదురె. 229
- క. మీ కరుణసెంపు నాకు స, మికజయము గలుగుటెల్ల మీ శోకలక్ష్యం
బేకోణపకీటంబులు, మీ కిసుకం బడిన నస్తమించు జగంబుల్. 230
- సీ. ప్రసవసా యకవైరి నోసఁగ గన్జూపిన నఱకాలఁ గన్జూపినట్టి మహిమ
యవతార మిషమన నవనిపై జనియింప హరిమోదఁ గినిసినయట్టి శక్తి
ధాతకు గుడిపూజ ధరణి లేకుండంగ కానించినట్టి యజ్ఞాబలంబు
జండాంశు రథమతో జగతివై దెగ్గఁగఁ గన్నెఱచేసిన గర్వరేఖ
తే. గల మహావహులకు మీకు గణననీయఁ గ్రవ్యభుక్కులనంగఁ బుల్కాసిపురువు
లేను ధన్యుండ మాచ్యుండ నిట్టికీర్తి. క్షీతిని నెగడించి గారవించితిరి గాన 231
- ప. అని యత్యంత విషయవచనరచనలం బ్రీతులం జేసిన మునిముఖ్యుల నృపముఖ్యుని
దయాసుధామయంబు లగు విలోచనంబులం గనుంగొని. 232
- సీ. నీవు వచ్చినమ్మగయావిహారం బది సమయంగఱిమృగములకయ్యె
నన్వయాగత మైన యదిమీకు ననునాసరంబు నం చితధర్మనక్షణంబు
కామసంచారుడైన కాశ్యపమానిత్రమున కాశీరమంత్రంబవైతి
వరయఁ బరోపకారార్థ మిదం శరీరం బను వివతవాక్యంబు నిదియె
తే. దయయుదాక్షిణ్యమును నుపాదానములగఁ, గనకగర్భండు నీవుణ్యతనువొనర్చె
నీవ నినుఁబోలుదువుగాని నిన్నుఁబోల, జగతి నన్యలు లేరు దుష్కృతభూష. 233
- సీ. ఆకాశకరులలో నైరావతము వోలె గృహములలోఁదిగృకరుఁడు వోలె
దోయాకరములలో దుగ్ధసింధువు వోలె దరులలోఁ గల్పపాదపము వోలె
విహగవర్ణములలో వివతానుతుఁడు వోలె గిరులలో మేరుభూధరము వోలె
విబుధవర్ణములలో వృద్ధశ్రేణుఁడు వోలె ఫణులలో శారితల్పంబు వోలె
తే. దారకావళిలో భవద్వంశకరుఁడు, చంద్రుఁడును వోలె నధికప్రళస్త్రైగాంచి
వంశకరునందనుని జక్రవర్తిఁ గాంచి, భువనఁద్రని యగు కీర్తిఁ బొందు మధిప. 234
- గీ. యాగసంరక్షణమునకై యడ్డు పెట్టి, యునిచితిమి నన్ను నిన్నాళ్లు మనుజునాథ!
వేటపచ్చుటగాని యీ విధమెఱుంగరు, దనుజయుద్ధంబుఁగని జనుల్లలఁకినారు. 235
- క. ఇచ్చట యాగక్రియయును, సచ్చరితుఁడ వీవు గలుగఁ జాగిఫలించె
వచ్చి తడవయ్యెఁబురికి, నిచ్చేయుదుగాక జనులనేత్రము లలరన్. 236
- ప. అని యాశీర్వదించి మంత్రేపూతంబులైన హరిద్రాక్షతంబులు శిరంబు నందునుపఁ
బ్రణామపూర్వకంబుగా వీడ్కొని వెడలి కాశ్యపమహామానియుటజ్జంబునకు

బోవనలయు మీరిచ్చట సుండునది యని యమాత్యనైన్యపతుల నొక్కయొడ నునిచి
శకుంతలసమక్షంబునకు వచ్చి.

287

సీ. చెప్పంగఁజూచుఁజూచి ముఖంబుజముదెనఁదప్పక చూచును జెప్పశోడుఁ
బోక నిల్చు నుపాయములు నుతించు మతించి నేర్పుదేలేక నిట్టూర్పువుచ్చు
సుండరామిని జెప్ప నూహించు నూహించి పురమున కనియర్థమునన నిల్చు
నననూయఁ జూచుఁ బ్రయంవదఁజూచు నా మేనకాత్మజఁ జూచు మీఁచుఁజూచుఁ
తే. దరుణిదెస మోహలత యీడ్వఁ బురముదెనకుఁ
గార్వలత యీడ్వఁ రెండుపంకలకుఁ జనుచు

భావ్య నుది యని కార్వ మేర్పఱపలేక
యల్ల మయ్యాలలూఁగె భూవల్లభునకు.

288

క. ఈ లీల మనను డోలాం, దోళనమై చెప్ప నాల్క-తుడఁ గదలింపం
గాలేక తలిరుటాకున, వాలికనఖమున విభించి వనితకుఁజూపెన్.

239

ఉ. ఆ టిపిఁజూచి నెచ్చెలుల యగ్రమునం బడవైచి మూర్ఛతో
వ్రాలెను దంతి త్రెంచి ధరవైచిన య యెగ్గలదీపకవడిన్
హాలనాహణీ యని ప్రియంవద దా నననూయ బెగ్గిలం
గాలువలై నృపాలకునికన్నుల నశ్రుజలంబు లొల్కఁగాన్.

240

ప. ఏతశ్రృకారంబునఁగొంతవడి నిలిచి రంత నితాంతధైర్యవతియగు నననూయ
ప్రియవదం దెలిసి రాజుం గుస్తరించి శకుంతల నల్లనల్లనఁ దేర్చి యయ్యిందువదన
వదనంబుఁ గెంకల నెత్తి సుధామధురవచనంబుల నిట్లనియె.

241

మ. పురికిం బోయెద నన్నమాతృమున వంభోజాస్య యిట్లైదురే
ధరణీనాథులు భూమిపాలనముచేత ల్దాని క్రీడారతి
నగ్గరికింటంగొనియున్న బూజ్యయగు రాజ్యశ్రీ కొనల్నాగునే
యరయంగా మెడఁ బెట్టుకొందుఁ దిరుగన్ హారంబులే భూమినుల్.

242

గీ. పోవు టెన్నఁడు నినుఁ గొనిపోవు టెన్నఁ, డంతవట్టును నిజముగా నరసికొనుము
రమ్మునినఁ బోవు టెన్నఁడు రాకుమనిన,వచ్చుదినములు గణనకుఁ దెచ్చుకొనుము

243

ప. అని రాజుం జూచి.

244

చ. నగరము లుజ్జగించి విపినంబుల రాజులు రాజసీతియుం
దగవునుగాదు పోవుటలు ధర్మము నాపని యట్ల యుండనీ
శిగులముపెంపున య్యనుకుఁదాల్చియు నెయ్యమునీ వెఱుంగు దీ
క్షుగువకు నున్నిఁ గొనియొద్దిక్రమంబుఁగ్రముజ్జుడ వానతి కృష్ణః

245

- సీ. అనిన భూపాలుఁడిట్లును సఖీచుఁచియును ననుఁబాసి నిమిషమైనను ఫరింప
నోపదు నేనున య్యువిడఁ బాసి ముహూర్తమును నిల్వనోపనీ ముగ్ధ యెఱుఁగు
గాంధర్వవిధిఁ గరగ్రహహాటయు సమస్తమును ముని విజ్ఞానమునను దెలియు
ఘనుఁడు కాశ్యపుఁడంపఁగా గొనిపోవుట తగుఁగాని కాకున్నఁ దప్పగిచ్చు
తే. నేను బోయిన కొన్నాళ్ళకీలతాఁగి, వెనుకఁబుత్తెంచిగూ రెల్లననుప రాగ
వైభవంబునఁ గొనిపోవలయుఁగాని, తెఱప యేనుంగు నెక్కేల సిద్ధిగూఁజు? 243
- వ. కావునంబుట్టినింటినుండి యత్తవారింటికిఁగిన్నియును వచ్చుచుండుచున మునింగ్రుం
డనుప వైభవంబునం గొనిపోయెదంఁగాన నందాఁక నొక్కక్షణంబు లేకుండిన నా
జ్ఞాచక్రంబు వోరగల్గునను నిది శీలముగానట్టి ముద్రాంగుళీయకంబు మీ విద్రుచా
ధరి ధరియించుంఁగాక యని తన వ్రేలియుంగగంబు నొసంగి కురంగనయనయంగు
లిం బెట్టి యెట్టుకేలకు ననుమతించెనే యననూ యాప్రియంపదలఁ బ్రియంబుచేసి
యనిపించుకొని, 247
- గీ. చిత్తమచ్చట మునికన్యచేతి కిచ్చి, దేహమాత్రంబు రాజ్యప్రతిష్ఠకొఱకు
నాశ్రమస్థలి వాసి నైన్యాన్వితముగ, నమృతకరపంశకరుఁ డేగె నాస్తిపురికి. 248
- కా. హేమాద్రివ్రతదానశౌండ ధిషణాహేలాసురజ్యేష్ఠ ది
క్సీమాలంఘనకేళిజాంఘకగుణా శ్రీబోలపద్మాలయా
రామామందిర నాగయత్రభుషమా రా శీతశైలాబ్ధివే
లామధ్యక్షితిపాలమంత్రి మకుటాలంకారహీరాంకురా. 249
- క. కంబుజలజాతజలధర, శంబ ధనుఃకలశచక్రవాహంకితహ
స్తాంబుజయుగ సల్లలితా, జంబూద్వీపావనీప సచివోత్తంసా. 250
- సగ్విజి. భామినీ మన్మథా భాగ్యసంపన్నధీ, యామినీనాథరేఖావలంసాంఘ్రపూ
జామలస్వాంత విద్యానిశాంతానదా, స్వామికార్యక్రీయాచారు నీతిక్రీయా. 251

గ ద్య :

ఇది శ్రీభారతీతీర్థగురువరణకరుణాలబ్ధ సిద్ధసాగర్వత పవిత్ర గాదయామాత్య
పుత్ర యారాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమఱ్ఱి పిసవీరభద్ర ప్రశీతంబైన
శకుంతలాసురిణయం బను శృంగార కావ్యంబునందు

దృశీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

బ్రహ్మస్తుమమరశీలా

మోహనముఖపంకరుహ సముల్లసిత నుప

ర్వాహారమధురమృదుళ

వ్యాహారఫణింద్రో వెన్నయప్రభుపంద్యా.

1

గీ. ఇ విద్విధంబున దుష్కంతుఁ డిభపురమున, కరిగియుండఁ దడిచువృత్తాంత మెల్ల
జ్ఞానదృష్టి విలోకించి సంతసిల్లి, కణ్ణముని వల్లభుండు శంకరు గుఱించి.

2

సీ. పాలితాఖిలహరిత్పాలకాదినుపర్యనుండలుం డురగేంద్రకుండలుండు
సురదైత్యమటుటభానురరత్న ఘటితసింహాసనుండు మనోజశాసనుండు
కలికాలకల్మషకల్మాషభవబంధమోచనుండు కృకాసులోచనుండు
కఠినహంకారఝంకరనిర్దతప్రాణసమవర్తి దేవతాచక్రవర్తి

తే. యంబికాభర్త యఖిలలోకైకకర్త, శంకరుడు భక్తలోకవశంకరుండు
అచిరకాలంబునంద పృత్యక్షమయ్యె, నస్మదీయ మనోరథం బంది యిచ్చె.

3

సీ. గిరిజావిభుండు ముంగిటి పెన్నిధానంబు కృత్తివానుండు తంగేటిజున్ను
గోరాజగమనుండు గుఱ్ఱమామిడిపండు కుసుమాస్త్రహరుండు మంగొంగుపసిడి
శితాంశుధరుఁ డఱచేతిమాణిక్యంబు కద్రూజకటకుండు గాదె కొలుచు
కరటిదానవవైరి పెరటి కల్పద్రుమం బసమనేత్రుండు సిద్ధరసము చెలను

తే. విషగళుండు గాడిగట్టిన వేల్పుటావు, హాటకాచలధన్వి సిద్ధాంజనంబు
పురహరుండు పెద్దెలో నున్న పరుసవేది, పృమధ భర్త చింతామణి భక్తులకును.

4

గీ. అహహ యభ్యాసవేళ బాల్కంబునందు, వ్రాసి చదివిన యాటక్షరములచేత
వశ్యునిగఁ జేయవచ్చు భావజవిరోధి, నేల యెఱుంగఁగొ యీ మర్మమితరజనులు. 5

క. త్రిణయనునిఁగూర్చవచ్చును, బ్రణవంబునఁగూర్చినట్టి పంచాక్షరిచే
నణిమాది గుణసిద్ధిదృఢ, కణములుగా నొసఁగు మంత్రగతి యెట్టిదయో. 6

శా. ఆజ్ఞాసిద్ధికరంబు ముక్తిమము చిత్రానందపంధాయి కై
వజ్రానాంతురసిద్ధబీజము ప్రభావప్రాఘసంవిత్కృతా
జిజ్ఞాసావిభవప్రదాయకము లక్ష్మీకారణం బూర్జిత
ప్రజ్ఞామూలము భక్తలోకమునకుం బంచాక్షరం బి మృహీన్. 7

గీ. అనుచుఁబంచాక్షరంబు నొయ్యన జపించు, కొనుచు నుదురాజశేఖరు గుడికి నేసి
యద్వమూర్తికి భక్తిసాష్టాంగ మెరఁగి, కేలుగెందము శ్రాదధలఁగిలుకొలిపి. 8

మ. హర సర్వేశ్వర శర్వకూలధర నీహారాద్రకన్యామనో
హర మృత్యుంజయ కృత్తివాస యురగేంద్రాకల్ప కంపిర్వసుం
హర కాశోలకశంకకంఠ భవ కల్యాణాగకోదండ యీ
హరయంబార ఘటించు పోయెద మదియస్థానముం జేరగన్. 9

గీ. ఎఱిగి నిన్ను నుతించు వాగీశ్వరాదు, లైన దేవతలకు నైన నలవి గాదు
ఎఱుంగునకియు వారును నేను నొక్క, సరియ కావున నభవ నీకరుణయురవు. 10

ప. అని మఱియు నద్దేవునకు నమస్కరించి యాశ్రమంబునకు వచ్చి శకుంతలయిచ్చిన
యర్జునపాద్యంబు లంగీకరించి తద్దనంబునం బాడ్కినిలిపి. 11

సీ. స్వాగతంచేసీకు సకియలకు నననూ మాప్రియుండవల కనామయందె
వత్స! నీ మతి ధర్మవర్తిని యై యున్నె యతిధిసపర్యాసమాభిరతిని
స్నానార్థనియమిత జలజాకరంబున బాలిక; జలము లేపాటిగలవు
గ్రీష్మకాలంబిది యూష్మల వడదాఁగి పసిమి దప్పవుగదా పాదపములు

తే. రమణి నుఖమున్నదా మదాశీమమ్మగంబు, చెలులువర్తింతురానిన్నుఁగలసి మెలసి
వత్సలతఁజేసికడుగారవముగఁ బెనును, నీవన బోయిత్తన్నయున్నదే నీలవేణి! 12

ప. అని యంతరాంతరంబుల యోగక్షేమంబు లడిగి కాలతీయజ్ఞానశీలం డు సకలం
బును వెఱింగియు వెరుంగివాడ పోలె న మృత్యుంగువోడి తెఱుగు త న్మృత్యుంబు
నవిననుస్మృఖుండై యిట్లనియె. 13

శా. ఎన్నఁడు లేని క్రొత్తసిరి నీనెడు నీ వదనాంబుజంబు మై
చెన్నును నూత్నరేఖ విలసిల్లెడు భావము లెన్నియన్నియు

- న్మన్నిటి భంగిఁ గాక కడు మోహనలీలలఁ గ్రాలుచున్న నీ
యన్న నిజంబు దాచుకొనియుండిన నాపయి నాన వెట్టెదన్. 14
- గీ. అనిన గజగజ పడఁకుచు నశ్రువారి, కన్నుఁగవ రాల గద్దపకంఠయగుచుఁ
గొంతయును మాటువెట్టక కోమలాంగి, మునికి విన్నప మొనరించె మునికిమునికి: 15
- చ. విని యెలనవ్వుతోడ నరవిందనిభాసన నిన్ను నింతగాఁ
బెనిచిన నాకోకింత వినిపింపక చేసితి నీకు నర్హకాం
తుని ఘటియింపఁ జేయుటకు ధూర్జటిఁ గొల్వఁగ సోమతీర్థమే
జనినయెడ నృనఃపియుఁడు చమ్యనఁ గల్గిన సంభ్రమంబునన్. 16
- గీ. పనిత యననూయయును బియ్యంపదయు నీకు, వరుని ఘటియించి పెట్టినవారు నీవు
వారు సుఖుండు డెక్కడో వాడనయిన, యేను దీర్ఘంబు లేగద నెచటికైన. 17
- ప. ఇంక మా భాగంబు వాసె రాజపత్నివైతివి రాజ్యానుభవసుఖంబుల మమ్ము మఱువక
నీ పరునికిం జెప్పి యాశ్రమం బప్పటప్పటికి యోగ జ్ఞేమంబు లరయిందుకొనుచుం
డు మమ్మయమ్మ యని యొక్కొమ్మకిగం బురంబునం జేర్చుకొని యుండంద యా
నందజలంబుల జలకం బార్చి భయంబుఁ జేర్చి యిష్టసల్లాపంబులు సేయుచున్న
సమయంబున. 18
- మ. దళిత్రోడు లకించను ల్పములు మేధావు ల్నదాబ్రహ్మచా
రులు నీరాగులు నిత్యనిర్మలులు నిర్మోహు ల్నిరీహుల్నిరా
కులచిత్తు ల్నిగమాంతవేత్తలు విరక్తుల్భక్తిసంప్రేయము
లైలయ న్వచ్చిరి కణ్ణమానికడకు స్వైర్ధూపపూర్వంబుగన్. 19
- గీ. పచ్చిన ముసీందుగిలకు గౌరవంబుచేసి పెద్ద పిన్నింతరువుల సంప్రీతినునిచి
కుశలములు వేటువేఱఁ బెక్కినుచు నడుగ, సరవిఁ జెప్పదు వారుద్రసంగగతిని. 20
- క. ఆతిరాత్రము సేయుటయుం గృతువిఘ్నకరుండు కాళికామఖరక్షః
పతి పచ్చటయును నిభవుర, పతిచేఁ జచ్చుటయు విని తపస్సులతోడన్. 21
- క. సోమకులశేఖరుం డా, భూమికుండు వేడ్క యాగముం గాచి జయ
శ్రీమహిమఁ బెంపుగని యా, సోమకళాధరుండు నాకు సుముఖతనొందన్. 22
- ఉ. పూర్వసృపాలకోత్రములఁ బోలెడు హస్తీపురీపరుండు దా
గుర్వను రాగనంపన శకుంతలయుం దొనర స్థఠించి గాం
ధర్వవిధి నివహహమయి ధన్యత వొంది మదీయ యుష్మదా
శీర్వచవాభివృద్ధి ఫలసిద్ధి బ్రసిద్ధిగ నేగినాఁ డొగినన్. 23
- క. విశ్వామిత్ర తనూజమ, విశ్వోన్నతుడైన ప్రాణవిఘ్నండు ఘటిల్లె
స్వాత్వతుండు సోమతీర్థమ, హేళ్యరుఁ డిట నా ప్రియాసమిడెఱింపెన్ 24

- గీ. కాలకంఠపమానుడు గాఢిన్మానుఁ డతని తనయకుఁ దగినచో టయ్యె వరుని
యన్వయము సుద్ధిచెలిసిన యదియ మైన, విరుఁడు ముచు విన్నవారుచు విననివారు.
- సీ. జననసంస్థాన మెప్పునికీ మందాకినీనాథుఁ డాటవసింపునాయుకుండు
నిజసహోదరు లెవ్వనికి దివ్యమణికల్పక శ్రీమదధ్వజకాన్తుధములు
కారణం బెవ్వనికళలసంపన్నత యొప్పగివైశవాభ్యున్నతికిని
దానకం బెవ్వని కానతామరపాదపం బైన యభవుకపర్వసీమ
- తే. మనుచు నెవ్వండు తన్నిచ్చి యనలభాస్క, రాదిదేవనికాయంబు నర్థితోడ
నతఁడు మృత్యుంజయునకుఁ బర్యాయతనువు, తారకశ్రీకరుండు మధాకరుండు.
- గీ. కాంతిగుణముల రూపకేళావిఘాతఁ, దెలియుఁ బ్రీతిలింబమునుబోలె దీపమునను
దీపమునుబోలె సుదయమందిన బుధుండు, కాంచె ఘనశక్తి నాల్గవ గ్రహపదంబు.
- క. ఆ సౌమ్యనకును భూమర, భాసురహస్తములు గాదెబండువులుగాఁ
జేసిన పురూరవుఁడు ది, గ్వాసితపితకీర్తి చక్కవర్తి జనించెన్. 28
- ఉ. తామరసక్రియుండుఁ గుముదపీఠియుండుం గులవృద్ధులైన మా
తామహుఁడు న్నితామహుఁడు నధ్య ము దెవ్వని కట్టిరాజను
తాముఁబురూరవుండుగు నిరంతరముం గలుగించి పేర్కొనం
గామగవీ సుపర్య మణికల్పక సోదరహస్త పల్లవున్. 29
- క. ఆ చక్రవర్తి నిలిచెను, త్పాచక్రమునందు దిగ్విజయకాననము
ల్రాచిచి నవాచిఁ బ్రతీచి ను, దీచిని వరుసం గడుం బ్రీతిదీప్తపమునన్. 30
- ప. ఆ పురూరవచక్రవర్తికిం గీర్తనీయచరిత్రుం డాయు వను రాజన్యండు నిరభినంది
సౌజన్యండు జన్మించె న మృచరాజునకు నసదృక్షదక్షిణాభుజాస్తంభసంభావిత
కుంభినీమహిమండు నహమం డుదయించి నమంచితకృమంబున. 31
- క. శీలించె నఖిలవిద్యులఁ, జాలించె బ్రధానిజనుల కాననమనకుం
దూలించె బుధులతేములు, కీలించె విత్తిర్ణిచేతఁ గీర్తులచేతన్. 32
- మ. అతిధన్యుం డగు నా నృపాలమణి సమృద్ధక్షిణాలాత
క్రతువు ల్పూ రొనరించి పుణ్యవిభవాకల్పం బనల్పంబుగా
స్తుతించితామణి నిల్పి వేడ్కు సుమనస్తామంబు నేవింపఁగా
శతమన్యుం డయి యేలె వజ్రితరభాస్వద్గుఘ్న స్వర్గమున్. 33
- క. ఆ నహమనకు యయాతి య, శోనిధి జననంబు నొంది శుక్రన కెలమిం
గా నల్లండ్లెత్త త్సం, తానంబునఁ బూర్వ బుద్ధితమునిం గాఢిచెన్. 34

ప. అత్రాదుండు జఘన్యాత్మజుం డయ్యును తండ్రికి కాపవశంబున సంప్రాప్తంబైన జరాభారంబుఁ దా భరించి జనక ప్రసాదంబున సకలమహిమండలంబునకుం గర్తయయ్యె, న మృహాభాగునకు జనమేజయుండు సంభవించి యశ్వమేధత్రయంబుఁ జేసి జగత్ప్రయవిఖ్యాతిం గాంచె నా పుణ్యనిధికిం గుమారుం డుదయాచలపర్యం తంబుఁ బ్రాచిదిగ్విజయంబు నొంది ప్రాచీనుండనం బరగె నా రాజునకు పం యాతి జన్మించె నా భూపతికి నహంయాతి యుదయించె నన్నరేంద్రునకు సార్వభౌముం డుదయించె నా రాజన్యునకు జయతేస్సనుండు జనియించె నా పట్ట భద్రునకు సురాధీనుండు ప్రభువొచె న విభునకు మహాధేనుండు పుట్టె నా సుచ రితునకు యతానియతుండు గలిగె నా యశోధనునకు నకోధుండు పుత్తుం డై ధాతీనుండలం బేకచ్ఛత్రంబుగా నేలె నా మూర్ధాభిషిక్తునకు దేవాపి జననం బొందె న య్యేకవీరువకు రిక్షకుండు సాధుజనరక్షకుండు సుతుండు. 85

కా. ఏలె న్నూభువనంబు సర్వమును దా నే కాతపత్రంబుగాఁ దోలన్ వైరుల వెన్ను దన్ని హిమవద్దర్గాటవీవాటికిం బోలెం బూరుఁ బురూరపు న్నహుషుని న్మృగిప్రతాపంబునం జాలెం దిక్కరిదంతపజ్జులయశోజాలంబుఁ గీలింపఁగఁ. 36

చ. అతనికిఁ బుణ్యవంతుండు దయానిధి విక్రమచక్రపాణి దా మతిధరుఁ డుద్భవం బయి సమగ్రవిభూతి సరస్వతీతటాం చితధరణీప్రదేశమునఁ జేసెను ద్వాదశవార్షికంబుగా పతము ధరించి భూభువనవర్ణిత వైభవసత్ప్రయాగమున. 37

ఉ. ఆ హరిజాంకవంశజునియం దనురక్తిపహించి తా జగ న్మోహిని యైన చారుతరమూర్తి పహించి సరస్వతీమహా వాహిని తాన యిచ్చమెయి పచ్చి జనంబులు చోద్యమండఁగా గేహినియై సుఖించుచు నికేతమున న్వనియించె బేర్మితోన్. 38

ప. ఆ మతిగరునకు నసదృశయశశ్యి దృకుండు సంభవించె నక్కుంభినీవల్లభునకు సమగ్రయశోవికాలుండు నీలుం డుదయించి. 39

ఉ. ఏలెను ధాతుణీవలయ మెల్లను వైరములేకయుండఁగా వాగిలిన యన్యభూభుజుల వంచి వశంబుగఁజేసి జన్నము బ్రూల నొనర్చె భూసురులు సంతసమండఁగఁ గీర్తనీయుండై నీలుండు నిత్యక్షీర్ణి రమణీ రమణీయండు మాన్యుఁ డంతయుఁ. 40

ఉ. సంతతపుణ్యుఁ డా నృపతిసత్తముఁ డుత్తమపుత్రుఁ గాంచె దు
స్యంతుని నిత్యనిర్మలయశఃభవితావధిభూఃరావర
ధ్వాంతుని పైరి భూవరకృతాంతు నితాంతకృపాసమంచిత
స్వాంతుని రూపనిర్దితజయంతుని సత్ప్రియభాషణక్రియా
కాంతుని భూరిసద్గుణ నికాంతుని భూరిలసద్వికాంతునికా. 41

ప. ఏతాదృగ్వంశకులాభిజాత్యంబుల శకుంతలకు ననుకూలదాంపత్యంబు దైవఘటనం
ఘటిల్లె నిది మీ యందఱకు మనోహరంబుకదా యనిన వారలు కీర్తించి మీ చరి
గ్రహానుగ్రహఁబులు గలచోటికి దైవంబు నానుకూల్యత వహించుట యేమిచో
ద్యంబని కొనియాడుచుండఁ జండకిరణమండలంబు గగనశుండంబునకు మధ్యవర్తి
యగుటయు మధ్యాహ్ని కానుష్ఠానంబున కనిపించుకొని యా నీవారముష్టింపచు
లరిగిరి, కణ్వమునీంద్రుఁడును స్నానార్థంబు తరంగిణి కరిగె ననంతరంబు. 42

ఉ. వాసుకిహారముం బెదరువన్నెలకానును గమ్మవిల్చుని
నేమిసినకన్ను రెంటి కిరుమిక్కిలి కేల్లవయున్ హలాహల
గ్రాసకళంకకంఠమును గల్గిన యా కఱకంఠమూర్తి దు
ర్వాసుఁడు నిచ్చె గణ్వమునివల్లభుపల్లగుహంతరంబునన్. 43

క. ఆసన్నుఁడైన ముని దు, ర్వాసునిఁగనుఁగొనియుఁ బ్రాణవల్లభునై జిం
తాశక్తి శకుంతల తా, నే నత్కారమును జేయ నెఱుంగక యున్నన్. 44

ఉ. కాపముఖంబునం గొనలు చాఁగి యిగుర్చు తపోవహీజ ము
త్రాచసి యట్టి మూగ్ధముని తాలిమిలేక నిజేశుఁ డెవ్వఁ డా
క్షౌరపతి యీ సతి నృజిమఁగా కని యెంతయు నిర్దయాత్ముఁడై
కోపముఖంబున న్వడి శకుంతల కిచ్చె గతౌరకాపమున్. 45

క. ఘనకాప మిచ్చి యరుగం, గనుఁగొని యనమాయ భీతకంపితయై పం
దన మొనరించుదు శిశు వది, యనుకంపకుఁ గాక కినుక కది లక్ష్యంబే. 46

గీ. కాశ్యపుఁడు తండ్రీగాఁగ ని క్కన్నీయకును, బుత్రి యిది మీకుబుద్ధిచెప్పుదురుగాక
యింత యలుక వహింపంగ నేమి గలదు, అనఁటివం డొల్వ నేటికి నినుపగోరు.

మత్తకోకిల. ఫాలలోచనుఁ డైన నిల్చి తపస్విసత్తమ తావకో
త్పీలకోపకృతాను నేడిమికి న్నహింపంగ నోపఁ డీ
బాల యొర్చునే కిన్న మీ రొకపట్టున న్నదలించినం
బాలదే కట్ట తోటపూరకుఁ జంద్రహాసముఁ డెత్తురే.

గీ. ప్రియుఁడు మఱచిన యేని నీబిసరుహస్య, యును బడంపడి తనలోన నొకటియైనఁ
గాశ్యపుఁడు వడు దుఃఖపాగరములోన, నందు నీకు మనఃక్షేప మావహిలదె. 49

గీ. తల్లి విషము పెట్టెదలఁచిన వది మాన్వ, గలరె యొరులు జగతిఁ గాశ్యపునకుఁ
బుత్తి నీకుఁ బుత్తి పాలఁతుక నిక నీశ్వ, ముంచు పాముంచు మునివరేణ్య. 50

వ. అని విషయవచనంబుల విన్నవించఁ గృపాభుం డై యెవ్వడేని ప్రియుఁడు ముదిరికా
దర్శనంబునెయు నప్పు డీ విదుగిమాధరి గలసి మెలంగం గలవాఁడీపువ్వుఁడోడి
గర్భంబునందలి యావిగ ర్భేశ్వరుం డైన యర్భకుండు చక్రవర్తివనంబు నొందు
నని వరంబిచ్చి పిడ్డొని చనియె, న స్మృతిపుంగవునికాపం బమోసుంబు గావునం
దత్తభావంబునం దుష్టంతమహీకాంతుండు శకుంతలానామమాత్రంబును మఱచి
రాజ్యాననంధానంబు నేయుచుండఁ గ్రమకృమంబున. 51

క. ఇంతియదరంబునను దు, వ్యంతుని వీర్యంబు నిలిచి చారుశమిగ
రంభంతరలీనాగ్నిక్రియ, న్నంతగతమై వెలింగె నభినవభంగిన్. 52

చ. నెల మనలెం దనూలతిక నిద్దము దోచెఁ గ పోలపాలిక
దైలతెల నయ్యె నెన్నడిమి లేములు వాసె వళిత్రయంబు ను
గ్గులు విరిసె జ్జవు ల్పడియెఁ గూరుకు పెద్దయు నయ్యెఁ జిట్టుము
ల్పలుముఱు బుట్టె నొక్కొకటిపై నుదయంబును బొందె గోరికల్. 53

చ. కిటకిట నయ్యె నెన్నడుము కేసరిమధ్యకు నాఁడు నాఁటికిం
బుటపుట నయ్యె నారు కడుఁ బొల్పు వహించెఁ దనూలతామృతు
ల్పిటనిట నయ్యె సోలము జనించె వికాలవిగోచనంబులు
నల్లవట నయ్యె సొంపుఁగల వాతెఱ కెంపును బూటపూటకున్. 54

మ. నవనాభీసరసిం బురందరదృవప్రణాళంబుతో వీరకమై
కవబంగారపుఁదమ్మి మొగ్గ లొదవంగ న్వాని యగ్రంబులన్
దవలె వృత్తిలి పట్టదంబు లన నందంబయ్యెఁ జూలంద నా
భవశాబ్దాక్షికి నాఱుఁ జన్నులును మీఁదం జూచుకద్యంద్యమున్. 55

నీ. ఉరుకీర్తి యగుమూర్తియదరంబులోఁజూలు నిలిచి యుండుటఁ మేనువెలకుఁబాటె
భువనభారవహండు పుత్తుండు కడుపులో వృద్ధి నొందుటఁ గను ప్రేగునయ్యెఁ
నమృతాంగుఁడగు పట్టియంతర్దతుం డొటఁ జవు లెల్ల నొగి నరోచకములయ్యెఁ
గమలాయతాత్మండు గర్భస్థితం డొటఁ దెలిమించు వాలుగన్నులు జనించె

తే. ధరణియెల్లను భుజియించు తనముఁడొట, మోద మొదట నదామృతాస్వాదమునకు
నవకమై యదరంబు ననాభియగుట, నభ్యుదయ మొందుచును వచ్చెనబ్జముభికి.

ఉ. శాశ్వతకీర్తులం దిశలు సారణ సేయఁదలంచు సర్వభూ

మిశ్వరభామినీజనము నెల్ల బతుల్గొన నిచ్చగించు నీ

విశ్వము నేలుతో దివురు వ్రేకటికోరుకులందు నాదిగ

రేఖ్యరుఁ గుక్షిలోన ధరియించినట్టి మహాసుభావన్.

57

శా. మాయం గర్భయనం ధరించి సుతతేజోరాజనం బెట్టిన్

ధ్యానం బెప్పుడు నాథుపై నిలుపు నా తన్వంగి నేజేల నే

తానై పచ్చినదాఁక నేమిటికిఁ జింతాదైన్యమంచున్ మదిం

బూనెం గర్వము తన్ను నేయ మరుఁడుం బూదిల్లు ముగింపఁగన్.

58

ప. ఇత్రైఱంగున వాదిగ రేఖ్యరుండు గాఁగల యగృకుం గర్వకుహరంబునం బూని

నిధాన గర్భయగు రత్నగర్భ ననుకరించు నద్దేవికిం గ్రమంబున నవమాసంబులు

బరిపూర్ణంబు లగుటయు.

59

క. భానుని బొందక యుచ్చ స్థానంబున గృహము త్రెడుఁ దనరఁగ ఫలనం

బైన శుభయోగమునఁ దే, జోనిధి భాగ్యోన్నతుండు శుతుఁ డుచుంచెన్.

60

క. శిఖి నర్తిం చెఁ బ్రదక్షిణ, శిఖులును దశదిశలు నుల్లసిల్లెను నానా

సుఖసులభగంధవాహము, లఖిలజనానందకరములై వీతెంచెన్.

61

సి. తల యంటి రతిపుణ్యా తాపసాంగనలు, సెంతయు నింగుడి ఫల త్రెలయునను

నుటజాంగణమునః గాఁ పునిదిర్చితపుటితో వెల్లుల్లిపాగముచ్చి వీతిహోత్రుఁ

జాగించి రించితోత్సవము ముప్పురుటాలివైభవంబు తృతీయవాసరమున

నాఱవదినంబునం దావరించిరి బహుయోగినిగణప్రార్థనములు

తే. కొలనుగుడిపేరి దినముల కొలఁది యెఱిఁగి, యఖిలమునిధగృహత్తుల నామతించి

విన్నబోతుండఁ గ్రియలెల్లఁ, విస్తరిల్లఁ, దగ నొనర్చిరి పురుటాలి తగవులెల్ల.

62

ప. త దనంతరంబ సకల మానవద్గంబును రావించి కణ్ణమహాముసీందుగ్గిండు పుణ్యా

హంబు చేయించి భరతుం డను నామంబు దౌవ్యంతికిం బెట్టి వెనుపఁ గృమత్ర

వర్ధమానుండగుచు.

63

సీ. స్వపకీరీటంబుల నిలుపుదు నను మాడ్కిఁ బొదిగిటిలోనుండి పదములెత్తు

క్షీతి మిన్నువడ్డను జేయొడ్డి రక్షింతు చనురీతిఁజేతులల్లార్చియునుదు

దానాంబువులు వట్టి తగవిపులకు నిచ్చు వడువునఁ బిడికిళ్ళు బట్టువిడుదు

నెలయుఁ బ్రతాపాగ్ని మొలపించి యారముపగిదిఁ చేమయును దీపంబుఁ కాదు

తే. నద్యతన రాజవిభనంబు లపహసించు, తెఱుగు దోచు చలంతి వేఁడుబులు నవ్వుఁ

గాశ్వపర్ష మనంబునఁ గౌతుకంబు, సంతతంబు జరింప శాసుంకులుండు.

64

వ. అంత నోయ్యనోయ్యన పర్యాణుంబున.

సీ. సింహాసనంబున జేరి రాజులు గొల్వ సుండుచందమునఁ గూర్చుండనేర్చె
ధర్మంబు నాల్పపాదంబుల నడిపింతు ననురీతిని నడిచి యుడనేర్చె
దొరలునో యన్వతంబు తఱచుమాటల ననుపగిది నొక్కొకపల్కుఁ బలుకనేర్చె
వర్ణాశ్రమంబులు వరుస దప్పక యుడ నిలుపును ననుభంగి నిలువనేర్చె
తే. ధాత్రి కరమందు నంశ మైనపదితనకు, నర్హును పోల్చి ధాత్రి కరాంగుళమునఁ
గడఁకబట్టి యల్లల్లన నడువనేర్చె, నాఁడు నాఁటికి నిభపురనాథనుతుఁడు. 66

కా. బాల్యంబంతట నుజ్జగించి పలుకుంబ్రాయంబునం బొంది సౌ
శీల్యంబొప్పగఁ జేసె నధ్యయనము స్వీలించె శస్త్రాస్త్ర సౌ
కల్యంబు స్వరుశ్మఁ జెంది చదివె న్నాన్యగమాను ల్మనో
బాల్యం బింతయు లేక కోవిదజను శ్రైష్ఠ్యం డీతం డౌ ననన్. 67

గీ. కొఱత లేకుండ విద్యలు నెఱవెఱింగి, త్నత్రవీర్యంబు గాన నిసర్గమైన
శౌర్యమును సత్వమును రాజసమును, బెంపుమదము బాహుజలంబును నదటమిగుల.

సీ. ముంజేతఁ గరకాండములు చుట్టుకొని వనద్విరదరాజంబులఁ దిగిచి తెచ్చి
కొనవెండ్రుకలు పట్టుకొని పంచరించిన పంచానంబులఁబట్టి తెచ్చి
వాలాగ్రముల ముక్కువైచి లంకెలను శార్దూలపోతకములఁ దోలి తెచ్చి
దొడ్డికట్టుగ నాఁగి తొలగి పోవఁగనీక యచ్చభల్లములఁ బెల్లార్చి తెచ్చి
తే. కర్ణమూలంబు లులిమి లేఁగలను బోలె, నేకలంబుల నొండింటి నీడ్చి తెచ్చి
దామెనలు గట్టి యాశ్రమస్థలమునందు, శైశవక్రీడలాడు దున్యంతమాతి. 69

వ. ఇట్లనన్యసాధారణం బగుసత్వంబున నుగ్రసత్వంబుల నెదురులేకయే హేలిం
జరించు నా రాజనూనునకుఁ గాననౌకనులు సర్వదమనుం డనునామంబు చెట్టి
ప్రేమంబు నేయుచుండ నొక్క నాఁడు కాశ్యపమునీంద్రుండు కుమారకల్పం
డగు కుమారు నూరుపీతంబున నునుపుకొని యుపలాంఛించుచున్న శతశతలం గనుఁ
గొని సంతోషిత స్వాంతంఁడై మధురగంభీరస్వనంబున నిట్లనియె. 70

క. తొలుపుట్టువు నీ నోముల, ఫల మెట్టి దకొ మనోజ్ఞపతిఁ బడసి నుతుం
గులదీపకరునిఁ గంటివి, లలితాంగీ! చక్రవర్తి లక్షణయుక్తకా. 71

గీ. పెద్దకాలంబు చనియె నీ ప్రియుఁడు వాని, తెఱవ యేలాకొ పిలువఁబుత్రేకతడనె
చెఱచెనోమస్మనఃప్రీతి విధ మెఱుంగక, మఱచెనో రాజ్యసుఖకేళి మగ్నమతిని.

ఉ. నేరము లెన్ని గల్గిన గణించుట నేరము లట్లు వారిపై
నేరువులైన యల్లరును నేరము లెన్నుదు రత్తవారిపై

వారల నేర్పు నేగములు వంకలు దీర్చ నయుక్త మెల్లెడం

గౌరవహీను నిజగతి గన్నియనిచ్చినవారు కోమలీ.

72

గీ. రాజులంట మీద వార లే యోజు జనిన, భద్రగజములు నడచిన పసము లలియ
లనిత మెయ్యండునట్లు సాష్టవపు నీవు, ధవునిఁ బెడఁబాసి యునికికిఁదలఁకుగదురు.

సీ. జీవితేశ్వరుఁబాసి చిరకాలవసతిగాఁ బుట్టినింటనె యున్ని బుద్ధిగాను
పొరుగిండ్ల నిరుగిండ్లఁ బ్రొద్దువోకలకైనఁ బలుమాటు నరుగుట పాడికాను
దాసీజనులతోడఁ దఱచుగాఁగూడి తృప్తరమాటలాడుట తగవుగాను
తన కెంత యాపులైనను నన్యపురుషసంసర్గంబుఁ జేయుట బాడగాను

తే. జనకగృహములనైనను మనసుపఱపి, హర నారకుఁ బంపుట గుణముగాను
హాస్యకథలందు గీతవాద్యములయందుఁ, బ్రీతి నెఱపుట మగనాల్పీతిగాను. 75

సీ. జలక మాహారంబు శయనసౌఖ్యము భర్తకంటెను మున్నుగాఁ గానునేయ
విభుఁ డారగించిన వెనుకఁ దద్యాజనంగునఁజేయ నర్హంబు భోజనంబు
ప్రియుఁ డల్లి తనుఁజేరఁ బిల్వకుండిన భూమి నింపుతోడుతఁ బర్యటించుటాప్స
వృతములు దేవతార్చనలు కాంతుఁడు సమ్మతింపక చేత యెంతేని కలుష

తే. మప్రియంబులు చేసిన నధిపుమీదఁ, జిన్నఁబోవక మది సంతసించవలయు
మంచిదైనను బ్రాణేశుమనసురాని, పనిని మానుట భద్రంబు వనితలకును. 76

కా. ఏ భంగి న్ముచినామనో పతిమనం బే భంగి రంజంతునో
యే భంగిం గులకీర్తి దాఁ గలుగునో యే భంగి వర్తింతునో
యే భంగి నృతిరాక యుండఁగలదో యేనాత్మలం దంచు నా
యా భంగి నృతియించుచుండఁదగుఁ బుణ్యస్త్రికి నెక్కాలమున్. 77

ఉ. కంచెలయం బటేరతిలకంబును బాపటచెందిరంబు ఛా
లాంచనసీమ లేఁబనుపు టచ్చతబొట్టుఁ జెవాకు గాజులం
గొంచెపువీడ్యము నిర్దులు కొప్పున నొప్పు నొనర్చ నెప్పుడుం
జంచలశేత్ర యుండఁదగు సంతతభర్తృఫలాభివృద్ధికిఁ. 78

సీ. జలమాడి మడుఁగునస్త్రులుగట్టి కై చేసికొనికాని కవయబోఁజనదు ప్రియుని
మునుపు మేల్కొని భర్త మోముఁగన్దొనికాని కాఁగాను వీక్షింపఁగా నితరులఁ
గడవమీదను సన్నెకలుమీద రోలుమీద నునికి విభునికిఁదఱుఁగుయశము
తడికాళ్ళతో పీడుదలతోడఁ గర్ణపత్రములతో నిద్ర పుణ్యంబు దఱుఁగు

తే. సందె దలఁయంటుకొనుట వస్త్రంబులేక, మజ్జనముచేత విడియాకు మట్టిగించి
తాల్పటయు నిరుగేలను దల పుణుకుట, భర్తగలభూమియల కశుభప్రదములు. 79

- క. వ్రతములు నుపవాసంబులు, మతియుంప నిగర్థకములు మానవతులకుఁ
బ్రతివాసరంబుఁ గేవల, పతిభక్తియు చాలు నిహముఁ బరము ఘటింపన్. 80
- చ. తెఱవకు నల్లభుండు పరదేశము వోయిన నన్నెమాని తా
నజితకి నల్లబూసలును నచ్చతబొట్టును మట్టెవన్నెగాఁ
గుఱుమణులైనపుట్టునును గూడఁగదువ్వనిమైలకొప్పనై
మాఱుగిడియింటిలోఁ బతిసమాగమమున్ మతియింపుటొప్పగున్. 81
- సీ. పనితకు నిష్పదైనయు జీవితేపండు భానుకు ముంగొంసుపనిడి భర్త
నుదతికి నఱలేని చుట్టంబు పెనిమిటి తరుణికిఁ బ్రాణమిత్రంబు ధవుఁడు
వనజలోచనకుఁ బెట్టనికోట దయితుండు నాతికి నభిలార్థదాత ప్రియుఁడు
కాంతకు మానరత్నుడు డింటిమాతండు సతికి నాఱడిలేని హితుఁడు పరుఁడు
- తే. కంబుకంఠికి నిత్యశృంగారవిధవ, వల్లికకు నాలవాలంబు నల్లభుండు
పల్లవోష్ఠికి సౌభాగ్యభాగ్యలక్ష్మి, గణన యొనరింపనేల యెడ్డడయ మగఁడు. 82
- ప. అని పృథంగవశంబునం గొన్ని కులకన్యకాధర్మంబు లెఱింగించి యననూయా
ప్రియంవదలు మున్నుగాఁ గొందఱ వృద్ధతపస్విశీజనంబులను జతురమతులగు నిద్దఱు
శిష్యులం దోడువెట్టి శకుంతలం దుష్ట్యంతుపాలి కనుప నమకట్టి. 83
- ఉ. పొమ్మన కామఁ జూచి, మదిఁబుట్టిన ప్రేమయు పేష్కి బాష్పముల
గ్రమ్మిన్ గ్రమ్మఱు బెడమొగంబు కన్నుల నీరు మ్రొంగుచుం
గ్రమ్మఱు దాశకుంతల మొగంబగు నశులు నించుఁగొంతిసే
పమ్మని జాలిఁబొంది ధృతియంతయు నిల్వక విచ్చి పాఱఁగన్. 84
- ఉ. ఎంచ మునీంద్రులందు విజితేంద్రియుడైన తపస్వి కూర్మిగా
వించి శకుంతలం బెనిచి విస్తృతినొందిన మోహపాశముల
త్రెంచుకొనంగలేక తియతీపులఁజిత్తముగాపివెట్టె శీ
రించిన నెవ్వఁ డింక పదలింపఁగ నోవెడు మోహబంధముల. 85
- సీ. క్రకవధారాకతోరంబైన కక్కుల కొవ్వొడి కొడవంటఁ గోయరాదు
కూలాయసోద్రామమద్దాలములఁ దృప్తి వ్రేళ్ళతో బెకలించి వేయరాదు
సమిదాజ్యముల నగ్ని సమకొల్పి దారుణ శిఖలఁ గాచి నీలుసేయరాదు
ఘనముష్టిఁ గబళించి కపట పద్మిణిబట్టి తెగఁ జేతితోడ రాశియరాదు
- తే. నృపయ మను పాదులోపల నుదయమంది, తల్లిదండ్రులమీఁద సోదరులమీఁద
దనయ బంధు కళత్ర మిత్రములమీఁద, మూరివోపంగ బ్రాంకిన మోహులతను. 86

ప. ఇట్లు బంధురం బగు మోహలతాబంధమున న మృనిసింధురంబు కట్టవడి ప్రకృతి జనంబుకై వడి శకుంతలాభిముఖుండై.

87

సీ. అత్త మామలకు నీయపనేరు పెట్టుచుఁ గనుసచ్చఁ జేయుమీ పను లెఱింగి
ప్రాణమిత్రములుగా భావించి యేపొద్దు సవరింపుమీ ప్రేమ సవతులందు
భర్త యొక్కొక వేళ బహుమాన మొనరింపఁగదినురా నీకుమీ గర్వరేఖ
పతిచిత్త మెఱిగి తత్పరిజనంబులమీఁదఁ జేయుమా విగుల దాక్షిణ్యగమ
తే. కలఁక నొందదుమీ ధవుఁ డలిగినపుడు, సుమలను జేసిననుమా పగుసవసు
వీని వెలిగాఁగఁదిరుగునేవెలఁదియైనఁగులమునకునాధియగుఁజామీకూతుఁగుఱ్ఱ 88

ఉ. నా పయి కూర్చి తద్గురుజనంబులపై నిడి మానికన్యకా
స్థాపితవృత్తి బంధువనితాతతి యందు ఘటించి యిష్టస
ల్లాపములందు నిచ్చుటఁ పలంపక నిచ్చుటఁ బ్రాణనాథ నే
వాపరతంత్రవై యెటుల వన్నియఁ దెచ్చెదో నామఁ బుత్రికా.

89

ఉ. ఎన్నఁడు నా మది నృజతు నే నిటఁబుత్రిక పూటపూట యు
సన్నసరోవరంబునను సంస్కరణం జూనరింప సంతత
స్వీన్నమరందసిక్త సరసీజముఁజూచి మ దంతికంబునం
గన్నుల నీటితోడఁ గుళకం బగుచున్న భవన్ముఖాబ్జమున్.

90

ఉ. కొంత ముఖంబునుం గలదు కోమలి నా కిటఁబర్ణశాలికా
ప్రాంతమునందు నీపు పెనుపం బరువొందిన మాలతీలతా
క్రాంతమనోజ్ఞ మైన సహకారముఁ గన్గొనునప్పుడెల్ల దు
ష్కంతుఁడు మాశకుంతలయు సంగడి నుండుటగాఁ దలంపఁగన్.

91

ప. అని ప్రేమాతిశయంబున లతాతరు వితానం బవలోకించి.

92

సీ. అల పెటుంగక తాపకాలవాలములకు నెమ్మితో నిరవాంద నీరుపోసి
కగ్రమవృద్ధిఁజొందు మాగ్గంబు లారసి వచ్చి పూటపూటకుఁ జాలఁ బ్రోదించెసి
ప్రేమాతిరేకత ప్రియమండనమునకుఁ జిగురాకుఁ గొనగోరఁ జిదుమవెఱచి
పరిపాటి నల్లన ప్రసవోద్గమంబైన సఖులు దానును మహోత్సవ మొనర్చి

తే. తల్లియై పెంజె మిమ్ము నీ తలిరుబోడి, యత్త వారింటికరిగెడు నాలతాంగి
క్షీతిరుహములార పుష్పిత్వలతికలార, యనుమతింతురుగాక కళ్యాణయాత్ర.

93

గీ. తోడునీడయుఁబోలె నీ తోయజాతీ, పెరిగెనిన్నా శృమిలోనఁ దెద్దయయ్యె
బురుషునింటికి ననుపక పుట్టిరింబ, నునుచుకొనరాదుగాయంచు నున్నరనుచు.

94

ప. ఎట్టికేట ధైర్యముః ట్టుకొని శకుంశలం దోడ్కొని యెగ్గి హోత్రంబునకు దం
డంబు వెట్టించి మునులకు సమస్కారంబుఁ జేయించి పుణ్యతపస్వినీజనంబులకు
మ్రొక్కించి తదీయాశీర్వాదంబులతోడఁ దానును దీవించి యనుపుటయుఁదండి
పాదంబులకుఁ బ్రణామం బాచరించి. 95

సీ. జనకుఁడుండెడు సమస్తవేదికఁ జూచుఁ జూచి క్రమ్యుఁబోయి చూడవచ్చు
స్నానాగ్ధనియమిత జలజాకరముఁ జూచుఁ జూచి క్రమ్యుఁబోయి చూడవచ్చు
నిజహస్తపాపిత కజవల్లకలు చూచుఁ జూచి క్రమ్యుఁబోయి చూడవచ్చు
గుంజకోటరక్షతీక్రోడవీధులు చూచుఁ జూచి క్రమ్యుఁబోయి చూడవచ్చు

తే. దండ్రీబాయంగ లేని సంతాపలము, నత్తవారింటికేగెడు హర్షజలము

గోరువెచ్చైన పాలిండ్లకొనలుగడువ, నెడవఁదడవనఁ బయ్యెను దుడిచికొనుచు. 96

సీ. కదలు నాలుగు మూఁడుఁబడములు క్రమ్యుఁ తిండిపాదంబు లొడల ఘటించుఁ

గొంటిదవ్వేగు నేగుచువచ్చి కబ్బుని కడుపులోఁ దలమోపి కౌగిలించు

నరుగుఁ గొండొక వేగఁదిరిగి మానులకు మా యయ్యనుఁడియని యప్పగించు

గమనించుఁ బెడమల్లి కాశ్యపుదెసఁ జూచి నేఁబోదునంచు గన్నీరునించు

తే. జనకుఁ డుడలానము నేయ సందమింద్ర, భామలదలించ ననసూయ పట్టితిమ
నిగిడి యడుగిడె నొకభంగి నుగిడివగిడి, చూచుకొంచు శకుంతలానూనగంధి. 97

క. మునిభామలు నలువంకలఁ జనుదేఱఁగ నిర్మలోర్మి సంగతయగు న

య్యనిమిచనది రత్నాకర, మున కేగెడు భంగిఁ గదలిపోవుచు నెరుకె. 98

సీ. కీరకోకిలకారికారావముఖరిత బహిరంగజారామభాసురంబు

దళదబ్జరవోత్పలమనోహరినీరాగాధపరసూసమావృతంబు

స్ఫాటిక మణిలూపృత్యగరచనాతినిస్తృత ప్రాకారవేష్టితంబు

శుభ్రకోచిరదభృవిభ్రమాభృంకవ బహువిధప్రాకారబంధురంబుఁ

ఆ. గాంచిరంత మాని కాంతాశకుంతల, లబ్ధిమేఖులాసమంచితాంఘ్రు

నూపురంబు నతిమనోజ్ఞకల్పితరత్న, గోపురంబు హస్తీనాపురంబు. 99

ప. కాంచియనేకవారణ తురగరథ ఘటనేనాధిపచ్చత్రచామ రాన్విత సత్పురీసమంచిత

వైభవంబులకు నాశ్చర్యాద్భుతప్రమదరస మగ్నహృదయలగుచు నల్ల నల్లన యరిగి

యచ్చట్టనంబుఁ బ్రవేశంబుచేసిరాజమందిరద్వారంబుననిల్పితమరాకఫణిహారలచేతం

బుత్తెంచుటయునుహరునుంజని యాభూమింజయుంగాంచికన్వాశ్రమంబుననుండి

యిద్దరుతపస్వులు గతియతపస్వినీజనంబును దేవరకుం బొడనుపననిచ్చి వాకిట

నువ్వు వారని విన్నవించిన నన్నరతాగుండు మునినాథుఁ డిట్లు పుత్తెంచుటకు

నెయ్యొది గతంబాకొ యని విన్నయభయంబులు మనంబునం బెనంగొన నభాసలం
బున ప్రేమనులం బొడనూపించుకొనుట యనర్హంబని యందఱి వీడుకొలిపి నగరి
లోనికింజని యంతఃపురాంతికంబున నేకాంతసౌధంబున నాసీనుండై మాన్యలగు
వృద్ధకాంతలం బనిచి వారల రక్షించుకొని యుచితసత్కారంబు లొనగ్గుం బ్రీతు
లై పురోభాగంబునం గాశ్యపశిష్యులు వారివెనుక సంయమిరాజకాంతలు వారి
మఱుంగునం గుమారయుక్తయై శకుంతలయు నిలిచియుండి ర య్యెడ నా సంయ
మిశిష్యులు దుష్కృతు నాశీర్యునించి.

100

క. జననాథ మద్ధురం డగు, మునినాథుడు మీ సమీపమున కనిపెడుచోఁ
దనమాటలుగా నీతో, ననుమనె నవి చిత్తగింపు మపధానమతిన్.

101

మ. లలితాభేటరతి స్మదాశ్రమము లీలంజొచ్చి యచ్చో శకుం
తల గాంధర్వమున న్నివాసమయి కందర్వాజ్ఞలోన న్నవో
త్కలిక న్దొన్నితిథు ల్పరించి యటమీఁద న్రాజ్యరక్షకుఁడు
వాలివై క్రమృతఁ జిత్తగింపవ తదీయంబైన వృత్తాంతమున్.

102

గీ. ఏ మెఱుంగనిపని యని వృద్ధయవీధి, వెఱచునో కాక మఱచెనో వెనుకఁ జింత
మఱపులేదైన బహుకార్యమగ్గుమతులు, ధారుణీనాయకులుగదా దానికేమి.

103

క. మా సరసీరుహనేత్రకు, నీ సంగతిఁ బుత్రకుఁడు జనించెను నరక
త్రాసకరుండై నరక, త్రాసకరుం డగుటఁ జక్కిధరుఁడును బోలెన్.

104

సీ. కులము మేదినిమీఁద ఖిలముగాకుండంగ నభివృద్ధికారణం బాత్మజుండు
సౌఖ్యదం బైన సంసారదుఃఖముల కాలవాలస్కంధ మర్భకుండు
జంపతులకు హర్ష జలరాశి యుబ్బింపఁ బూర్ణేందుబింబంబు పుత్రకుండు
గృహమేధిధర్మలక్ష్మికి వీఁపుమోపంగఁ బెనుపైన యాధారభిత్తి సుతుఁడు
తే. తనయుఁ డా లోకపథమున కనుపువాఁడు, మండిరాంతరదీపంబు నందనుండు
నూనుఁ డిటు వీటిఁబోకుండ సొమ్ముకర్త, యపరవయసున నాలంబయిష్టి కొడుకు.

ఉ. కేవల పుత్రుగొంగఁ బరికింపఁగఁ జాలినవాఁడు గాఁడు డా

నీ వనరాశివేష్టితమహీతలచక్రము చక్రవర్తి ల
క్షీవిభవంబు నొంది పరిశీలనఁ జాలన నేయు నన్యధా
త్రీవరమౌరత్నఘనదీప్తిగగన్ధగితాంఘ్రిపీఠుడై.

105

క. ఏజాంకపంకచూడా, మాణిక్యంబయిన నీ కుమారుని సకల
తోటికి యువరాజ్యరమా, పాణిగ్రహణం భానర్హ పరమప్రీతిన్.

107

- వ. అని జననీసమీచముననున్న భరతుం గొనివచ్చినమ్ముఖంబుచేయించి యననూయా
ప్రియంవదలచేత శకుంతల నంతికంబునకురప్పించి. 108
- క. జననాథ! యిదె శకుంతల, యననూయారంభతులకు నణుమాత్రంబై
నను వట్టపడదు శీలం, బున ని యొడ కింతి ననిచి పుత్రైంచుటయన్. 109
- ఉ. సద్గుణకాలివైన నిను సంస్తుతి చేసి కుమారిఁ జూచుచున్.
హృద్గత మైన మోహభర మే మని చెప్ప నృపాలచంద్ర యు
ద్యద్దళద్రువు ల్వఱదలై వదనాబ్జము డిగ్గి పాఱగా
గద్గదకంఠనాశుండయి కణ్వుడు మీ కడయెం బ్రియొత్తులన్. 110
- క. జనయిత్రీ కనియె నింతియ, జననం బాదిగ నిశాంత సమృద్ధమతివై
యనువాసరము శకుంతల, బెనిచితి నే ముక్తిబాలఁ బెనిచినభంగికా. 111
- సీ. మహనీయ సంయమంబు మహాధనంబుగా మతియించి వర్తించు మమ్ముదలంచి
యెసఁగ కాపాసుగ్రహ సమర్థుడైన బ్రహ్మయతలేజ గాఢయ్యఁ దలంచి
గణనకెక్కిన దేశగణికాతలికి రత్నముకురమై వెలుగు మేనకఁ దలంచి
యాభేటరతి వచ్చి యశ్రమస్థలిఁ దడఁబాటు చేసిన చెల్లుబడి దలంచి
- తే. మిక్కిలిగ మన్ననయఁజేసి మెలఁగవలదు, తక్కువయఁ జేయవలవ దంతఃపురంబు
నతులలో పల నరియకా నరక్షతోడ, నీ శకుంతల భూకాంత యేలుమనియె. 122
- గీ. అనిన న మ్రొటలకు నసహ్యంబు నొంది, యెఱుఁగుపై నున్నవాడు బిట్టులికిలేచి
కర్ణములుమాసికొని శిరఃకంప మొదవఁ, దొలుత హరహర యంచును బలికివలికి.
- క. మునికన్యక యెటు నేనటు, వనమున గాంధర్వమున వివాహంబులు నూ
నుని గొనెనటు మఱచితి నటు, వినఁగూడునె యిట్టిభంగి విపరీతోక్తుల్. 114
- ఉ. కాంబజవైరి నన్నిభుండు కాశ్యపుఁ డాతనిపుత్రి నిచ్చ నేఁ
జేయుట యెట్లు కార్యఫలసిద్ధి వహించుట యెట్లు భస్మముం
జేయఁడె చంద్రమఃకులము చిన్నగునన్నను వింత యెంతయ
న్యాయపుమాట తీటుగొనినం గొఱవిం దలగోఁకొందురే. 115
- గీ. చదువనే మున్ను ధర్మకాస్త్రంబులన్య, కామినీరతి కలుషంబుగా నెఱుఁగనె
యన్యసతిమాత్రమే కాశ్యపాత్మజాత, యరయ నంగారక ల్పితయైనపరీతిమ. 116
- సీ. గజరాజగామిని కంఠనూత్రంబులు కాలనూత్రంబులుగాఁ దలఁచక
పద్మపత్రేక్షణ భాహుఘాతంబులు కాలఘాతంబులుగాఁ దలఁచక

కోమలి పీనవక్షోజచక్రింబులు కాలచక్రంబులుగాఁ దలచక
యుడు రాజవదన మృదుూరుదండంబులు కాలదండంబులుగాఁ దలచక
తే. కాలసూత్రంబు లె బృంగిఁ గడచు నరుడు, కాలపాశంబులేభంగిఁగడచునరుడు
కాలచక్రంబు లే భంగిఁ గడచునరుడు, కాలదండంబు లెబృంగిఁగడచునరుడు.
ప. నా వృద్ధయంబు పరవధూనుఖంబునకు విమంఖంబుగాని సుమంఖంబుగాదు; మీర
లెచ్చటనుండి విచ్చేసితిరో యచ్చటికి నరుగుండు మీకు నిదె సేవాంజలి యనిన
వారలు విని రహస్యప్రయోజనం లెఱుంగమింతేసి యొండొరుల మొగంబులచూ
చికొనుచుండ ననమాయా ప్రియంవదలు డగ్గటి ధీరగఁభీరస్వరంబున నిట్లనిరి. 118

కా. ఆహా! లెస్సవిచారమే మొదల నీ వాఁలేటకేలి నృహా
త్సహం బాష్పఁగ వచ్చి యాశ్రమము నిచ్చుంతొచ్చి యహోట న
న్నాహ (పీతి శకుంతలం గలచి గాంధర్వక్రియాలక్ష్మి ను
ద్వాహంబైన ప్రకారమంతయును శాత్రునిస్మృతింబొందితే. 119

కా. పుత్తు ల్కూర్మరవతు ల్పవక్రియులుఁ గామధ్యంత కాటు ల్మృషా
విత్తుల్ నిత్యసవ స్వభావులు శకు ల్విక్యాసహీనుల్ చల
చ్చిత్తు ల్దూరపదార్థకాంక్షులు బహు స్త్రీలోలువుల్ ప్రేరకా
యత్తు ల్గ్రాజు లనంగ విందు మది సత్యంబయ్యె నీపట్టునన్. 120

సీ. నెలఁగలనైనఁ బెన్నెటివేటి వోషింపఁ దలకుఁ జేరఁగ నీదు తైలధార
బుతుపతియైనచో దేహశుద్ధికినైన మైనాడనొల్లదు మజ్జనంబు
మాసికండాతి ముమ్మరమైనఁ గట్ట దుద్వాసించి వేటొక్కవల్కలంబు
ప్రాణరక్షార్థంబు పర్యాంబులుగాని మాతిముట్టదు కందమాలఫలము
తే. లెన్నిదివసంబులో నీవు తన్నుఁబాసి, నాఁటిసుండియు నీ శకుంతల వృషాః
నేఁటిదాఁకను నడవె నిర్విద్రవిష్ట, దీప్రతరమైన విరహ వీరవృత్తంబు. 121

క. పరమచత్రివ్రతయగు నీ, తరుణీమణిఁ బాయ నెట్టిదైర్యముకలిగ
స్వరుసఁ దనయంతవచ్చిన, నరవర! యెఱుంగ నన నెట్లు నాలుక యాడెక; 122
గీ. గుణవతియుఁ బుత్రవతియును గులవతియును, నైనభామను విడుచు నన్యాయకారి
కిహపరంబులు లే వనియెడు సమిధ్ధ, ధర్మకాస్త్రంబు లెఱుంగవా? ధరణీనాథ?
ఉ. అద్దములోని నీడవలె శాకృతియం దొక లేశమాత్రముం

బిద్దముగాక నీకుఁ బ్రతిబింబము వోలె వెలుంగుచున్న నీ
పెద్దకుమారు భూవర యభిన్నమతి నొక్క మెత్తి చూడుమా
ముదియ నీ పయిం గలుగు మోహము భక్తియు గాననయ్యెడున్. 124

ప. అనిన న వ్యవహారములకు రాజు కటకటంబడి మీర లాడువారలు మీ లోడ నిట్టి
ట్టునుట యుక్తంబుగాదు. ఆశ్రమంబునకు నేడు కేటపట యెల్ల యెల్లుంటు వచ్చి
కణ్వునుహమునీండునింగని త దాదిప్తమాన్యంబున నడచెదంగాని పాం డని దిగ్గున
లేచి పెద్దమొగసాలకు వచ్చి సభామధ్యంబున నుండఁ గాత్యవశిష్యుడని మానవ
త్యనమాయాప్రియంపదిలు శకుంతలాకుమారుల వెన్నడి దోడుకొని వచ్చి యుచి
తస్థలంబున నిల్చి రందు ననమాయా ప్రియంపదిలు శోపపిహితేక్షణలై యంత
రిక్షంబునకు హస్తంబు లెత్తి యెత్తిలి సకలజనంబులు విస నిట్లనిరి. 125

సీ. దేవతలార యో దిక్పతులార నక్షత్రంబులార యోగ్యసములార
చంద్రార్కులార యో సప్తాంబునిధులార నదులార యో గోత్రనగములార
చరమపూర్వలార చంచభూతిములార పృథ్వీంబులార యో పత్నులార
దిశలార యో నిశానిశలార పార్వతీశ్వరులార యో రమాచక్రలార
లే. ౧ నునివృత్తంబు మీ లెఱుంగనిది గలుగ, దీ శకుంతల మేలుఁ గీడేర్పరించి
.....ప్రకటముగఁ జేయుదురుగాక ప్రజ లెఱుంగ. 126

మ. అను నా లోనన త త్వభాజనము లత్యాకృర్యమంబొంద నో
జననాథోత్తమ! యీ శకుంతల మహాసత్యవ్రతాన్విత, త
త్తనయుండు నృపదీయ వీర్యజాడు సత్యంబౌ మఱి సృత్యహా
ననుమానింపకు మంచు మ్రోసె వడి న య్యాకాశవాణీధ్వనుల్. 127

ఉ. ఆ పలుకు ల్వెస న్విసుచు నాగ్రహవృత్తి శకుంతలాంగులి
సాపితమైనయంగరముఁ జయ్యన నూడిచి మీఁదివైచి యో
పాపపురాజ! యెట్టిదియు బాలిక వేలికి వచ్చెఁ జెప్పుమా!
యీ ప్రజ లే గతిం బనిచి లేగద మా గతినన్న నయ్యెడన్. 128

సీ. విస్మయకాంతులై వినువారు కొందఱు జగతీకునెడఁ జాల నెగులు వడిరి
మహనీయమతి సధర్మంబు చేసితివి నీ పని రమాత్యులు మాన్యులైవవారు
నృపతి నేమియు ననగేర కూరక వృద్ధులును బంధవులుఁ జెవు ల్పూసికొనిరి
యాఱిడి నోములే యయ్యెను దనకంచు వెన శకుంతల వెక్కి వెక్కి యేడ్చె
లే. నంగుళీయకథానూదయంచేత, నత్రిసంభవకావజంతైన నృపతి
మేనకానుతమింద నజ్ఞానమొందవఁ, గ్రమ్ముకొనియున్న చిమ్మచీకటులు విరిసె. 129

ప. అ య్యవసరంబున. 130

సీ. విక్రామగతి వేట పెడలిన చందంబు మునిజనాశ్రమము చొచ్చినతెఱంగుఁ
ధృతిసేవనవేళఁ జా శ్రీనిధిధంబుఁ గణ్వనందన బొడఁగనిత ధీతి

- యన్యోన్యసంప్రీతి నలరినలా గిడజును విరహాగ్ని వేగిన విధంబు
గాంధర్వవిధిఁ గరగ్రహణమందిన జాడ యచ్చోట సంగమంబైన భంగి
తే. గమనరీతి వియోగప్రకార మింత వట్టు, భావంబులును మొనకట్టుకొనుచుఁ
గూడియేతెంచిమనసుఁతోఁగుప్పగొనిన. మోహభరమోహవకమూర్ఛ మొగ్గెవిభుఁడు
గీ. అల్లనల్లన తెలిసి ధైర్యంబునూఁది చక్కఁ గూర్చుండి తలయూఁచి ముక్కుమీఁద
వేగిలు భుజియించి మిగులఁ గ్రోవ్వేడి యొదవ, దట్టముగ దీర్ఘనిశ్వాసధారవఱపె.
సీ. అత్యంతకుపితాత్మలై తన దిక్కు చూచు ప్రియంపదను నననూయఁ జూచి
కన్నీరు మున్నీరు కాలువలై వెల్లిగొనఁ జేయు మేనకాతనయఁ జూచి
యవయస్త్రిఁ దన య చ్చొత్తిన ట్లున్న తులదీపకరుడైన కొడుకుఁజూచి
నామాత్మరద్రమాణదినంబునకుఁ దేరగిరవున్న ముద్రయుంగరముఁ జూచి
తే. ద్రష్ట లైయున్న మంత్రివర్గంబుఁ జూచి, ధర్మ ముడిగితి వనెడు మిత్రములఁజూచి
చలుతెంజుగుల నాడెడు ప్రజలఁ జూచి, తనయవజ్ఞాప్రకారంబుఁ దలఁచి చూచి.
కా. ఆ చంద్రాన్వయసంభవుండు మృగయాన్యపారముం బుష్ప నా
రాచవ్రేరితుఁడై శకుంతలకు ధర్మస్వాంతము ల్పాక్షిగా
వాచానిష్ఠవరంబు లిచ్చుటయు సర్వంబు న్యధార్థంబుగాఁ
దూచా తప్పకయుండఁ జెప్పెనిజబంధు ల్మంత్రి లాపుల్వినన్. 134
గీ. కొడుకు నాయంతవాఁడయ్యెఁగడునెదిగెను, దేహమాత్రంబై చిక్కఁగాధేయతనయ
తలఁపు లే కింతకాలంబు తడయుపెట్టు, తెఱవకిచ్చిన సత్యంబు మఱచుపెట్టు 135
సీ. గణనాధికముగ యాగములు గావించినఁ బాయనే యీ మహాపాతకంబు
చతురభిమధ్యభూస్థలి దాన మిచ్చినఁ గడచునే యి మృహాకల్మషంబు
సప్తముక్తిప్రదేశములు దర్శించినఁ దొలఁగునే యి మృహాదుష్కృతంబు
కర్మహారేశ్వరాగ్రం బెక్కి పడినను గడయునే యి మృహాకిల్బిషంబు
తే. ధర్మపథవర్త లిలఁ దన్నుదలఁచినపుడు, కర్ణమాలు మూసికొనియెడఁగలుగఁజనర
చలుకులేల యసత్యవాదులకు నెల్ల, సుర్విపై నేన యగ్రగణ్యుండనైతి. 136
వ. అనుచు నిందానురూపంబు లగు ననులాపంబులం జరుపుచున్న యవసరంబున 137
సీ. కర్పూరనవపరాగవిపాండుతనుకాంతి యకతీరచారుచంద్రికలు గాయ
వికటారకూటపల్లికకార మగు పెద్దమగుటంబు లేయెండ జిగుల నీన
హరిణాజినోత్తరీయచ్ఛాయ బ్రహ్మ తేజఃకృతానునిపాగచాయ నెరయఁ
గుటి నహవిర్మపీకుబ్జులమంబు న్నాసల్కిపై జీఁకటిసూగుపార్థ

తే. నచతురాననవద్యజాం డనలికాక్ష, శంకరుం డచతుర్భుజచక్రపాణి

యభిలలోక్తక సంపూజ్యః(డరుగు దెంచె, నారదుఁడు కాంతిజితశరన్నీ రేసుండు.

క. చనుజెంచిన ను నివతికిం, జనవతి యెదు రేగి వినయసంభ్రమముల న

ర్చనలొసంగ నముచితానన, మన యం దుపవిష్టుడై ప్రమోదముతోడన్. 138

ప. రాజు వదనంబునం జూడ్కి నిలిసి, యింత యేల సంతప్తమాననుండవై యున్న
వాఁడవు నీస్వాంతం బత్వంతనిర్మలంబు నీకు నొకదోషంబుగెలుగ నేర్పునే ఆశ్ర
మంబుననుండినీవు పురంబునకునరుగుదెంచు నెడభవదీయవిరహాక్రాంతయైనశకుంతల
దూర్వాసమునీంద్రుండు వచ్చిన నుచితసత్కారంబులు నేయ నెఱుగకున్న నతం
డలిగి యిచ్చిన కావతిమిరంబు నిన్నుం గాననీడయ్యె, ముద్రికాదర్శనంబు కాపా
వధియుం బ్రసాదించె నని తదవ్యత్రాంతంబాద్యంతంబునుం దెలియం జెప్పిచిత్తంబు
నుత్తలంబు డించి కమరునింజూక్షియాకామంతలుండునకలవహీచక్రంబునుజక్ర
వర్తియై పాలించు; భవద్వంశంబునితని పేరభరతవంశబునంబ్రసిద్ధిగాంచు, నితని
యువరాజుంచేసి శకుంతలయు నీవు నేకకాలంబు దాంపత్యసౌఖ్యం బనుభవింపు
మనినం దదనుకాననంబున.

501

నీ. మునిభామినులతోడ నననూయతోఁ బ్రియంపదతో శకుంతలావనజవదన

నంతఃపురంబున కనిపినం బతియాజ్ఞఁ బరిచారికలు భయభక్తులలర

జడల యల్లికలూడ్చి సంపెంగనూనియ శిరసంటి నీకాయజిడ్డు దిగిచి

గంగాంబువుల జలకంబార్చి తడియొత్తి రమణీయ చీనాంబరములు గట్టి

తే. వెండ్రుకలు చిహ్నువాసి త్రోవ్విరులు దుఱిమి, పలుచగా మేనఁ జందనపంకమలది

యవయవంబుల కర్పంబు లైనభంగి, లలితమణిభూషణముల నలంకరించి. 141

చ. ఇనుఁడు పృథ్విలాస మెర మెచ్చినోకో యవ మేనఁ బొల్పు నూ

తనమణి భూషణదుర్మిలితానము గ్రమ్మఁగఁ గ్రొమ్మెఱుంగు చా

డ్చున నడ నేర్పు చిత్తరువుపాలికఁ బుత్తడిబొమ్మభాతి మో

హనగతితోడ మంగళగృహంబునకుం గొనివచ్చి యచ్చటన్.

142

గీ. హేమపీతంబుమీఁద న య్యింతి సునిచి, రాజునకు విన్నవింప నారదపురస్స

రంబుగా వచ్చి కుభమహూర్తంబునందు, నమితకణ్ఠ్యాభూషణములు చెలఁగ.

క. నరవతి ప్రమోదరససం, భరితుండయి, తనకు నగ్నిమహిషింగా సు

స్థిరమతితోడ శకుంతలఁ, భయనడి పృజలెల్ల మెచ్చ బట్టుగఁజెన్న.

గీ. ఇంతిఁ బట్టముగట్టి యనంతరంబు, తనకు దండంబువెట్టిన తనయు గుచ్చి
విగియఁ గొంగిటఁజేర్చి సంప్రేమఁజేసి, మానితానందజలముల ముజ్జనంబు. 145

నీ, నచ్చందనముకంటెఁ జందనంబునఁ గల్పంబు చేసిన కప్పురంబుకంటెఁ
బుప్పొడికంటెఁ బుప్పొడిలోనఁ జొరలించి నెలసిన శౌంగల్పవిరులకంటె
హిమజలంబులకంటె హిమజలంబులనాన వైచినవినకల్లవములకంటె
నిండువెన్నెలకంటె నిండు వెన్నెలచేతఁ బడనైన చంద్రబింబంబుకంటె

తే. కెరయఁగూర్చిన పీనియన్నింటికంటె, నినుమడియు మువ్వుడియైనైన మనుజవిభుని
యల్ల మెల్లను మిగులఁ జల్లుఁజేసి, నందనాలింగనమునఁ జెన్నొందునుఖము. 149

వ. ఇత్తెఱంగునఁ బుత్రాలింగనసంగసౌఖ్యంబున శాన్తపాలపుంగవుండు కొంతతడవు
తన్నయత్సంబు నొంది యనంతరంబు శతానందనందనానుభవంబున నందనుని
యవరాజపట్టంబుగట్ట సమకట్టి యమాత్యులం బిడిపించి నమచితానందబులనునిచి
శతానందంబులం బ్రసన్నావలోకనంబులు నినిచి మధురగంభీరధీరస్వరంబున
నిట్లనియె. 147

ఉ. ఏలితి నేను భూభవనమెల్లను వైరములేకయుండఁగా
వ్రాలిన భూమిపాలకుల వంచి కరంబులు గొంటి జన్నము
ల్పాల నొనర్చితిం బ్రజలు సంతసమండఁగ బంధుకోటిచే
: మే లనుపించుకొంటిఁ దగు మీ ఘననీతిబలంబు పెంపునక. 148

గీ. నాకు మీ నీతివదము సుశ్రీకి నెలవు, మంత్రి లేకున్న రాజ్యంబు మనుజపతికిఁ
బెక్కువదియెంత కలిగిన వీలికాఁడు, లేని పేరొడ చక్రంబు లేని రథము.

క. కావున మీ ఘనబుద్ధి, శ్రీవిభవం బూతగాఁగ శేషమిహుల
గావశిరోభరితం బగు, ధావలయము భరము నేను బూనితిఁ బేర్చిక. 150

గీ. పెద్దవాఁడనైతిఁ బృథివిభారం బింకఁ, బూనవయసు గాదు పుత్రుఁడెల్ల
భరమఁ బూనఁగాఁ దపస్వి నై సుఖలీల, వనమునందు నుండ వయసుగాని. 151

క. లక్షణయతుఁగా భరతుని, వీక్షింపుం డర్హుఁ డయ్యెనేఁ గావింపుం
డీ వీతి యవరాజ్యరమా, ధ్యతంబుడై రక్షనేయ నభిషేకంబుక. 152

క. శావుడు వారలు విభుతో, భూవర! భవదీయనాక్యములు మా కానం
, దావహములు నీ తనయుం, డీ విశ్వము నేలఁజాలు నిధివిభూతిన్. 133

నీ. అనుతలోచనుం డాజానుబాహుయుగళుఁడు క నాటపక్షస్థలండు
శ్రోమలజ్జరుండు గూఢజత్తుండు విశాలఫాలుండు వృషస్కంధధరుండు

- కఠినహస్తతలుండు కమతోపమానాంఘ్రి యభిరామశిరుండు మహాహనుండు
చండాంకు తేజుండు సంపూర్ణపూర్ణిమా శరదిందులింబ భాసురముఖుండు
తే. నీతిమంతుండు గాంధీర్యనిధి వివేక, మహితమూర్తి యలోకసామాన్యబలండు
నీ తనూజుండు పెంపున నిన్నుఁబోలుఁ, గట్టుపట్టులు యువరాజుగాఁగ నధిప!
- వ. అని విన్నవించు మంత్రులవాక్యంబులకు సంతసిల్లి పురోహితహితభృత్యబంధుమిత్ర
త్రాదిమాన్యజనంబుల రావించి సంభావించి తాను గావించు ప్రయోజనం బెఱిఁ
గించి మంత్రుల నమ్మతంబునఁ బ్రజలయనుమతంబునఁ గార్తాంతికోపదిష్టం బగు
శుభముచూర్తంబున గార్తస్వరభద్రపీఠంబునఁ గుమారు నలంకరించి యునిచి. 155
- చ. అనఘులు ధారుణీసురు లయ పృథమంత్రము లుచ్చరింప శో
భనకరవాద్యధూషములు బంధురభంగిఁ జెలంగ నర్పభూ
జనములు నన్నుతీంప విలసన్మతి బంధులు సంతసీంప వ్రేఁ
కని విభవంబు పెంపెనఁగఁ గట్టె నుతు న్యవరాజ పట్టముకా. 156
- మ. తనయుం బట్టము గట్టి డెందము ప్రమోదం బందఁ బంకేజభూ
తనయుం గన్గొలి కేలు మోడ్చి మునివేదండా భవచ్ఛాసనం
బున కాకుంతలు యౌవరాజ్యపదవిం బొల్పారఁగా నిల్పితిం
జనతాపాలనహేతునీతి నుపదేశం బిమ్ము నీ విమ్ములన్. 157
- క. అని నిజనందను నజనం, దనుచరణంబులకు వందనము సేయింపకా
మునిపతి సంతుష్టుండై, జనపతి నాశీర్వదించి కాకుంతలనికా. 158
- వ. గాఢాలింగనంబు చేసి సమీపంబున నునిచికొని తదీయ పదనారవిందంబునం
జూడ్కి నిలిపి యిట్లనియె. 159
- నీ. మణులగద్దెయచుట్టు మండలేశులు గొల్చియుండఁ బెంపునఁ గొలుపుండునపుడు
సౌధాగ్రహిణులఁ జంద్రకాలలయందుఁ జెఱవలతో వివోదించునపుడు
గీతవాద్యకళా విమూతన నుఖగోష్ఠి నిచ్చమైదగఁ బ్రొద్దుపుచ్చునపుడు
రాజపూజ్యములైన రాజభోగంబులు కిలుకుగాకుండ భోగించునపుడు
- తే. పనుమతీరక్షయందు మానసము నిల్పి, లలితసప్తాగ్రస్థి మేఖలాధరిత్ర
నేకపురిఁ బోలెఁ బాలించె నింతకాల, మనఘ! నీ తండ్రి వినుము దువ్యంతవిభుండు
- క. నీ తండ్రియట్లు నిర్మల, నీతివధంబునఁజరించి నిజభూప్రజకుం
ప్రీతియొనర్చుచుఁ గొందుము, పౌత్రపాంథురపయోజభాసురకీర్తికా. 161

- గీ. నీతివధమున మతి గెంటినీక పూర్వ, రాజచగ్గకు నతితత్పరత ఘటించి
వసుధఁ బాలింపు తగులకు వ్యసనములను, వ్యసనికగు చందములు వినువరుసవత్స. 162
- సీ. మొదల నర్థ్య యంబునకు సుత్తిగ వెట్టుఁ బెట్టి జీవనముపైఁ బ్రీతి విడుచు
బీడి యనన్మాన్యత్రికిఁచాఁచుఁ జాచి యాచారంబు చాకనేయుఁ
జేసి దుష్టనులగొప్పికి మానసమదూర్పు దూర్వి ప్రాభవలక్ష్మి, దోలఁగఁదోలుఁ
దోలి ధూర్జన్యతి మేలుగాఁ దలపోయుఁబోసి యన్యాయంబు పొత్తునుడుచుఁ
- తే. గుడిచి బ్రగః కేడయగుఁగలము వాయు, బ్రైపోకార్చుకొనుఁ బాపపంకనిహతిఁ
గూలుఁ గట్టాటి నారకకూషమునను, సంలత ప్రీతిగతుండు దుష్కంఠతనయ. 163
- సీ. ఆహారవేళ శయ్యాగ్రతి సంతఁపురాంగనాకేలి సౌఖ్యములు దొఱుగు
గెలుపొటములు రెంటివలన నుత్సాహదైన్యములఁ జిత్తము ప్రీతినొందఁ బెళుడుఁ
ఁమియు మత్సరము డెందమున సంతంశకుఁ బొడమికానఁడు, ప్రాద్దుపాదుపుఁగ్రంథు
నెకపాయమై పండ మెక్కించి యోడెనేఁ గలగనం బెల్లను బొలిసిపోవుఁ
- తే. గలనినోడించువధముఁదాగెలుచివిధముఁదలఁచుకొనుచును రాజ్యతంత్రంబుచాఁగు
రీతిఁగోల్పడి యంచితఖ్యాతిఁబాయు, నెరవనొప్పదు జూదంబు నృపకుమార! 164
- సీ. పోలెంబు పరువులఁ బొడము ఖేదంబున దగదొట్టి వడదాఁకి తనువు నలగు
నన్నొడకంబు లాయా యి వేళల లేక యొకరోగ మెద్దియే నుద్భవించు
వఱమిటి క్రూరసత్వము లాగ్రహంబునఁ బయివచ్చెనేని నొప్పము ఘటిల్లుఁ
దలినేచి పొడలలోఁ దరులచాటున శత్రులనరుగాఁచినఁబ్రాణహాని పుట్టు
- తే. నన్యయాగతధగ్మంబు లాచరింపఁ గాలవేళలు తప్పటఁ గలుగ మందు
సంయ న్మతఁబొందు రాజ్యాభివృద్ధి, వలను గానిది వేట భూవరతనూజ! 165
- సీ. త్రావి యా నాఁడు మత్తా గొని పొరలాడు నెఱంగఁ డుల్లములోన నెదిరిఁదన్నుఁ
బనిలేక చూపుఁ గోపప్రసాదంబులు భావింప నేరఁడు నావి వరుస
విప్రలాపములాడు విడువఁడుమేలంబు నూట నొక్కటిలేదు మాట నిజము
గుప్తి నేయఁగనోపఁ డాప్తరహస్యంబు లొఁగాములను దెలియంగ లేడు
- తే. లజ్జ వొలియించుఁ దాలిమి యజ్జగించు, నింద కొడిగట్టు శిలంబు చిందజేయు
బ్రహ్మహత్యకు ములునూపు పాపవితతి, పాపగోష్ఠివిధంబు భూపాలపుత్ర. 166
- సీ. తల్లిదండ్రులకు డెందము విరక్తి భజించు నన్నదమ్మలకుఁ బేరాసపడును
గులకశత్రుము పుట్టినెలు నేర నూహించుఁ బ్రాణమిత్రుండును బగతుండగును
బాపలు మఱుదు లేర్పడ మోముఁజూడరు దానదాసీజను లేవరుదురు
తలఁగి పోవుదురు తాతలనాఁటి పితులు జట్టాఁ మేల్గిడు మాటయు నెఱుంగరు
- తే. పాలనము నేయఁ జేపట్టి ప్రజలఁబాపు, సకలజనులను నట్టింపి శక్తుఁ జేయు

- నయము కడ యొక యెల్లవెంటలను జేజుచు, మాటవరుసదనంబు కుమారచంద్ర!
- సీ. అవరాధమునకు నగ్నము గాక వెగ్గలం బగు శిక్షణ బ్రజచాల వెగడు గుడుచు
బెగడొంది మనమునఁ బేడెత్తి నిలువక వేటొందు కడఁ గాపు విచ్చిపోవు
వినయ హీనతఁ గాపు విచ్చిపోనిచ్చిన నచిరంబ పారడయగు ధర్మి
ధరణి పారడ యైన సరిగోరు మొదలుగాఁ దనకు ఘటిల్లు నాదాయనష్టి
- తే. ధాన్యధనములయందు నాదాయనష్టి, యైన నిర్ధనుడగు ధనహీనుడైనఁ
దొడిగి పట్టు దిరిదింబు దొలఁగులక్ష్మి, యుగ్రదండబుడను నృపాలాగనూతి.
- సీ. ధీజనన్తుతముగా దేహసౌఖ్యమున సంకిన్హితక యుండ భోగించుచోట
బడి దప్పి నిరయకూడములఁ జూడక యుండఁ దిగిచి ధర్మంబు సిద్ధించుచోట
వృద్ధరాజులు గారివించు లోకత్రియావర్తిని యగు కీర్తి పచ్చుచోట
నశశంకతోడ మూఁడవ యపాయంబున నైరిదుర్గంబులు చేరుచోట
- తే. బుధుల హితులను బంధులఁ బ్రోచుచోట, నెంత చేసిన నది ఫలియించుగాని
వల దనర్థకముల సొమ్ము పమ్మునేత, మతిఁ దలంప రాజాన్వయక్షితిపహంస. 169
- చ. నెలతెయు జూదముం బగటి నిద్రయు వేంటయుఁ బానము న్నదా
వలవనినిర్గమంబుఁ బరివాదము వ్యాజము నాటపాటలు
న్నిలనగు కామజంబు లివి యిందునసక్తుడుగాక మైపడిన్
వలయు నొనర్ప నెంచు దశవగ్గమున నృశివంశభూషణా. 170
- క. అంగములు పతికి విన ను, ప్రాంగములును వానిఁ దగునమంచితగతిసా
రంగాంకవంశతిలక హా, సంగును రక్షించుకొనఁగ జననాథునకున్. 171
- సీ. శక్తిత్రయంబునఁ జతురుడై చతురుపాయంబులకును సమయంబెఱింగి
పంచేంద్రియముల నిర్జించి స్వాయత్తుడై పద్మజీగరిమఁ బ్రశక్తిఁ గాంచి
వ్యసనంబులేడును పద్మించి రాజదోషములు పద్మల్లఁ జిత్తమునఁ దెలిసి
సాక్షిమాత్రంబుగా నుచివుఁ బ్రతిష్ఠించి యాత్మయత్నము లేశమంతయైన
- తే. నింగితాకారచేష్టల నెఱుంగనీక, పరుల నెవ్వరి విశ్వసించక మనమున
సంతతంబు శరీరరక్షాకర్మంబు, లేమణికయుండవలయు మహీబిభుండు. 172
- సీ. పతిహితుం డతిధర్మపరుడు నీతిధురీణుఁ డింగితజ్ఞుండు జితేంద్రియుండు
మంత్రరక్షకుఁ డన్యమర్మభేది ప్రజానురాగి శుశ్రోత నీరాగి భోగి
యుచితయత్నతరస్వియుతోచవిముఖుండు కాంతుఁ డతిప్రాధనత్యవాది
పరధనపరదారపరపరివాదవర్జితుండు పృఖ్యాతుండు శ్రీకరుండు
- తే. బాగ్మణుండు మంత్రుఁగాఁ దగుఁ బరిగణించు, గుణము లిట్టివిగా సమకూరెనేని
క్షత్రియునిశూద్రునిని పన్ను సచివపదని, బ్రాత్యునిలుసంగఁదగవు భూవల్లభునకు. 173

సీ. కూడిమి భృత్యుఁ డెక్కడు లావు వలచేయు మతిరంజకుఁడు పితమర్దకుండు
కట్టిన యులుగు సంగరసహాయుఁడు మాని పొలుంగు వెట్టనికోట మంత్రహితుఁడు
చనవరి దొర పత్తిజ్ఞాపాలకుఁడు బహిఃప్రాణంబు పట్టము భద్రగజము
ముంగొంగు పసిడి సప్తాంగరక్షకుఁడు చేదోడు సెచ్చెలికాఁడు తోడునీడ
తే. యనఁగ నిన్ని గణంబుల వాఁపొల్లి, పాలు నీరును బోలి యేర్పఱుపరాని
సముచితస్నేహమున నెడసందు లేని, మిత్ర మ్హంబు వసుధాశ్శత్రునకును. 174

సీ. తన యేలు వనుమతీజనలఁ బీడింపక యేరికి మొదలెచ్చి కోరుపాలు
సవరగాఁ గొంచు దెడువులు చర్చనములు కోలాసగోన కూళ్లు గుత్తక
కమృతంబులలోన గనలు ద్రవ్వించి జేహరమాడించి యన్యాయధనముఁ
జొరనక ప్తప్రాశ మడిగొంచు నీతిబాధలు ఘటింపక యుండ ధనముగూర్చి
తే. దానిఁజతురంశములు చేసి దానధర్మ ములకు నొకపాలు నైకొని మూడుపాళ్ళు
వెచ్చునునకును రాసక యచ్చువొడిచి, దాపలయుఁ భుండు భండారమునను. 175

సీ. ఏటికొల్మలు పరిపాటిగాఁ దీర్చించి శాశువుల నీరుండు నొకపుదెలిసి
దేవమాతృకలు నదీమాతృకలునైన గ్రామనీమక్షేత్రగతులు దెలిసి
నీరు నేలలు వానకారులు పరికించి పరిపాలంబుల పంట వలఁతు లరసి
కోరాయములు వచ్చు కొలది విచారించి పరియ్యాళ్లకొకరిఁ దీర్చుటగఁజేసి
తే. చనవుజారలు పనివారు శాత్రవులును, జోరులును జేయుబాధలు జేరకుండఁ
బ్రజలఁబాలించుకొనుచు, దత్తపరతనాను, రాగుండై ప్రోవవలయురాష్ట్రంబురాజు.

సీ. అగడిత యీతనీరగునట్లు త్రవ్వించి కొత్త డంబులతోడఁ గోటఁదీర్చి
యట్టశృకశ్చించి యడ్డరి విరివిగా వలనొప్పఘటియించి పంకధార
గవనులు పరిపాటిగా వినిర్మింపించి లోన నూతులు బావులును నగాధ
జలములుగాఁ జాలఁ గలిగించి రసవర్గములు వేట సంపూర్ణములుగ నించి
తే. చుట్టు నామడచుట్టును నూదిమోప, నెడము కల్గకయుండఁ చేరడవివెంచి
నగనమాపంబుగల పట్టనంబు రాజు, ధానిగా నుండుటురువగు ధరణిపతికి. 177

సీ. తఱితోడఁ జీతంబు కొఱతగాకుండ రొక్కంబు భండారుధనంబ యిచ్చి
బంటుఁ దొలంగించి పృథియు వెట్టకయుండ గమిలెక్క తక్కువగాకయుండఁ
గఁడగి వేశ్యాగామి గాకుండఁ బరికించి పృథిభానువారంబు భటులతోడు
చూచుచు, దనవన్నె జోకయైయుండినవాని మన్నించుచు లేనివాని
తే. నాజ్ఞ నేయచు జీవిక కష్టపడక, యుండఁ బరికించికొనుచు నా యోధనమున
నైదు పదిసేయ కుత్సాహియైన యాప్త, బలము నేలఁగవలయు భూపాలకుండు.
క. అని యిది మొదలుగ మఱియును, జనపతులకు వలయు నీతినమచికబుద్ధికా
జనపాలనంద్రునకును, ఘనీసాలుఁడు చెప్పి యుల్లమున ముగ్ధ మొదలవనీ 178

ప. అశీర్వాదించి దుష్కరుని నభినందించి కణ్వమునీంద్రుండు పుత్రైంచినశకుంతలందోడ్డా నివచ్చిన మునులను మునిశత్రులను సహనూయాపియింపదలనుం బిరియపూర్వకం బుగ సమచితప్రకారంబుల ననిపించి దుష్కరుని వదలంబునం జూస్సేనిలిపి సరేంద్రచంద్ర యింద్రునకు జయంతునింబోలి నితాంతప్రీతి నీకు శకుంతలండు సంపాదించు శఃపాంబుధరంబులం బోలె శకుంతలయను, నీవును నితాంతసౌఖ్య వంతుడవై రాజ్యసఖం జనుకొనెపు వని దీక్షించి యాశ్రమంబునకం బోయెదననిన భూమింజయండు కంజాసనశనూజానకు సంజలేచేసి మంజుషణి నిట్టనియె.

సీ. ఇందువంశజులలో నేం గృతార్థుడనైతి నా కన్మ మధికధన్యత వహించె రాజదోషములు చేరవు నన్ను నిందుండి మంగళంబులకు సద్మంబునైతి నంతరాయములు కూన్యతఁజెందె రాజ్యరమాభివృద్ధికి సంశయంబువానెం బుణ్యంబులెల్ల నివృద్ధ చాలఫలెయించె నావ న్నముచ్చయం బణగిపోయె

తే. నెన్నికకువెక్కి మర్వంశ వితరణనువ, తీవ్యరూలోన నా నరయిండ్లలోన సయమిశ్వరతిలక యచ్చటికిమీరు, చిరకృపామణితోడ విచ్చేయుటయను. 181

ప. అని ఒహుప్రణామంబు లాచరించి విరించినందునననిచి కుమారుండు యువరాజుపట్ట భద్రుండై సకలమహిమక్రంబు నవక్రవరాక్రమంబున నవన్యసామాన్య సౌజన్యం బునక బాలనంబునం ప్రజలును లాలనంబున ఒంధలోకంబును బరమానందంబు నొందఁ జరింప శకుంతలయం దుష్కరుడును బెద్దకాలంబు పూజ్యంబగు రాజ్య సౌఖ్యంబు లనుభవించుచుండె.

క. కంజాటోపమధైర్య విభ్రమవతీకండర్ప దర్పి ద్విప త్కంజాతామృత ధామధీమహితవాతాశ్వన్వయగ్రామణీ మంజీరాంఘ్రిసరోజ పూజనమహిమందారలోకత్రయా మంజూమహితకీర్తి మాత్రిక సుధామాధుర్యవాన్వృథవా.

183

క. హరిదంతదంతిదంత, స్థిరకీర్తినిహార సకలధీజననియతా గురుధిమణ ధర్మమోదక, శరనిధిగాంభీర్య బంధుసమచితరక్ష.

184

మాలిని. సతతమకృతభావాసంతత శ్రీబిడోజా,క్షీతిజనసురభూజాచింతితత్యాగభోజా ప్రతినవరతితేజా భవ్యభాషాపరాజా, హతవిమతసమాజా యన్నమాంబాతమాజా. గద్య. ఇది శ్రీభారతీతీర్థగరుచరణకరణాంబుజీర్థ సారస్వతవతిత గాదయామాత్య పుత్రయారాధితామరవీరభద్ర పిల్లవజ్జి పినవీరభద్ర పంజీతంబైన శృంగార శకుంతల కావ్యంబును శకుంతలాపరిణయంబునక జతుర్థాశ్వాసము

గు విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానము సమాప్తము. గురుమారమజార్పణమస్తు.

ప్రధానము

ప్రతివిశ్వవిద్యాలయమునకల. రాజమండ్రి:—1939.

మ పంఖ్య. 2000/3/30

